

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **ZELENINA**

2024

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

Český statistický úřad, Praha
Generální ředitelství cel, Praha
Ministerstvo zemědělství, Praha
Státní zemědělský intervenční fond, Praha
Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Brno
Zelínářská unie Čech a Moravy z. s., Olomouc
Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha

Odbor rostlinných komodit MZe

Autorky:

Ing. Veronika Němcová, MZe
Bc. Irena Buchtová, MZe

Ředitel Odboru rostlinných komodit:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Autorky touto cestou děkují za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese: www.mze.gov.cz

Autor fotografie:

Zelínářská unie Čech a Moravy z. s., Olomouc

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
Internet: www.mze.gov.cz, e-mail: info@mze.gov.cz

ISBN 978-80-7434-777-1, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
ZELENINA

PROSINEC
2024

OBSAH

Úvod	3
Souhrn	3
Zásahy státu a opatření EU u komodity zelenina	5
Světový trh	41
Pěstování zeleniny v ČR	43
Integrovaná produkce zeleniny v ČR	54
Skladovací kapacity v zelinářství ČR	56
Zpracovatelský průmysl v ČR.	56
Spotřeba zeleniny v ČR.	63
Cenový vývoj zeleniny v ČR	65
Zahraniční obchod se zeleninou v ČR	68
Přehledy o užití zeleniny	71
Přílohy	72
č. 1 – Příloha č. 1 – Přehled uznaných organizací producentů v odvětví ovoce a zeleniny – stav ke dni 31. 8. 2024.	72
č. 2 – Příloha č. 2 — Zahraniční obchod ČR se zpracovanou zeleninou	73
č. 3 – Příloha č. 3 – Porovnání finančního vyjádření produkce zeleniny v ČR	77

ÚVOD

Předkládaná zpráva navazuje na Situační a výhledovou zprávu „Zelenina“, která byla vydaná v prosinci roku 2023. Cílem této Situační a výhledové zprávy je informovat o situaci v zelinářském sektoru, dále o změnách a základních pravidlech, týkajících se společné organizace trhu u komodity zelenina. Použité informace jsou zpracovány podle dostupných informací k měsíci říjnu 2024, není-li uvedeno jinak.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny podnikatelské subjekty k dispozici v budově Ministerstva zemědělství, na internetové adrese: <http://www.eagri.gov.cz/>, navigace – zemědělství, publikace a dokumenty, rostlinné komodity, zelenina.

SOUHRN

Situace v zelinářství byla v letech 2023 a 2024 ovlivněna několika faktory, a to hlavně extrémními výkyvy počasí, dále energetickou krizí, pokračující válkou na Ukrajině a napětím na Blízkém východě, inflačními tlaky, a především jejich dopady na enormní růst nákladů nejen v zemědělství, ale též na kupní sílu spotřebitelů a na trh se zemědělskými produkty v EU i mimo ni. Vysoké náklady na energie, práci, hnojiva apod., problémy s nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil a sezónních pracovníků vedly některé pěstitele zeleniny k omezení své činnosti nebo k zúžení sortimentu pěstovaných druhů.

Rok 2023 byl pro tuzemské pěstitele zeleniny z pěstitelského pohledu sice průměrný, avšak díky extrémnímu vývoji cen přinesl hospodářsky dobrý výsledek. Sezóna začala relativně pozdě, v červnu vystřídal chladné a vlhké počasí rovnou období vysokých teplot a sucha, poté nastoupilo období trvalejších srážek. Některé porosty plodové zeleniny byly poškozeny lokálními bouřkami s krupobitím. Sklizeň většiny zeleninových druhů se protáhla do začátku října, kdy panovalo teplé a suché babí léto, což komplikovalo sklizeň nejpozdějších druhů. Pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu sektoru domácností) v roce 2023 činily 15 190 ha. Zvýšily se plochy zejména u ředkviček, cibule, salátů a česneku. Naproti tomu k největšímu poklesu ploch došlo u hrachu, petržele, květáku a hlávkového zelí. Sklizeň dosáhla 344,0 tis. t zeleniny, tj. o 13,5 % více než v předchozím roce. V souvislosti s nárůstem pěstebních ploch došlo k výraznému zvýšení produkce především u ředkviček, česneku, cibule a salátů. Naproti tomu se nejvýrazněji snížila produkce hrachu, dále též celeru, okurek nakládaček a petržele.

Z hlediska vývoje počasí rok 2024 českým pěstitelům většinou nepřál. Přinesl několik extrémů, které postihly více lokalit – jarní mrazy, bouřky s přívalovými dešti a krupobitím na přelomu jara a léta, povodně a nadměrné dešťové srážky na konci léta. Obecně v tomto roce nejvíce prospívala plodová zelenina (polní okurky a papriky), nejméně se dařilo košťálové a cibulové zelenině. Produkce zeleniny v krytých plochách probíhala letos celoročně, přes zimní energeticky nejnáročnější měsíce některé podniky provoz omezovaly nebo přerušovaly.

Jarní polní zelinářská sezóna začala vzhledem k teplému počasí velmi brzy. Chladné počasí v dubnu a květnu s výskytem mrazů brzdilo růst a vývoj už založených porostů. V květnu, červnu a červenci se na mnoha lokalitách vyskytly silné bouřky (supercely) doprovázené vichřicemi, přívalovými dešti a krupobitím. Poškozeny byly především porosty cibule, ale také chřestu, listové, kořenové a brukvovité zeleniny, a to zejména na Mělnicku, Hradecku, Ústecku, Nymbursku, Kladensku a v některých oblastech jižní a střední Moravy. Následující letní měsíce byly na většině území suché s vysokými teplotami, což sice snižovalo infekční tlak některých škodlivých organismů, ale obecně neprospívalo některým zeleninovým druhům. Horko a sucho letních měsíců vystřídal v polovině září období extrémních dešťů, které zasáhly většinu území Česka, nejintenzivnější a dlouho trvající srážky se vyskytly především v oblasti severní Moravy a Slezska. V důsledku srážek pak přišly povodně v téměř všech krajích ČR, z pohledu pěstitelů zeleniny byla situace nejhorší v Moravskoslezském kraji (na Opavsku), v Jihočeském kraji na Malši, ve Středočeském a Ústeckém kraji (Roudnicko, Litoměřicko a Mělnicko) a v Jihomoravském kraji (Brno,

Mikulčice). Mimo povodní pak byla zelenina v různých lokalitách ČR poškozena kromě podmáčením polí i např. lokálním vylitím vody z kanalizace. Mimo škod na přímo zaplavené zelenině, která musela být zaorána, tak vznikaly škody na kvalitě zeleniny. Mezi nejvíce poškozené patřily především porosty zelí pro průmyslové zpracování, porosty rajčat, chřestu a kořenové zeleniny. Předpokládá se proto výrazně nižší sklizeň mnoha pozdních druhů zeleniny, rovněž i v důsledku výskytu skládkových chorob. Kromě škod na úrodě zeleniny i jiných zemědělských plodinách naši pěstitelé evidovali poškození na závlahových technologiích a rozvodech závlah. Podzimní počasí bylo poměrně suché a teplé, velmi vysoké teploty panovaly až do konce září, první výraznější mrazy přišly až na počátku listopadu.

Nákup čerstvé zeleniny pro výrobu zeleninových výrobků z tuzemska se v roce 2023 snížil o 21 % na 35 068 t, nákup ze zahraničí se naopak o 21 % zvýšil na 26,2 tis. t. Největším podílem v nákupu čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska byl v roce 2023, podobně jako v minulých letech, nákup bílého zelí a okurek nakládaček. Ze statistických údajů vyplývá, že v roce 2023 byla celková výroba výrobků ze zeleniny v objemu 91,9 tis. t o 12 % nižší než v roce 2022. Největší podíl z celkové výroby zeleninových výrobků tvořila výroba sterilované zeleniny, která však oproti předchozímu roku klesla o 12 % na 37,7 tis. t. V porovnání s rokem 2022 se snížila i výroba zmrazené zeleniny a směsí, rovněž tak výroba kečupu, kysaného zelí, sterilovaných směsí a salátů. Ke zvýšení výroby došlo pouze u polotovarů z chlazené nebo čerstvé zeleniny.

Spotřebitelské ceny zeleniny zaznamenaly v meziročním porovnání v roce 2023 výrazné zvýšení u všech sledovaných druhů, kromě salátových okurek. Nejvýraznější zvýšení spotřebitelských cen nastalo u paprik, cibule suché, mrkve, květáku, brokolice, celeru a rajčat. V roce 2024 byly spotřebitelské ceny v průměru nižší ve srovnání s předchozím rokem. V průběhu roku 2024 do nástupu nové sklizně ve střední Evropě se ceny zeleniny zvyšovaly, až poté postupně klesaly. Výjimkou jsou ceny česneku a okurek salátových, které jsou meziročně vyšší z důvodu nízké soběstačnosti ČR a závislosti na dovozu těchto komodit.

Celková bilance zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou je vysoce pasivní a úhrnné pasivum v hodnotovém vyjádření se každoročně zvyšuje. V roce 2023 záporné saldo zahraničního obchodu z hlediska finančního výrazně vzrostlo na 12,5 mld. Kč.

V roce 2023 se na produkci zeleniny negativně podepsalo dlouhé velmi chladné jaro s výskytem četných mrazových epizod a rovněž dlouhodobé sucho. Nepříznivé klimatické excesy, které v roce 2023 postihly některé evropské státy, měly negativní dopad i na tamní produkci čerstvé zeleniny, což se projevilo i na výši dovezené čerstvé zeleniny do ČR. Dovoz se oproti předchozímu roku snížil o 2,6 % na 516,5 tis. t, i když její hodnota vzrostla výrazněji o 12,3 % a dosáhla téměř 15,0 mld. Kč. Dodávky zeleniny ze zemí EU klesly na 445,4 tis. t a na celkovém objemu dovozu čerstvé zeleniny se podílely 86 %. Nejvíce zeleniny pocházelo tradičně ze Španělska (124,7 tis. t), Nizozemska (79,3 tis. t), Itálie (51,1 tis. t), Polska (50,6 tis. t) a Německa (34,5 tis. t). V období od ledna do září 2024 bylo do ČR dovezeno celkem 442,6 tis. t čerstvé zeleniny, což je o 5,5 % více oproti stejnému období minulého roku.

Vývoz čerstvé zeleniny (včetně reexportu) z ČR v roce 2023 v porovnání s předchozím rokem klesl o 5,7 % na celkových 76,5 tis. t v hodnotě 2,4 mld. Kč. Vývoz směřoval výhradně do zemí EU, a to zejména na Slovensko (45,3 tis. t), dále do Německa (17,5 tis. t), Polska (7,9 tis. t), Rakouska (1,6 tis. t) a Itálie (1,3 tis. t). Oproti předchozímu roku se výrazně snížil zejména vývoz zelí, rajčat, mrkve, celeru a listového salátu, naproti tomu k mírnému zvýšení došlo u vývozu hrášku, papriky, ředkviček a okurek. V období od ledna do září 2024 bylo z ČR vyvezeno 61,8 tis. t čerstvé zeleniny v hodnotě téměř 1,9 mld. Kč, tj. opětovný mírný pokles oproti stejnému období minulého roku, a to pouze do zemí EU. Největší množství zeleniny směřovalo na Slovensko (37,9 tis. t), dále do Německa (15,8 tis. t) a Polska (3,9 tis. t).

ZÁSAHY STÁTU A OPATŘENÍ EU U KOMODITY ZELENINA

Do této kapitoly je zahrnuto:

1. Regulace podnikání a obchodu uvnitř EU
2. Vnější obchodní politika EU v oblasti zeleniny
3. Daňová politika
4. Dotační politika
5. Společná zemědělská politika – přímé platby od roku 2023
6. Společná organizace trhu v sektoru ovoce a zeleniny
 - 6.1. Organizace producentů v rámci SOT ovoce a zeleniny
 - 6.2. Nová společná zemědělská politika (SZP) od roku 2023 a OP
 - 6.3. Školní projekt „Ovoce, zelenina a mléko do škol“ (School Scheme)
 - 6.4. Změny v předpisech EU pro kontrolu čerstvého ovoce a zeleniny
7. Státní zemědělský intervenční fond – opatření v rámci SOT
8. Právní předpisy ČR vztahující se ke komoditě zelenina
9. Kontrola jakosti zeleniny a zeleninových výrobků

I. Regulace podnikání a obchodu uvnitř EU

V rámci Evropské unie, jejímž členem se od 1. 5. 2004 stala i Česká republika, nejsou pro pohyb zboží stanovena žádná cla ani kvóty. Pro dovozy zboží ze zemí, které nejsou součástí EU, platí společný celní sazebník.

Vzhledem k neexistenci hraničních kontrol a celního řízení mezi státy EU vznikla povinnost evidovat daňové a statistické údaje. Nesplnění této povinnosti je sankcionováno. Statistikou vnitřního obchodu se zabývá systém **INTRASTAT** (informace na www.czso.cz). Systém Intrastat je povinný pro všechny členské státy EU, není však jednotný v oblasti sběru prvotních údajů (např. ve formě výkazu, v organizačním zabezpečení, v rozlišení obchodních transakcí, ve sběru některých údajů a způsobu jejich vykazování, ve výši prahů pro vykazování apod.).

Více informací je možné najít v části „Intrastat“ na internetových stránkách Celní správy ČR na adrese www.celnisprava.cz.

Povinnost vykazovat údaje pro Intrastat v ČR vzniká osobám (právníkům i fyzickým) registrovaným nebo identifikovaným v ČR k DPH, které vyvezly zboží do jiného členského státu anebo dovezly zboží z jiného členského státu, a to v hodnotě dosahující prahu pro vykazování údajů do Intrastatu.

Zpravodajskými jednotkami se mohou stát nejen tzv. plátcí DPH, včetně zastupujících členů skupin spojených osob registrovaných k DPH jako skupiny v souladu s ustanovením § 5a až 5c zákona o DPH, ale i právnické osoby, jako jsou např. veřejnoprávní instituce, státní orgány, orgány samosprávy a jiné, které jsou podle zákona o DPH osobami identifikovanými k dani. Povinnost vykazovat data pro Intrastat může vzniknout také zpravodajským jednotkám, které jsou osobami registrovanými k DPH současně v ČR i v jiném členském státě a v ČR nemají své sídlo, místo podnikání nebo provozovnu, nebo i zahraničním osobám s daňovou povinností k DPH v ČR. Místně příslušným celním úřadem pro odevzdávání výkazů

pro Intrastat i pro registraci k elektronickému předávání těchto výkazů je pro tyto zpravodajské jednotky Celní úřad pro hlavní město Prahu.

Práh pro vykazování je limit hodnoty vyvezeného nebo dovezeného zboží, který si zpravodajská jednotka musí sama počítat od začátku každého kalendářního roku anebo ode dne přidělení DIČ k DPH, a to zvlášť za vyvezené a zvlášť za dovezené zboží. Výše prahů se je od 1. ledna 2024 stanovena na 15 mil. Kč fakturované hodnoty jak pro vyvezené, tak pro dovezené zboží.

Pokud **zpravodajská jednotka** splní určité podmínky, může využít zjednodušené hlášení, které umožňuje po splnění určitých podmínek vykazovat údaje pro Intrastat jedenkrát ročně bez uvedení podrobných údajů o zboží. Základní podmínkou je dosáhnout prahu pro vykazování ve výši 15 mil. Kč a zároveň nepřekročit celkovou hodnotu vyvezeného nebo dovezeného zboží 30 mil. Kč.

Základní nařízení Evropské unie

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 638/2004, o statistice Společenství obchodu se zbožím mezi členskými státy a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 3330/91,
- Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku, ve znění pozdějších předpisů,
- Příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 – prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2023/2364,
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1470, o klasifikaci zemí a území pro evropské statistiky mezinárodního obchodu se zbožím a o geografickém členění pro jiné podnikové statistiky,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterými se stanoví celní kodex Unie, včetně prováděcích nařízení č. 2015/2446, 2015/2447 a 2016/341,
- Směrnice Rady 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty.

Základní právní předpisy České republiky související se zahraničním obchodem

- Nařízení vlády č. 333/2021 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky, ve znění NV č. 442/2023 Sb.,
- Vyhláška č. 328/2020 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech,
- Zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

2. Vnější obchodní politika EU v oblasti zeleniny

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání o obchodu s některými zemědělskými výrobky. Jednání o dalších smlouvách pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit další netarifní překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), které zahrnuje Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U zeleniny je v těchto zemích situace rozdílná. Zatímco **Island** má po další liberalizaci obchodu s EU z května 2018 většinu cel na dovoz zeleniny z EU nulových (výjimku tvoří např. brambory a mrkev), **Švýcarsko** i **Norsko** si dovozní cla zachovaly v různé míře s častou návazností na produkční období a s občasným využitím celních preferenčních kvót. Zatím se nedá předpokládat další odstranění cel u Norska ani Švýcarska. Jednání o další liberalizaci cel s Norskem probíhají velmi nepravidelně. Švýcarsko v květnu 2021 odmítlo přijmout Institucionální rámcovou dohodu s EU a na základě tohoto kroku EU zastavila veškerá jednání o novelizacích stávajících dohod a schvalování nových vzájemných dohod. Na přelomu let 2023 a 2024 sice došlo k obnovení jednání mezi EU a Švýcarskem o vzájemných dohodách, avšak otázka liberalizace zemědělských produktů je stále velice nejistá.

K 31. I. 2020 vystoupila z EU **Velká Británie** a v květnu 2021 vstoupila v platnost Dohoda o obchodu a spolupráci s EU. Díky této dohodě se podařilo ve vzájemném obchodě zachovat nulová cla a bezkvótový přístup pro všechny produkty splňující pravidla původu EU. Obchod však poznamenala zvýšená administrativní a finanční zátěž z důvodu zavedení celního řízení a dalších standardních pravidel obchodu se třetími zeměmi.

Preferenční obchodní dohody uzavřela EU také s **kandidátskými balkánskými zeměmi. Albánie** a **Černá Hora** uplatňují na dovoz především čerstvé zeleniny z EU různá cla, nejčastěji do 15 % ad valorem¹ s tím, že mnoho položek nemá cla žádná. Při dovozu některých druhů zeleniny (např. rajčat) z EU do **Severní Makedonie** mohou cla dosáhnout až 65 %. Dovozní cla na některé položky zeleniny z EU (např. rajčata nebo sladké papriky) zachovává i **Srbsko**, a to nejčastěji do 10 %. V produkčním období však může dovozní clo vzrůst i na 20 %. U některých druhů zeleniny poskytuje Srbsko při dovozu z EU bezcelní tarifní kvóty. **Bosna a Hercegovina** uplatňuje cla na dovoz zeleniny z EU u některých položek (např. jeden druh brambor, okurky apod.), a to do výše 10 %. V některých případech doplňuje valorickou část cla také clo specifické (pevná částka za jednotku hmotnosti).

Významnou oblastí, kde má EU sjednány dohody typu zóny volného obchodu, je **Středomoří**. U zeleniny se však celního zvýhodnění podařilo dosáhnout pouze u některých zemí. Např. **Maroko** má nulová cla pro dovoz zeleniny z EU, kdežto **Alžírsko** uplatňuje dovozní cla MFN² ve výši 30 % (s výjimkou sadbových brambor, kde je clo 5 %, pro dovozy z EU je otevřena bezcelní kvóta 45 tis. t). U některých položek (např. brambor pro výrobu škrobu, rajčat nebo ostatní cibule a česneku) je však zavedeno dodatečné ochranné dovozní MFN clo ve výši 120 %. **Tunisko** má při dovozu zeleniny z EU stanovena cla ve výši 50 % (opět s výjimkou sadbových brambor, kde je otevřena bezcelní kvóta 16,5 tis. t a hrachu pro setí). Mezi Tuniskem a EU probíhala do května 2019 liberalizační jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu. Další pokračování bylo zatím přerušeno z politických důvodů na straně Tuniska. Některé země regionu neuplatňují dovozní cla na zeleninu z EU žádná (**Egypt, Jordánsko**). Naopak dovoz zeleniny z EU do Izraele je zatížen cly u většiny položek této kategorie s tím, že u některých jsou aplikovatelná dovozní cla tvořena specifickou částkou na hmotnost produktu, ale nesmějí přesáhnout stanovenou procentuální hodnotu (např. u cibule je po vyčerpání bezcelní kvóty 2 300 t dovozní clo v produkčním období 0,79 ILS/kg, ale ne více než 208,6 %). U některých položek (např. u brambor, česneku nebo právě cibule) jsou při dovozu z EU do **Izraele** otevřeny různě vysoké bezcelní preferenční kvóty.

V letech 2013–2017 vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se **státy Andského společenství a Střední Ameriky** (Peru, Kolumbie, Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador). Obchodní dohoda EU s **Peru** je prozatímne prováděna od března 2013. Peru má pro dovoz většiny položek zeleniny z EU nulová cla (výjimku tvoří česnek, který má bezcelní preferenční kvótu ve výši 782 t – mimo kvótu je dovozní clo 6 %). Dohoda s **Kolumbií** je prozatímne prováděna od srpna 2013, ponechala si dovozní cla pouze na některé druhy zeleniny (např. rajčata, okurky, česnek, artyčoky nebo

¹ Stanovení celní sazby ad valorem znamená její určení procentním podílem z celní hodnoty (ceny). Dále v textu jsou celní sazby uváděny bez dodatku ad valorem.

² Základní princip obchodního systému v rámci Světové obchodní organizace (WTO), který stanovuje, že členské státy proti sobě nesmí používat diskriminující praktiky a že všechny výhody (včetně výše celních sazeb), které získá jeden člen, se vztahují i na všechny členy ostatní.

čerstvý hrášek a fazole) v rozmezí nejčastěji od 9–15 %. V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu EU s **Ekvádorem** a ten se v lednu 2017 formálně připojil k provádění dohod mezi EU a Peru s Kolumbií. Při dovozu většiny položek zeleniny z EU do Ekvádoru dojde k úplnému odstranění cel nejpozději do 10 let od vstupu dohody v platnost. Již nyní jsou sazby dovozních cel zeleniny z EU redukovány nejčastěji v rozmezí 0–10 %. Obchodní dohody EU s **Hondurasem**, **Nikaragou** a **Panamou** jsou prozatím prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila **Kostarika** a **Salvador** a v prosinci téhož roku také **Guatemala**. Tyto země Střední Ameriky v oblasti zeleniny poskytly u většiny položek záruku snížení cla na nulu do konce roku 2023. Některé položky zeleniny jsou však vyloučeny z povinnosti redukce nebo odstranění dovozních cel (např. brambory určené k sadbě, čerstvá rajčata a cibule).

V červnu 2019 bylo dosaženo rámcové Dohody o volném obchodu mezi EU a jihoamerickými zeměmi ze **sdržení Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay)**. Dohoda je připravena k podpisu, stále však zůstává nedořešený požadavek některých členských států na silnější závazky Mercosuru v environmentální oblasti. Vstupem dohody v platnost dojde k postupné eliminaci cel při dovozu z EU do zemí Mercosuru u většiny položek zeleniny. V současnosti země Mercosuru uplatňují při dovozu zeleniny nejčastěji MFN cla do výše 9 %.

V červnu 2016 bylo zahájeno jednání mezi EU a **Mexikem** o revizi Dohody o volném obchodu, které bylo uzavřeno v dubnu 2018. V červnu 2023 došlo ke vzájemnému potvrzení zájmu dokončit dohodu co nejdříve. Zelenina je však již v současnosti dovážena z EU do Mexika z velké části bezcelně. Mexiko si u zeleniny z EU ponechalo cla u některých položek mražených a sušených brambor a fazolí. V listopadu 2017 se uskutečnilo první kolo jednání o revizi Dohody o volném obchodu EU a **Chile**. Dohoda byla podepsána v prosinci 2023 a nyní probíhá její ratifikace. Dovoz zeleniny z EU do Chile je bezcelní již nyní. V říjnu 2013 bylo dokončeno liberalizační jednání EU s **Kanadou**. Obchodní část Dohody je prozatím prováděna od září 2017. U zeleniny došlo k úplné liberalizaci při dovozu z EU do Kanady.

Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Jižní Koreou** vstoupila v platnost v červenci 2016. Cla na dovoz zeleniny z EU do Jižní Koreje mají být z velké části odstraněna max. do 15 let od vstupu dohody v platnost. Některé položky jsou však zcela vyloučeny z liberalizace (např. cibule a česnek). V prosinci 2014 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu se **Singapurem**, dohoda vstoupila v platnost v listopadu 2019. Dohoda stanovuje, že dovoz všech zemědělských komodit a potravin z EU do Singapuru nepodléhá clu. U položek zeleniny však Singapur poskytoval MFN cla ve výši 0 % již dříve a vstupem dohody v platnost se proto situace nezměnila.

K uzavření dohod o volném obchodu EU s **Moldavskem** a **Gruzii** došlo v listopadu 2013. Díky tomu byla odstraněna veškerá dovozní cla mezi EU a Gruzii i Moldavskem. U zeleniny tedy probíhá dovoz do Gruzie i Moldavska z EU bezcelně. Dohoda o volném obchodu mezi EU a **Ukrajinou** je v plném rozsahu uplatňována od září 2017. U položek zeleniny došlo k podstatnému snížení dovozních cel z EU na Ukrajinu. Většina dovozních cel u zeleniny z EU na Ukrajinu je nulová, jinak se cla pohybují nejčastěji do 10 %.

V roce 2007 bylo zahájeno projednávání Dohody o volném obchodu s **Indií**. Do roku 2013 se uskutečnilo 12 vyjednávacích kol, ale proces se poté prakticky zastavil. Na přelomu června a července 2022 bylo jednání obnoveno a dosud proběhlo dalších sedm kol. Indie v současnosti uplatňuje pro dovoz zeleniny clo MFN nejčastěji ve výši 30 %.

V roce 2010 a 2012 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu (DCFTA) s Malajsií a Vietnamem. V případě **Malajsie** se čeká na vyjádření malajské strany k možnosti obnovení dalších rozhovorů. Malajsie však uplatňuje na dovoz většiny položek zeleniny nulová MFN cla již nyní. Dohoda s **Vietnamem** vstoupila v platnost v srpnu 2020. Aktuálně u zeleniny uplatňuje Vietnam při dovozu z EU cla nejčastěji do 5 %. Dohoda stanovuje, že dojde k odstranění cel na dovoz zeleniny z EU do Vietnamu nejpozději do 6 let od jejího vstupu v platnost. V roce 2013 bylo dále zahájeno jednání s **Thajskem** a poslední negociační kolo se uskutečnilo v dubnu 2014. Z důvodu vnitropolitické situace v Thajsku následně došlo k zastavení dalších jednání. V březnu 2023 však EU a Thajsko oznámily záměr

obnovit jednání o moderní dohodě o volném obchodu a v červnu 2024 proběhlo již třetí kolo jednání. Další se uskuteční v listopadu 2024. Aktuálně u zeleniny uplatňuje Thajsko při dovozu MFN cla ve výši nejčastěji 30–60 %.

V únoru 2019 vstoupila v platnost Dohoda o hospodářském partnerství mezi EU a **Japonskem**. U většiny položek zeleniny má dojít při dovozu z EU do Japonska k postupné liberalizaci cel maximálně do 15 let od vstupu dohody v platnost. Cla jsou však nulová již nyní. Výjimku tvoří jeden druh sušených hub. V prosinci 2015 byla oficiálně zahájena jednání o dohodě o volném obchodu s **Filipínami** a v únoru 2017 proběhlo druhé kolo jednání. Poté došlo k přerušení jednání. V březnu 2024 se však EU a Filipíny dohodly na znovuoobnovení jednání a další kolo mělo proběhnout v druhé polovině roku 2024. Při dovozu zeleniny uplatňují Filipíny dovozní MFN cla v rozmezí 0–40 %. V září 2016 se uskutečnilo úvodní kolo jednání o dohodě o volném obchodu s **Indonésií** a v červenci 2024 proběhlo již kolo devatenácté. U zeleniny uplatňuje Indonésie při dovozu MFN cla ve výši 0–20 %.

Jednání s **Austrálií** a **Novým Zélandem** o Dohodě o volném obchodu s EU byla formálně zahájena v červnu 2018 s tím, že první kola rozhovorů proběhla v červenci 2018. Po pěti letech byla jednání ze strany Austrálie přerušena s tím, že se nepodařilo dospět k akceptovatelnému výsledku. Austrálie u zeleniny uplatňuje při dovozu MFN cla ve výši 5 % FOB³ především u hub, zmrazené a sušené zeleniny. V případě Nového Zélandu byla jednání o dohodě o volném obchodu dokončena v červnu 2022, dohoda byla podepsána v červenci 2023 a vstoupila v platnost v květnu 2024. Dohoda odstranila veškerá cla na zeleninu při dovozu z EU na Nový Zéland.

Druhy zeleniny, na které se při dovozu ze třetích zemí do EU vztahují předepsané vstupní ceny

Pravidla pro uplatňování vstupní ceny pro ovoce a zeleninu jsou stanovena v nařízení Komise (EU) 2017/892, ve znění pozdějších předpisů

Kód KN	Popis
0702 00 00	Rajčata čerstvá, chlazená
0707 00 05	Okurky salátové čerstvé, chlazené
0709 91 00	Artyčoky
0709 93 10	Cukety

Pramen: Nařízení Komise (EU) 2023/2364, příloha 2

3. Daňová politika

Zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, jsou upraveny daně na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem. Od 1. 1. 2024 dochází v souladu se zákonem č. 349/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s konsolidací veřejných rozpočtů, ke změnám sazeb daně. Základní sazba DPH je stanovena ve výši 21 % a zavádí se pouze jedna snížená sazba ve výši 12 %.

Do skupiny podléhající snížené sazbě DPH, tj. 12 %, jsou zařazeny kódy nomenklatury celního sazebníku 07–12 (rostliny a semena), 07–23 (potraviny, semena, rostliny a přísady, obvykle určené k přípravě potravin, mimo nápojů a vody, s výjimkou vybraných nápojů), tzn. kapitola 07 celního sazebníku – jedlá zelenina a některé kořeny a hlízy, a kapitola 20 – přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů nebo jiných částí rostlin.

³ Hodnota zahrnující veškeré náklady s dodáním zboží na palubu lodi včetně daní, dávek a poplatků ukládaných z důvodu vývozu.

4. Dotační politika

Realizaci podpůrných programů v roce 2024 lze rozdělit do následujících skupin:

A) Národní podpory (STATE AID)

Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2024 na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

■ 3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence proti šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a) Biologická ochrana rostlin jako náhrada chemické ochrany – do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s pořízením biologické ochrany rostlin. Výše paušální sazby u zeleninových druhů pěstovaných ve skleníku: okurky 714 027 Kč/ha, rajčata 792 068 Kč/ha a papriky 521 389 Kč/ha.

3.c) Podpora testování množitelského materiálu s využitím imunoenzymatických metod a metod PCR do výše 60 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů souvisejících s testováním množitelského materiálu. Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) č. 2022/2472.

3.d) Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin, včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, léčivých, aromatických a kořeninových rostlin, chmele, révy a ovocných dřevin a ozdravování genotypů révy, chmele a ovocných plodin, do výše 70 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů dle výkladu dotačního programu.

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2023

Na DP 3.a) bylo vyplaceno 7,3 mil. Kč, na 3.c) 407,1 tis. Kč, na 3.d) 23,1 mil. Kč.

■ 9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) 2022/2472.

9.A.b.1) Publikace doporučených odrůd a souvisejících informací, poskytované pěstitelům zdarma. Žadatelem je pěstitelský svaz se souhlasem MZe. Výše podpory je stanovena do výše 80 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů.

9.A.b.2) Pořádání výstav pěstovaných rostlin. Žadatelem je vystavovatel nebo pěstitelský svaz nebo jím pověřené osoby se souhlasem MZe. Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky. Výše podpory: fixní částka stanovená MZe podle významu pořádané výstavní akce.

9.A.b.3) Pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou veřejnost. Žadatelem je pořadatel seminářů a školení nebo jím pověřené osoby (se souhlasem MZe). Podpora je poskytována pouze pro mikropodniky, malé a střední podniky dle NK (EU) 2022/2472. Výše podpory: do výše 60 % skutečně vynaložených uznatelných nákladů, avšak max. do 50 tis. Kč na jedno školení či seminář.

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2023

V rámci DP 9.A.b.2) bylo zelináři čerpáno celkem 1 850,0 tis. Kč, na 9.A.b.3) 150,0 tis. Kč.

■ Program I29 310 „Podpora konkurenceschopnosti agropotravinářského komplexu – závlahy – II. etapa“

Člení se na podprogramy:

- 1) Podprogram I29 312 „Podpora obnovy a budování závlahového detailu a optimalizace závlahových sítí – II. etapa“ určený na:
 - podporu obnovy a budování závlahového detailu,
 - podporu obnovy, budování a optimalizace závlahových sítí.
- 2) Podprogram I29 313 „Podpora optimalizace závlahových sítí ve správě Státního pozemkového úřadu“ určený na:
 - podporu obnovy, budování a optimalizace závlahových sítí.

Cílem programu je podpora obnovy a budování závlahového detailu (tj. koncových částí závlahových systémů), modernizace závlahových zařízení a zefektivnění provozu stávajících závlahových soustav. Implementací programu by mělo být dosaženo snížení potřeby vody na závlahy, energetické i personální náročnosti provozu závlahových soustav, větší flexibility závlahových systémů při plnění rozdílných požadavků na závlahové systémy a snížení celkové spotřeby vody na závlahovou dávku.

Program funguje od roku 2017 a je notifikován u EK až do roku 2026. Více informací na:

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-ve-vodnim-hospodarstvi/ostatni-opatreni-ve-vh/>

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2023

Zelinařům bylo vyplaceno 10,1 mil. Kč.

■ Mimořádná podpora na přizpůsobení pro producenty v zemědělských odvětvích v roce 2022

Mimořádná podpora na přizpůsobení byla poskytnuta producentům v různých zemědělských odvětvích s cílem zejména zamezit prohloubení narušení trhů v důsledku zvýšených vstupních nákladů a omezení obchodu. Legislativně tato podpora vychází z NK v přenesené pravomoci (EU) 2022/467.

Částka určená pro pěstitele konzumních brambor činila 50,00 mil. Kč, sazba byla stanovena na 5 152,82 Kč/ha, podpora byla vyplacena na 9 702 ha polí.

■ Mimořádná finanční podpora zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023

Tato podpora byla poskytnuta producentům zemědělských odvětvích postižených dopady ruské agrese na Ukrajině a na jejich stabilizaci s cílem zajistit nediskriminační postavení českých pěstitelů ovoce, zeleniny, chmele a českých producentů mléka na jednotném evropském trhu. Legislativně vychází z prováděcího nařízení Komise (EU) 2023/1465 ze dne 14. července 2023 a nařízení vlády č. 306/2023 Sb., o stanovení některých podmínek provádění mimořádné finanční podpory zemědělským odvětvím postiženým zvláštními problémy, které mají dopad na hospodářskou životaschopnost zemědělců v roce 2023. Celkový rozpočet na toto opatření se skládal z finančních prostředků EU a z rozpočtu ČR. Mimořádná podpora ve výši 242 921 tis. Kč byla poskytnuta na následující zemědělská odvětví: pro pěstitele ovoce, pro pěstitele zeleniny, pro pěstitele chmele, na chov krav chovaných v systému chovu s tržní produkcí.

Z celkové částky, určené na mimořádnou podporu v roce 2023, bylo pro pěstitele zeleniny vyčleněno 48,07 mil. Kč. **Sazba pro zeleninu** s vysokou pracností byla stanovena na 1 942,20 Kč/ha a pro zeleninu s velmi vysokou pracností na 5 575,00 Kč/ha. Zažádáno bylo celkem na 10 679,6 ha.

B) Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF)

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s. (dále jen „PGRLF“) již od roku 1993 podporuje stávající, ale i začínající zemědělské podnikatele. Umožňuje obnovovat investice, které jsou pro zemědělský resort neustále vysoce potřebné a bez podpory PGRLF obtížně dostupné. Podporou pojištění se daří postupně zvyšovat stále nedostatečnou úroveň propojištěnosti v pojištění plodin a zvířat a tím do jisté míry eliminovat specifická rizika podnikání v zemědělském sektoru.

Od 1. ledna 2000 se PGRLF personálně i organizačně oddělilo od Ministerstva zemědělství. Podpora ze strany PGRLF byla ze začátku primárně soustředěna na poskytování garancí a dotací části úroku z úvěru. Aktuálně portfolio PGRLF zahrnuje více než 10 programů podpor a sestává ze tří pilířů – podpora části úroků z komerčních úvěrů, přímá podpora pojištění či nákupu zemědělské půdy, a podpora ve formě úvěrů poskytnutých PGRLF. Aktuální informace o pravidlech pro poskytování podpor PGRLF jsou uvedeny na internetové stránce fondu: www.pgrlf.cz.

Provoz 2022

Předmětem, účelem a cílem podpory je dočasně snížit provozní náklady a eliminovat negativní dopady na hospodářství zemědělských podniků vyvolané agresí Ruska vůči Ukrajině. Tato situace aktuálně ohrožuje životaschopnost podniků v oblasti zemědělské prvovýroby v důsledku působení dočasně vysokých cen energií, hnojiv, krmiv a dalších vstupních nákladů. Právním základem je Dočasný krizový rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství po agresii Ruska vůči Ukrajině. Příjem žádostí byl pro rok 2022 ukončen.

Podpora úroků – programy podpory na snížení úroků u komerčních úvěrů jsou zaměřeny na zemědělské prvovýrobce, lesní hospodáře, výrobce potravin nebo na nákup zemědělské půdy. Tituly: Zemědělec, Podpora nákupu půdy, Potravinář, Lesní hospodář, Zpracovatel dřeva, Zpracovatel.

Podpora pojištění – podpory pojištění hospodářských zvířat a plodin, pojištění produkce lesních školek s produkcí sadebního materiálu lesních dřevin a pojištění lesních porostů. Tituly: Finanční podpora pojištění, Pojištění lesních porostů, Pojištění produkce lesních školek.

Úvěry – přímá podpora ve formě úvěrů, a to u investic souvisejících se zemědělskou prvovýrobou nebo s lesním hospodářstvím. Tituly: Investiční úvěry Zemědělec a Investiční úvěry Lesnictví.

Pro rok 2024 byly vyhlášeny zejména tyto programy:

Program Zemědělec

Cílem je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských prvovýrobce, kdy příjemce podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení, technologických celků, výstavby, pořízení nebo vylepšení nemovitého majetku či investic na nákup plemenných zvířat, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce podniku zemědělského prvovýrobce.

Program Investiční úvěry Zemědělec

Program je určen zemědělským podnikatelům působící v oblasti zemědělské prvovýroby, kteří jsou řazeni v kategorii malých a středních podniků a kteří v uplynulých 24 měsících neuzavřeli s PGRLF smlouvu o poskytnutí úvěru ve stejném programu. Cílem podpory je pořízení investičního majetku, který souvisí se zemědělskou prvovýrobou, přičemž podporovaná investice musí vést ke zlepšení celkové výkonnosti a udržitelnosti zemědělského podniku, zejména snížením výrobních nákladů nebo zlepšením a dalším rozvinutím produkce zemědělského prvovýrobce. Z úvěru je možné financovat pořízení investičního majetku, zejména zemědělské techniky pro oblast prvovýroby.

Program Zpracovatel

V rámci programu je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených pro snížení úrokového zatížení z komerčních úvěrů poskytnutých podnikatelům v oblasti zpracování zemědělských produktů za účelem výroby krmiv pro hospodářská zvířata. Podpora je poskytována v režimu de minimis.

Program Podpora nákupu půdy – snížení jistiny úvěru

Program určený na podporu nákupu nestátní zemědělské půdy, v rámci kterého je poskytována podpora ve formě finančních prostředků určených ke snížení jistiny úvěrů poskytnutých komerčními subjekty na nákup zemědělské půdy. Podpora bude poskytnuta až do výše limitu příslušného nařízení de minimis. Uvedená podpora může být poskytnuta i opakovaně. Program podpory je určen pro malé a střední podniky.

Program Podpora pojištění

Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců s cílem dosáhnout vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám. Účelem podpory je částečná finanční kompenzace pojistného, vynaloženého na zemědělské pojištění plodin a hospodářských zvířat s cílem dosažení vyšší propojitelnosti a snížení podnikatelských rizik v zemědělském sektoru. Podpora bude poskytnuta pěstiteli, který splňuje všechny podmínky pro poskytnutí finanční podpory pojištění a který na své jméno sjednal smluvní pojištění plodin a uhradil pojistné ve výši min. 1 000 Kč za příslušný rok. Za plodiny se nepovažují lesní porosty a lesní školky. Uvedeným pojištěním se rozumí pojištění plodin na ztráty způsobené přírodními pohromami či nepříznivými klimatickými jevy či škůdci rostlin.

Nepříznivými klimatickými jevy se rozumí nepříznivé povětrnostní podmínky jako mráz, bouře a krupobití, námraza, silný nebo dlouhotrvající déšť, sucho a další nepříznivé klimatické podmínky.

Přírodní pohromou se rozumí zemětřesení, laviny, sesuvy půdy a záplavy, tornáda a požáry v přírodě přirozeného původu.

Škůdci rostlin se rozumí všechny druhy, kmeny nebo biotypy rostlin, živočichů nebo patogenů, škodlivé rostlinám nebo rostlinným produktům.

Výše podpory: v rozmezí od 35 % do 65 % prokázaných uznatelných nákladů na pojištění speciálních plodin pro příslušný rok.

Pro účely poskytování finanční podpory se speciálními plodinami se rozumí:

- trvalé kultury vč. školek, tj. réva vinná, chmel, ovoce (meruňky, jablka, hrušky, třešně, višně, broskve, rybíz, angrešt, ořechy, mandloně, kdoule, švestky, slívy, ryngle, maliny, ostružiny, borůvky, jeřáb černý, jeřáb obecný, kaštanovník jedlý),
- jahody,
- mák,
- brambory, cukrová řepa,
- zelenina,
- okrasné květiny a rostliny vč. školek a léčivé, aromatické a kořeninové rostliny (LAKR),
- přadné rostliny (len a konopí),
- trávy a jeteloviny pěstované na semeno.

V souladu se Zásadami pro poskytování finanční podpory pojištění Podpůrným a garančním rolnickým a lesnickým fondem, a.s. poskytne PGRLF, a.s. finanční podporu žadateli, který má sjednanou pojistnou smlouvu s pojišťovnou, se kterou má PGRLF, a.s. uzavřenou smlouvu o spolupráci.

► Vyhodnocení dotačního programu – rok 2023

Speciální plodiny – přijato bylo 1 817 žádostí a vyplaceno 487 738 tis. Kč.

Procentní výše sazby byla u speciálních kultur stanovena ve výši 52 %. Pro rok 2024 je procentní sazba stanovena ve výši 65 %.

C) Národní program podpory potravin

Národní značka kvality KLASA je udělována od roku 2003 ministrem zemědělství pouze kvalitním potravinářským a zemědělským výrobkům, které splní přísné kvalitativní (prokázání nadstandardní kvalitativní charakteristiky) a legislativní požadavky. Spravuje ji Odbor administrace podpory kvalitních potravin Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF). Spotřebitelům a odběratelům slouží k lepší orientaci na trhu při identifikaci výjimečně kvalitních produktů v porovnání s běžně dostupnými konkurenčními potravinami.

Projekt značky „KLASA“ je součástí režimu státní podpory „Propagační kampaň na podporu kvalitních potravin“. Prioritou značky „KLASA“ je především nabízet spotřebitelům kvalitní potraviny, které vykazují výjimečné kvalitativní charakteristiky, jež zvyšují jeho přidanou hodnotu a zaručují jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu. Tím si tato značka získala důvěru obyvatel České republiky, kteří výrobky označené logem KLASA při nákupech preferují. K důležitým cílům projektu patří bezesporu také posílení konkurenceschopnosti výrobců kvalitních potravin. Značka „KLASA“ je výrobkům propůjčována na 3 roky a uděluje se výrobcí, který splní podmínky pro udělení značky „KLASA“ a současně prokáže výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují přidanou hodnotu výrobku a jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům na trhu.

Značka Regionální potravina

Značka Regionální potravina je určena pro potravinářské nebo zemědělské výrobky od malých a středních potravinářských výrobců (tj. firem s maximálně 250 zaměstnanci). Odborné poroty vybírají vždy jeden vítězný výrobek v 9 kategoriích. Jejím držitelem se mohou stát jen ty výrobky, které zvítězí v dané kategorii. Oceněné výrobky získávají certifikát ministra zemědělství a právo užívat značku „Regionální potravina“ daného kraje po dobu 4 let. Značka Regionální potravina je součástí informační a komunikační kampaně Ministerstva zemědělství. Jejím hlavním cílem je představit spotřebitelům to nejlepší z potravinářské produkce v jednotlivých krajích ČR. Projekt vychází vstříc silícímu zájmu veřejnosti o kvalitní potraviny od tradičních regionálních výrobců. Více informací lze nalézt na internetových stránkách www.eklasa.cz, www.regionálnipotravina.cz.

5. Společná zemědělská politika – přímé platby

Přímé platby jsou od roku 2023 součástí Strategického plánu Společné zemědělské politiky pro období 2023–2027 a jsou poskytovány v souladu s podmínkami v něm definovanými. V rámci I. pilíře SZP je z Evropského zemědělského záručního fondu poskytována „Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)“ a k ní „Doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)“. Pro zemědělce do 40 let věku je vyplácena „Doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (CIS-YF)“. Platba pro malé zemědělce (s hospodářstvím o velikosti do 10 ha) se vyplácí na 4 ha a nahrazuje všechny ostatní přímé platby. Platbou cílenou na postupy prospěšné pro životní prostředí a klima je podpora „Režimy pro klima a životní prostředí.“

V rámci I. pilíře se kromě výše uvedených plateb oddělených od produkce poskytují i Podpory příjmu vázané na produkci (CIS, dříve VCS). Stejně jako v minulých letech zemědělci získají příspěvky na tzv. citlivé komodity, které čelí určitým obtížím a jsou obzvláště důležité z hospodářských, sociálních nebo environmentálních důvodů. Konkrétní podmínky poskytování přímých plateb upravuje NV č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům v návaznosti na podmínky definované ve Strategickém plánu Společné zemědělské politiky.

V rámci přímých plateb jsou poskytovány následující podpory:

- základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS),
- platby pro malé zemědělce (SF, nová platba),
- doplňková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS, nová platba),
- doplňková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF),
- režimy pro klima a životní prostředí (nová platba),
- podpory příjmů vázaných na produkci (CIS).

Žádost o poskytnutí podpory je podávána v elektronické podobě v rámci tzv. Jednotné žádosti (JŽ) na webových stránkách SZIF prostřednictvím Portálu Farmáře, a to do 15. května příslušného kalendářního roku. Tento portál nabízí možnosti, které mají žadatelům o dotace především zjednodušit a zrychlit provádění některých úkonů spojených s JŽ.

Společné podmínky, které musí žadatel od roku 2023 splňovat:

- pro všechny žadatele o přímé platby je podmínkou být evidován v Evidenci zemědělského podnikatele,
- všichni žadatelé musí plnit podmínky aktivního zemědělce,
- veškerá půda evidovaná v LPIS na žadatele musí být řádně obhospodařovaná a žadatel musí mít k této půdě právní důvod užívání,
- po celý kalendářní rok musí žadatel na veškeré obhospodařované zemědělské půdě dodržovat podmínky CC.

Bližší informace lze nalézt v Metodické příručce pro žadatele vydané MZe: <https://mze.gov.cz/public/portal/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027/prime-platby/aktualizovana-verze-metodicke-prirucky-k-podminkam-poskytovani-primych-plateb-v-ceske-republice-v-roce-2025>.

a) Základní podpora příjmu pro udržitelnost (BISS)

Konkrétní podmínky poskytnutí této platby jsou uvedeny v NV č. 83/2023 Sb. Žadatel o tuto platbu musí být od roku 2023 aktivním zemědělcem podle čl. 4 odst. 5 nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 2021/2115 a současně zemědělským podnikatelem ve smyslu § 2e-2h zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Další důležitou podmínkou je dodržení minimální výměry, která činí v součtu všech dílů půdních bloků (DPB) v žádosti nejméně 1 ha. Dotčené DPB musí být vedeny na žadatele v Evidenci využití půdy podle uživatelských vztahů (tzv. LPIS) nejméně od data podání žádosti do 31. srpna kalendářního roku, ve kterém žádá o platbu.

Poskytnutí platby BISS je mimo jiné podmíněno řádným obhospodařováním zemědělské půdy, dodržováním podmínek dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) a povinných požadavků na hospodaření (SMR), které dohromady tvoří podmínky podmíněnosti CC. Tato platba je poskytována výhradně z rozpočtu EU.

Výše vnitrostátních stropů na přímé platby, obálky a sazby SAPS

Rok	Obálka (mil. EUR)	Sazba (EUR/ha)	Sazba (Kč/ha)
2024	254,129	72,18	1 817,84

Pramen: MZe, směnný kurz v roce 2024–25, 184 Kč/EUR

b) Platba pro malé zemědělce (SF)

Cílem dotačního titulu je podpořit a stabilizovat malé zemědělce s výměrou do 10 ha půdy evidované v evidenci zemědělské půdy LPIS ke dni podání žádosti. Platba je však poskytována na maximálně 4 ha půdy. Tato dotace nahrazuje všechny ostatní přímé platby, nelze o ni tedy žádat společně s jinou přímou platbou. Zemědělec si může sám vybrat, co je pro něj výhodnější, zda platba pro malé zemědělce nebo zda raději požádá o ostatní přímé platby zvlášť.

Sazba platby pro malé zemědělce pro rok 2024 byla stanovena ve výši 7 083,13 Kč/ha.

c) Doplnková redistributivní podpora příjmu pro udržitelnost (CRISS)

Podpora řeší některé slabé stránky českého zemědělství. Především dlouhodobě nižší příjmy menších podniků, které by bez podpory nebyly životaschopné. Smyslem platby je lepší zacílení přímých plateb na malé a střední zemědělce, a to vzhledem ke všeobecně uznávané nutnosti prosazovat vyváženější rozdělování podpory malým a středně velkým subjektům. Platba je poskytována všem žadatelům na prvních 150 hektarů formou roční platby na hektar využívané zemědělské plochy. Podmínkou je nárok na základní platbu BISS. Nárok na tuto platbu bude mít každý žadatel bez ohledu na celkovou velikost obhospodařované zemědělské plochy.

Sazba CRISS pro rok 2024 byla stanovena ve výši 3 599,44 Kč/ha. Výše roční obálky pro rok 2024 činila necelých 4,8 mld. Kč.

d) Doplnková podpora příjmu pro mladé zemědělce (YF)

Jedná se o roční platbu na způsobilý hektar pro mladé zemědělce, kteří poprvé založili nový zemědělský podnik a kteří mají nárok na platbu v rámci základní podpory příjmu. Jedná se o doplňkový příjem po zahájení činnosti, který pomůže stabilizovat příjem mladých začínajících zemědělců. Tato platba je nastavena tak, aby novým mladým začínajícím zemědělcům zvýšila příjem na úroveň zaručující zachování životaschopnosti a konkurenceschopnosti jejich hospodářství. Jedná se tedy o doplňkovou platbu k ostatním přímým platbám. Toto se týká žadatelů, kteří podali první žádost o platbu v roce 2023. Ve spojení s ostatními přímými platbami se bude jednat o výrazně vyšší přímou platbu na hektar, která může přilákat k podnikání v zemědělství více nových mladých začínajících zemědělců. Žádost o tuto platbu je možné podávat po dobu pěti po sobě jdoucích let. V závislosti na roku, kdy byla poprvé podána žádost o platbu, existují dvě skupiny žadatelů s odlišnými podmínkami způsobilosti.

Sazba pro mladé zemědělce pro rok 2024 byla stanovena ve výši 2 590,58 Kč/ha.

e) Režimy pro klima a životní prostředí (Ekoschémat, tzv. ekoplatby)

Ekoschémat jsou novým nástrojem I. pilíře společné zemědělské politiky, který je pro zemědělce dobrovolný. Ekoschémat v České republice obsahují Celofaremní ekoplatbu ve dvou úrovních, základní a prémiové a dále Ekoplatbu na podporu udržitelného hospodaření se živinami. Jejich cílem je podpořit způsoby obhospodařování zemědělské půdy, které vedou k ochraně a zlepšování životního prostředí a krajiny a které v neposlední řadě představují udržitelné hospodaření s přírodními zdroji.

Celofaremní ekoplatba

Základní stupeň celofaremní ekoplatby obsahuje řadu požadavků (podmínek), které si nelze volit samostatně a které zemědělec pro získání platby musí splnit na všech zemědělských kulturách, které obhospodařuje. Žadatel se dobrovolně zavazuje k plnění povinností základní celofaremní ekoplatby na celé jeho výměře a všemi zemědělskými kulturami, které obhospodařuje; tzn. pro účely provádění a platby základní celofaremní ekoplatby si nelze selektivně vybrat zemědělské kultury ani díly půdního bloku či jeho části. Při splnění podmínek má žadatel nárok na platbu na celou výměru, kterou obhospodařuje.

Sazba základní byla stanovena ve výši 1 774,62 Kč/ha.

Cílem prémiové celofaremní ekoplatby je navýšení zastoupení neprodukcí ploch v zemědělské krajině a přispění k ochraně vodních toků. Jedná se o nadstavbu celofaremní ekoplatby, žadatel současně plní podmínky základního stupně celofaremní ekoplatby. Pro poskytnutí prémiové celofaremní ekoplatby je zapotřebí, aby žadatel splnil podmínky pro poskytnutí základní celofaremní ekoplatby a zároveň vyčlenil z výměry zemědělské kultury standardní orná půda, travní porost nebo úhor na úrovni zemědělského podniku minimální podíl neprodukcí ploch 7 % ve stanovené kvalitě neprodukcí ploch. Žadatel o celofaremní prémiovou ekoplatbu musí podmínky vyčlenění neprodukcí ploch naplnit kompletně (jak požadované % neprodukcí ploch, tak i včetně všech stanovených podmínek), tzn. výjimka týkající se neprodukcí ploch platná pro základní celofaremní ekoplatbu neplatí pro podmínky platby prémiové celofaremní ekoplatby. V případě, že žadatel žádá o poskytnutí prémiové celofaremní ekoplatby a byl mu Fondem v evidenci využití půdy na části plochy DPB s druhem standardní orné půdy vymezen ochranný pás podél vodního toku, vyčlenění výhradně ochranné pásy podél vody typu prémiový. Žadatel dodržuje pravidla podmíněnosti a minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům po celý kalendářní rok.

Sazba prémiová byla stanovena ve výši 18 132,48 Kč/ha.

Ekoplatba na podporu udržitelného hospodaření se živinami

Ekoplatba podporující udržitelné hospodaření se živinami bude poskytována od roku 2025.

Cílem ekoplatby na podporu udržitelného hospodaření se živinami je snížit ztráty dusíku (N) a fosforu (P) z půdy, při udržení základní půdní úrodnosti, a to v přímé návaznosti na hospodaření s organickou hmotou v půdě. Žadatel je povinen plnit stanovené požadavky základní celofaremní ekoplatby. Žadatel plní minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům.

f) Podpora příjmu vázaná na produkci (CIS)

ČR dlouhodobě podporuje citlivé sektory rostlinné a živočišné výroby v rámci přímých plateb. Mechanismus CIS umožňuje podporu vázat na skutečnou aktuální produkci, nikoliv historické údaje, a je u něj tedy zaručeno, že podpora bude alokována tzv. „živým producentům“.

Pro období 2023–2027 finanční prostředky v celkové výši 15 % roční obálky na přímé platby (průměrná roční částka cca 3,4 mld. Kč) směřují na podporu:

- brambor určených pro výrobu škrobu,
- chmele,
- ovocných druhů s velmi vysokou pracností,
- ovocných druhů s vysokou pracností,
- zeleninových druhů s velmi vysokou pracností,
- zeleninových druhů s vysokou pracností,
- cukrové řepy,
- bílkovinných plodin podmíněné chovem hospodářských zvířat,
- chov telete masného typu,
- krávy chované v systému chovu s tržní produkcí mléka.

Podpora na produkci zeleninových druhů s velmi vysokou pracností (VVP) a vysokou pracností (VP)

Podmínky poskytování podpory na produkci zeleninových druhů s VVP a VP upravuje § 32 a § 33 nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům. V rámci podpory je pro každou skupinu zeleninových druhů stanovena výměra nejméně 1 ha plochy zemědělské půdy evidované v evidenci využití půdy podle užívatelských vztahů (tzv. LPIS) jako druh zemědělské kultury „standardní orná půda“ nebo „plocha s víceletými produkčními plodinami (P)“ v případě chřestu, reвенě a křenu selského víceletého nejméně ode dne doručení žádosti SZIF do 31. srpna příslušného kalendářního roku. Další podmínkou poskytnutí podpory je stanovený minimální výsev či výsadba na hektar daného zeleninového druhu a prokázání minimální úrovně vlastních výnosů u zeleninových druhů hrách zahradní, kukuřice cukrová a ředkev. Průměrně bylo pro období 2023–2027 vyčleněno na odvětví zeleniny v rámci přímých plateb cca 110 mil. Kč ročně.

Ukazatel	Rok	Počet žadatelů	Počet ha	Sazba platby na produkci
Zelenina s VP	2023	106	2 699	5 236 Kč/ha
	2024	129	3 094	5 277 Kč/ha
Zelenina s VVP	2023	325	7 475	14 773 Kč/ha
	2024	350	7 825	13 473 Kč/ha

Pramen: MZe, odbor přímých plateb, směnný kurz v roce 2024–25, 184 Kč/EUR

Poznámka: VVP = velmi vysoká pracnost, VP = vysoká pracnost

Program rozvoje venkova

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) – dle NV č. 75/2015 Sb.

- **integrováná produkce zeleniny** – sazba 426 €/ha standardní orné půdy zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 15. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury standardní orná půda,
- **integrováná produkce zeleniny** – podporovaný druh chřest – sazba 426 €/ha jiné trvalé kultury zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2, písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 15. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury jiná trvalá kultura.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše proplacených finančních prostředků
2016	proplaceno 50 žádostí na 2 807 ha	29,7 mil. Kč
2017	proplaceno 87 žádostí na 6 765 ha	77,8 mil. Kč
2018	proplaceno 88 žádostí na 6 715 ha	77,3 mil. Kč
2019	proplaceno 94 žádostí na 6 922 ha	75,3 mil. Kč
2020	proplaceno 87 žádostí na 7 256 ha	79,3 mil. Kč
2021	proplaceno 69 žádostí na 6 448 ha	69,3 mil. Kč
2022	proplaceno 21 žádostí na 1 898 ha	20,1 mil. Kč
2023	proplaceno 13 žádostí na 1 567 ha	16,0 mil. Kč

Pramen: MZe

Navazující Agroenvironmentálně-klimatická opatření (NAEKO) – dle NV č. 330/2019 Sb.

- **integrováná produkce zeleniny** – sazba 425 €/ha standardní orné půdy zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 5 a 6. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury standardní orná půda,
- **integrováná produkce zeleniny** – podporovaný druh chřest – sazba 425 €/ha jiné trvalé kultury zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. c) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 5 a 7. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury jiná trvalá kultura.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2020	proplaceno 15 žádostí na 770 ha	8,3 mil. Kč
2021	proplaceno 43 žádostí na 3 867 ha	43,1 mil. Kč
2022	proplaceno 57 žádostí na 4 398 ha	46,3 mil. Kč

Pramen: MZe

Strategický plán SZP**Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO) – dle NV č. 80/2023 Sb.**

- **integrováná produkce zeleniny** – sazba 462 €/ha standardní orné půdy zařazené do titulu integrováná produkce zeleniny podle § 2 písm. j) bodu 1, na kterém žadatel plní podmínky podle § 24. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury standardní orná půda.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Předpokládaná výše požadovaných finančních prostředků
2023	proplaceno 45 žádostí na 3 828 ha	42,0 mil. Kč
2024	podáno 96 žádostí na 7 069 ha	81,0 mil. Kč

- **integrováná produkce víceletých produkčních plodin** – podporované druhy chřest, rebarbora a křen selský víceletý – sazba 462 €/ha plochy s víceletými produkčními plodinami zařazenými do titulu integrováná produkce víceletých produkčních plodin podle § 2 písm. c) bodu 2, na kterém žadatel plní podmínky podle § 24. Min. výměra pro zařazení činí 0,5 ha s druhem zemědělské kultury plocha s víceletými produkčními plodinami.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Předpokládaná výše požadovaných finančních prostředků
2023	proplacena 1 žádost na 1,05 ha	11 699 Kč
2024	podány 2 žádosti na 221 ha	2,5 mil. Kč

Program rozvoje venkova**Ekologické zemědělství (EZ) – dle NV č. 76/2015 Sb.**

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci** – sazba 536 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce** – sazba 466 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 12 odst. 4.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2016	proplaceno 94 žádostí na 1 972 ha	26,2 mil. Kč
2017	proplaceno 122 žádostí na 2 463 ha	32,5 mil. Kč
2018	proplaceno 166 žádostí na 3 839 ha	48,6 mil. Kč
2019	proplaceno 178 žádostí na 4 019 ha	50,2 mil. Kč
2020	proplaceno 181 žádostí na 3 829 ha	47,5 mil. Kč
2021	proplaceno 159 žádostí na 3 667 ha	44,7 mil. Kč
2022	proplaceno 88 žádostí na 1 363 ha	15,8 mil. Kč
2023	proplaceno 18 žádostí na 218 ha	2,5 mil. Kč

Pramen: MZe

Navazující opatření ekologického zemědělství (NEZ) – dle NV č. 331/2019 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci** – sazba 537 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 10 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce** – sazba 466 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství, na které žadatel plní podmínky podle § 10 odst. 4.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2020	proplaceno 36 žádostí na 564 ha	6,7 mil. Kč
2021	proplaceno 114 žádostí na 2 240 ha	27,9 mil. Kč
2022	proplaceno 145 žádostí na 3 381 ha	40,0 mil. Kč

Pramen: MZe

Strategický plán SZP

Ekologické zemědělství (EZ) – dle NV č. 81/2023 Sb.

- **v rámci přechodu na ekologickou produkci**
 - sazba 780 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře nad 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
 - sazba 810 €/ha standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře do 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
- **v rámci ekologické produkce**
 - sazba 760 €/ha – standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře nad 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4,
 - sazba 790 €/ha – standardní orné půdy, jde-li o pěstování podporovaného druhu zeleniny nebo speciálních bylin v systému ekologického zemědělství na celkové výměře do 6 ha, na které žadatel plní podmínky podle § 11 odst. 4.

Rok	Počet žádostí a podporovaná výměra	Výše požadovaných finančních prostředků
2023	proplaceno 148 žádostí na 2 623 ha	40 mil. Kč
2024	podáno 498 žádostí na 4 183 ha	79 mil. Kč

Pramen: MZe

Projektové operace PRV na období 2014–2022

Operace 4.1.1 Investice do zemědělských podniků

Dotace z této operace mohli čerpat všichni zemědělství podnikatelé na projekty od 100 tis. Kč do 75 mil. Kč výdajů v rámci 1., 3., 5. a 7. kola příjmu žádostí. Základní míra dotace v těchto kolech byla 40 %; tuto hranici bylo možné navýšit o 10 % u mladých začínajících zemědělců, u žadatelů hospodařících v oblastech s přírodními či jinými zvláštními omezeními („ANC oblasti“) o dalších 10 %. Maximální míra dotace byla tedy 60 %. V 10. kole příjmu žádostí, které bylo vyhlášené mimořádně v souvislosti s pandemií COVID-19, došlo k úpravě některých podmínek. Minimální částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace, na jeden projekt byla zvýšena z původních 100 tis. Kč na 250 tis. Kč. Základní míra dotace byla 50 %, a bylo možné ji navýšit o 5 % u mladých začínajících zemědělců a o dalších 5 % u žadatelů podnikajících v ekologickém zemědělství. Maximální míra dotace byla 60 %.

Poslední 12. kolo příjmu žádostí o dotaci proběhlo v termínu 15. 6. 2021–13. 7. 2021. Částka celkových způsobilých výdajů na jeden projekt činila 250 tis. Kč až 30 mil. Kč. Základní míra dotace byla 50 %, a bylo možné ji navýšit o 5 % u mladých začínajících zemědělců a o dalších 5 % u žadatelů podnikajících v ekologickém zemědělství. Maximální míra dotace byla 60 %.

Pěstitelé ovoce a zeleniny mohli v tomto kole žádat o dotaci v těchto záměrech:

- b) rostlinná výroba (ovoce, zelenina včetně brambor, chmel, LAKR) - projekty do 2 mil. Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP,
- l) rostlinná výroba (ovoce, zelenina včetně brambor, chmel, LAKR) - projekty do 30 mil. Kč.

Podpora zelinářský sektor bez brambor – celkem za 1. až 12. kolo (stav k 31. 8. 2024)

Žádosti o dotaci	celkem
Zaregistrované	890
Schválené	498
Částka dotace	1 605 377 012 Kč
Proplaceno žádostí	470
Částka dotace	1 363 068 916 Kč

Pramen: MZe, odbor Řídící orgán RV

Operace 4.2.1 Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů

Dotace z této operace mohly čerpat zemědělské a zpracovatelské podniky na investice do zařízení, která souvisejí se zpracováním zemědělských produktů a uvedením výrobků na trh. Základní míra dotace byla 40 %. V 10. (rok 2020) a 12. (rok 2021) kole příjmu žádostí byly mezi způsobilé žadatele přidány i velké podniky, míra dotace pro všechny podniky se zvýšila na 50 %. Alokace byla vyčerpána. Další kola již nebyla vyhlášena.

Podpora ovoce/zeleniny – celkem za 1. až 12. kolo (stav k 31. 8. 2024)

Žádosti o dotaci	celkem
Zaregistrované	1 658
Schválené	762
Částka dotace	1 738 442 318 Kč
Proplaceno žádostí	689
Částka dotace	1 508 652 395 Kč

Pramen: MZe, odbor Řídící orgán RV

Poznámka: nelze rozdělit do jednotlivých kategorií

Operace 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců

Podpora byla určena pro mladé začínající zemědělce, tedy osoby do 40 let (včetně), které nepodnikají déle než 2 roky. Dotace se poskytovala na realizaci podnikatelského plánu ve výši maximálně 45 tis. €, což činí cca 1,2 mil. Kč.

Projektové intervence Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027

Podpora ovoce a zeleniny je od roku 2023 možná z intervencí rozvoje venkova v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027. Konkrétně zejména z intervencí 33.73 – Investice do zemědělských podniků, 34.73 – Investice do zpracování zemědělských produktů a 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce. První kolo příjmu žádostí o dotaci v těchto intervencích proběhlo v termínu 22. 8.–12. 9. 2023. Další kolo příjmu žádostí o dotaci pro výše uvedené intervence proběhne v rámci 4. kola příjmu v termínu 8. 10.–29. 10. 2024.

Poskytování podpor se řídí Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty rozvoje venkova v rámci Strategického plánu SZP na období 2023–2027 a která vydává Ministerstvo zemědělství ČR na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 ze dne 2. prosince 2021. Tato Pravidla jsou zveřejněna na internetových stránkách Ministerstva zemědělství www.eagri.cz/spszp a Státního zemědělského intervenčního fondu www.szif.cz.

Intervence 33.73 – Investice do zemědělských podniků

Způsobilým žadatelem je zemědělský podnikatel, který podniká v zemědělské výrobě v souladu se zákonem č. 252/1997 Sb. Výše dotace je 40 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro ekologické podnikatele. Maximální výše dotace na jeden projekt je 30 mil. Kč.

Intervence je rozdělena na jednotlivé záměry, přičemž pěstitelé ovoce a zeleniny mohou žádat v těchto záměrech:

- b) projekty do 2 mil. Kč včetně a zároveň žadatel hospodaří na maximálně 150 ha a splňuje definici MSP; Rostlinná výroba,
- g) Rostlinná výroba.

Podporovány jsou tyto investice:

- výstavba a rekonstrukce nosných konstrukcí sadů včetně protikroupových a protidešťových systémů a ochranných sítí proti ptactvu,
- výstavba a rekonstrukce skladů a staveb pro sklizeň,
- pořízení potřebných technologií,
- výstavba a rekonstrukce skleníků, fóliovníků, kontejneroven,

- speciální mobilní stroje,
- nádrže na zadržení srážkových vod ze střech.

Intervence 34.73 - Investice do zpracování zemědělských produktů

Zpracovatelé a zájemci o zahájení zpracování mohou žádat o dotaci v záměrech:

- a) zemědělské podnikatelé, jejichž podíl příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech za poslední uzavřené účetní období činil více než 30 %,
- b) výrobci potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, nebo výrobci krmiv (v případě, že výrobce potravin nebo krmiv je zároveň veden v Evidenci zemědělského podnikatele, jeho podíl příjmů ze zemědělské prvovýroby na celkových příjmech za poslední uzavřené účetní období k datu podání Žádosti o dotaci musí činit méně než 30 %). Tito žadatelé musí splňovat definici mikro, malého nebo středního podniku,
- c) zemědělské podnikatelé a výrobci potravin nebo surovin určených pro lidskou spotřebu, nebo výrobci krmiv, kteří splňují definici velkého podniku.

Výše dotace činí 30 % výdajů, ze kterých je stanovena dotace, kterou lze navýšit o 10 % pro mladé začínající zemědělce a o dalších 10 % pro mikro a malé podniky. Částka výdajů, ze kterých je stanovena dotace, na jeden projekt činí minimálně 100 000 Kč. Maximální výše dotace na jeden projekt je 30 mil. Kč.

Intervence 49.75 – Zahájení činnosti mladého zemědělce

Podpora je určena pro zemědělské podnikatele (evidované v Evidenci zemědělského podnikatele), kteří nedosáhli 41 let a kteří v zemědělství podnikají max. 5 let před podáním Žádosti o dotaci. Dotace je poskytována na realizaci podnikatelského plánu, přičemž jeho realizace musí být dokončena do 2 let od podpisu Dohody o poskytnutí dotace. Dotace je poskytována ve 2 sazbách. Základní sazba dotace činí 1 500 000 Kč. V případě, že bude předmětem podnikatelského plánu zpracování vlastní produkce, jehož výstupem je produkt (potravina) uvedený v příloze I Smlouvy o fungování EU, bude sazba činit 2 030 000 Kč. Dotace bude poskytnuta dle zvolené sazby v 1 splátce, a to již po podpisu Dohody o poskytnutí dotace.

6. Společná organizace trhu v sektoru ovoce a zeleniny

6.1. Organizace producentů v rámci Společné organizace trhů (SOT) ovoce a zeleniny

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007, ve znění pozdějších předpisů.

- odkazy na nařízení (ES) č. 1234/2007 se považují za odkazy na toto nařízení a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013.

Princip podpor u uznaných organizací producentů ovoce a zeleniny činí 4,1 % z hodnoty obchodované produkce organizace producentů (OP) s tím, že je-li součástí operačního programu opatření pro předcházení krizím, lze celková procenta navýšit na 4,6 %. Finanční podpora je poskytována na uznatelné výdaje schváleného operačního programu jednotlivých organizací producentů. Výkonem správy, tj. schvalování a vyhodnocování operačních programů včetně přiznávání podpor, je pověřen SZIF.

Nařízení Komise (EU) č. 543/2011, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, ve znění pozdějších předpisů.

Toto nařízení bylo v roce 2017 částečně zrušeno (čl. 19–35 a 50–148) a nahrazeno dvěma nařízeními Komise (EU) 2017/891 a (EU) 2017/892. Čl. 3–19 týkající se obchodních norem a kontrol shody zůstávají v platnosti nařízení Komise (EU) č. 543/2011, ve znění pozdějších předpisů do 31. 12. 2024.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, a doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013, pokud jde o sankce uplatňované v uvedených odvětvích, a kterým se mění prováděcí nařízení Komise (EU) č. 543/2011, ve znění:

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1145**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/743**, kterým se mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o výpočet hodnoty produkce uváděné na trh organizacemi producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/652**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o činnosti a operační programy organizací producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2021/2245**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o výpočet hodnoty produkce uváděné na trh organizacemi producentů v odvětví ovoce a zeleniny.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2092**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2016/232 a nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o oznámení členských států týkající se uznaných organizací producentů, sdružení organizací producentů a mezioborových organizací.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2513**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891, pokud jde o maximální výši podpory na stažení ovoce a zeleniny z trhu za účelem bezplatného rozdělení.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/2528**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/891 a zrušují nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 611/2014, (EU) 2015/1366 a (EU) 2016/1149 použitelná na režimy podpory v některých zemědělských odvětvích.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/892, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, a jeho novely:

- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1146**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, a nařízení (ES) č. 606/2009, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008, pokud jde o druhy výrobků z révy vinné, enologické postupy a omezení, která se na ně použijí.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/1863**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892, pokud jde o stažení ovoce a zeleniny z trhu za účelem bezplatného rozdělení.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/2091**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892 a prováděcí nařízení (EU) č. 511/2012, pokud jde o oznámení členských států týkající se uznaných organizací producentů, sdružení organizací producentů a mezioborových organizací v odvětví ovoce a zeleniny a odvětví mléka a mléčných výrobků.

- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/2532**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/892 a zrušují nařízení (EU) č. 738/2010 a prováděcí nařízení (EU) č. 615/2014, (EU) 2015/1368 a (EU) 2016/1150 použitelná na režimy podpory v některých zemědělských odvětvích.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013, kterým se stanoví pravidla pro přímé platby zemědělcům v režimech podpory v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zrušují nařízení Rady (ES) č. 637/2008 a nařízení Rady (ES) č. 73/2009, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1305/2013, o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou, ve znění pozdějších předpisů (č. 215/2010 Sb., č. 309/2012 Sb., č. 179/2015 Sb., č. 327/2015 Sb., č. 341/2016 Sb., č. 425/2017 Sb., č. 322/2020 Sb., č. 177/2021 Sb., č. 84/2023 Sb.). Nařízení vlády doplňuje přímo použitelné evropské předpisy (EU) č. 1308/2013, (EU) č. 543/2011, (EU) 2017/891 a (EU) 2017/892.

Uznávání organizace producentů a sdružení organizací producentů, stahování zboží z trhu, poskytování podpor	Kontrolní systém jakosti ovoce a zeleniny	
▪ Nařízení Komise (EU) 2017/891 a 2017/892 ▪ Nařízení EP a Rady (EU) č. 1308/2013 ▪ Nařízení vlády ČR č. 318/2008 Sb.	▪ Nařízení Komise (EU) č. 543/2011 ▪ Nařízení Komise (EU) č. 1333/2011 (banány)	
	<th data-bbox="799 1048 1409 1093">Licence pro ovoce a zeleninu</th> <td data-bbox="799 1093 1409 1167"> ▪ Nařízení Komise (EU) č. 2016/1237 ▪ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 2016/1239 ▪ Nařízení EP a Rady (EU) č. 1308/2013 </td>	Licence pro ovoce a zeleninu

6.2. Nová Společná zemědělská politika (SZP) od roku 2023 a organizace producentů (OP)

V rámci nové SZP 2023 přecházejí podpory pro organizace producentů pod Strategický plán SZP.

Organizace producentů (OP) jsou i nadále uznávány podle **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013**, ve znění pozdějších předpisů, včetně **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2117**, kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013. Finanční podpora Unie je poskytována na uznatelné výdaje schváleného operačního programu jednotlivých organizací producentů a vychází z hodnoty obchodované produkce OP. Podpora činí 4,1 % hodnoty obchodované produkce OP, která může být navýšena na 4,6 %, pokud operační program OP obsahuje určitá opatření. Pro nadnárodní OP činí podpora 5 % obchodované produkce, respektive 5,5 % při splnění daných podmínek. Uznáváním OP, schvalováním a vyhodnocováním operačních programů a přiznáváním podpor je pověřen SZIF.

Financování a podmínky pro organizace producentů a jejich operační programy jsou nově stanoveny v těchto předpisech:

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o dodatečné požadavky na některé typy intervencí stanovené členskými státy v jejich strategických plánech SZP na období 2023 až 2027 podle uvedeného nařízení, jakož i pravidla týkající se poměru pro standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) I, ve znění předpisu:

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/330**, kterým se mění a opravuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/126, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 o dodatečné požadavky na některé typy intervencí stanovené členskými státy v jejich strategických plánech SZP na období 2023 až 2027 podle uvedeného nařízení, jakož i pravidla týkající se poměru pro standard dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) I.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013, ve znění nařízení Komise (EU) 2022/1408 a nařízení EP a Rady (EU) 2024/1468.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/127, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 o pravidla týkající se platebních agentur a dalších subjektů, finančního řízení, schválení účetní závěrky, jistot a použití eura, ve znění nařízení Komise (EU) 2023/57, (EU) 2023/1309, (EU) 2023/1448.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/128, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, pokud jde o platební agentury a další subjekty, finanční řízení, schvalování účetní závěrky, kontroly, jistoty a transparentnost, ve znění pozdějších předpisů.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/129, kterým se stanoví pravidla pro typy intervencí týkajících se olejnatých semen, bavlny a vedlejších produktů vinifikace podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115 a pro požadavky týkající se informací, propagace a zviditelnění v souvislosti s podporou Unie a strategickými plány SZP.

Nařízení vlády č. 82/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění společné organizace trhů organizacemi producentů platné od 1. dubna 2023, a jeho novela

- **Nařízení vlády č. 275/2024 Sb.**, kterým se mění nařízení vlády č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 82/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění společné organizace trhů organizacemi producentů, a nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů, platná od 1. října 2024.

6.3. Školní projekt „Ovoce, zelenina a mléko do škol“ (School Scheme)

Od školního roku 2017/2018 došlo na úrovni EU k reformě dvou projektů Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol, které byly spojeny pod jeden společný právní rámec, a vznikl Školní projekt (Ovoce, zelenina a mléko do škol). Finanční rámec u jednotlivých projektů (tj. Ovoce a zelenina do škol a Mléko do škol) zůstává oddělený, každá část má svoji obálku.

Projekt „Ovoce a zelenina do škol“ vychází z hlavních záměrů stanovených EU pro sektor ovoce a zeleniny. Základním cílem projektu je přispět k trvalému zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny, vytvořit zdravé stravovací návyky ve výživě dětí a bojovat proti dětské obezitě. Současně se předpokládají pozitivní dopady do sektoru zemědělství a posílení ekonomicky citlivého sektoru ovoce a zeleniny, který dlouhodobě čelí nepříznivému vývoji v této oblasti.

Úspěšné řešení projektu je postaveno na širokém partnerství mezi vzdělávacím úsekem, zdravotnictvím a zemědělstvím za účasti soukromého, veřejného a občanského sektoru. V projektu Ovoce a zelenina do škol je

- od školního roku 2014/2015 cílová skupina žáků I. stupně základních škol rozšířena o děti z přípravných tříd,
- od školního roku 2016/2017 cílová skupina žáků I. stupně základních škol včetně dětí z přípravných tříd rozšířena o děti z přípravných stupňů speciálních základních škol,

- od školního roku 2017/2018 cílová skupina žáků rozšířena o žáky 2. stupně základních škol,
- od školního roku 2022/2023 cílová skupina žáků omezena na žáky 1. stupně základních škol včetně dětí z přípravných tříd a z přípravných stupňů speciálních základních škol.

Přehled čerpání finančních prostředků v rámci projektu „Ovoce a zelenina do škol“

Školní rok	Vyplacená podpora na Školní projekt v Kč	Z toho v Kč		Úspěšnost čerpání prostředků na projekt	Roční limit na žáka v Kč	
	Celkem	na produkty	na DVO		na produkty	na DVO
2014/2015 ¹⁾	186 051 095	169 147 055	16 690 657	97,7 %	333,00	40
2015/2016	190 644 859	171 508 411	18 702 469	98,1 %	318,30	40
2016/2017	198 226 843	178 274 060	19 308 309	98,7 %	317,00	37,50
2017/2018 ²⁾	311 345 027	288 884 989	35 818 847	98,1 %	319,90	45
2018/2019	319 650 518	281 336 423	37 937 694	98,4 %	306,90	45
2019/2020	287 923 638	253 626 653	33 531 190	88,0 %	304,80	45
2020/2021	308 321 660	272 583 476	35 400 265	92,3 %	311,00	45
2021/2022	288 083 934	258 164 946	29 221 764	94,55 %	282,00	45
2022/2023	133 578 611	115 971 576	17 456 462	97,23 %	208,80	34
2023/2024	137 214 030*	124 040 025*	12 894 268*	94,91 %*	220,90	34

Poznámka: DVO = doprovodná vzdělávací opatření

¹⁾ povinné spolufinancování – 88% podíl EU, 12% podíl ČR;

²⁾ od školního roku 2017/2018 je zrušeno povinné spolufinancování ze strany členského státu;

* údaje k 15.10.2024

Zapojení škol a dětí

Školní rok	Počet zapojených škol	Počet zapojených dětí	Podíl z cílové skupiny dětí
2014/2015	3 741	509 030	95,0 %
2015/2016	3 810	539 747	97,0 %
2016/2017	3 863	564 689	98,0 %
2017/2018	3 935	906 110	97,5 %
2018/2019	3 964	920 992	97,5 %
2019/2020	3 981	928 185	96,9 %
2020/2021	3 991	930 839	96,3 %
2021/2022	3 992	928 159	95,7 %
2022/2023	4 001	563 054	97,6 %
2023/2024	3 964	563 985	97,25 %

Žáci dostávali v souladu s Vnitrostátní strategií ČR a s přihlédnutím k Výživovým doporučením Ministerstva zdravotnictví pro obyvatele ČR zvláště produkty mírného pásma. Preferovány by měly být zejména domácí druhy ovoce, zeleniny a 100% ovocné a zeleninové šťávy a pyré. Nutnost doplňovat sortiment ovoce exotickými druhy bylo považováno za zpestření a rozšíření znalostí v rámci vzdělávacího obsahu zejména v návaznosti na přírodovědná a zeměpisná témata na prvním stupni základní školy.

Prováděcí nařízení Komise (EU) 2017/39, kterým se stanoví pravidla pro uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu Unie na dodávky ovoce a zeleniny, banánů a mléka do vzdělávacích zařízení, ve znění následujících předpisů:

- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2019/1983**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o přerozdělení podpory Unie.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2020/1239**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o sledování a hodnocení provádění školního projektu a souvisejících kontrol na místě.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/246**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o žádosti o podporu, výplatu podpory a kontroly na místě.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/102**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o žádosti členských států o podporu Unie.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/1449**, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2017/39, pokud jde o výplatu podpory, převody mezi přiděly a správní kontroly.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o podporu Unie na dodávky ovoce a zeleniny, banánů a mléka do vzdělávacích zařízení, a mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 907/2014, ve znění následujících předpisů:

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/1238**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, pokud jde o hodnocení provádění školního projektu.
- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/245**, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/40, pokud jde o doprovodná vzdělávací opatření a výběr a schvalování žadatelů o podporu.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 o financování, řízení a sledování společné zemědělské politiky a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 352/78, (ES) č. 165/94, (ES) č. 2799/98, (ES) č. 814/2000, (ES) č. 1290/2005 a (ES) č. 485/2008, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Rady (EU) č. 1370/2013, kterým se určují opatření týkající se stanovení některých podpor a náhrad v souvislosti se společnou organizací trhů se zemědělskými produkty, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 74/2017 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a výrobků z nich do škol a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění pozdějších předpisů (č. 128/2018 Sb., č. 190/2019 Sb., č. 228/2021 Sb., č. 210/2022 Sb.).

6.4. Změny v předpisech EU pro kontrolu čerstvého ovoce a zeleniny

Kontrola čerstvého ovoce a zeleniny na vnitřním trhu ve všech stádiích obchodování, při dovozu nebo vývozu, ale i např. produkty určené ke zpracování, prošla v několika posledních letech legislativními změnami, které byly nezbytné pro zlepšení konkurenceschopnosti a tržní orientace. Cílem je dosažení udržitelné produkce konkurenceschopné na vnitřním i vnějším trhu, snížení výkyvů v příjmech producentů v důsledku krizí na trhu, zvýšení spotřeby ovoce a zeleniny v EU a pokračování ve snahách odvětví o zachování a ochranu životního prostředí.

Nařízení Komise (EU) č. 543/2011, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny a odvětví výrobků z ovoce a zeleniny, ve znění pozdějších

předpisů, stanovuje obchodní normy, údaje pro označování, pravidla pro třídění produktů a kontroly dodržování obchodních norem. Nařízení je platné do 31. 12. 2024.

Od 1. ledna 2025 vstupují v platnost dvě nařízení, které nahradí nařízení (EU) č. 543/2011:

- **Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2023/2429**, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, pokud jde o obchodní normy pro odvětví ovoce a zeleniny, některé výrobky z ovoce a zeleniny a odvětví banánů, a zrušuje nařízení Komise (ES) č. 1666/1999 a prováděcí nařízení Komise (EU) č. 543/2011 a prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1333/2011.
- **Prováděcí nařízení Komise (EU) 2023/2430**, kterým se stanoví pravidla pro kontroly dodržování obchodních norem pro odvětví ovoce a zeleniny, některých výrobků z ovoce a zeleniny a odvětví banánů.

Obchodní normy

Obchodní normy slouží pro obchodování mezi členskými státy EU, dále pro dovoz ze třetích zemí a vývoz do třetích zemí. Existují zvláštní obchodní normy a všeobecná obchodní norma.

Zvláštní obchodní normy:

Jsou platné pro jablka, citrusové plody, kiwi, salát, endivii kadeřavou letní a endivii zimní, broskve a nektarinky, hrušky, jahody, papriku zeleninovou, stolní hrozny révy vinné a rajčata. Zvláštní obchodní normy odpovídají normám přijatým Evropskou hospodářskou komisí OSN (EHK/OSN), aby se zabránilo zbytečným překážkám v obchodu. Pokud není na úrovni Unie přijata zvláštní obchodní norma, měly by se produkty považovat za produkty splňující všeobecnou obchodní normu, pokud je držitel schopen prokázat, že produkty splňují platné normy přijaté EHK/OSN.

Všeobecná obchodní norma

Všeobecná obchodní norma byla zavedena pro hodnocení podmínek jakosti pro každý produkt, pro který neexistuje zvláštní obchodní norma EU. Tato norma zahrnuje minimální požadavky na jakost, minimální požadavky na zralost, odchylky a označování země původu produktu (např. minimální požadavky na zralost jsou velmi všeobecné, odchylky jsou jednotně 10 % početních nebo hmotnostních produktů nesplňujících min. požadavky na jakost). V rámci této odchylky smí celkem nejvýše 2 % sestávat z produktů postižených hnilobou.

Směsi ovoce a zeleniny

U maloobchodního balení obsahující směs různých druhů čerstvého ovoce a zeleniny, které nepřesahují čistou hmotnost 5 kg, pokud produkty pocházejí z více členských států nebo ze třetí země, mohou být názvy zemí původu nahrazeny podle potřeby jedním z následujících označení – dle čl. 7 nařízení (EU) č. 543/2011.

7. Státní zemědělský intervenční fond – opatření v rámci SOT

Výkonným orgánem pro opatření v rámci SOT pro sektor ovoce a zeleniny v ČR je SZIF. Provádí veškeré úkony a činnosti stanové zákonem č. 256/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 252/1997 sb., ve znění pozdějších předpisů, dále pak v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 a v relevantních prováděcích předpisech EU. Jedná se např. o úkony spojené s oběhem finančních prostředků vázaných na rozhodovací proces, týkající se finančního vztahu producentů s institucemi EU, včetně vydávání vývozních a dovozních licencí. Informace lze získat na webových stránkách: <http://www.szif.cz>.

Přehled o organizacích producentů; poskytování finančních podpor pro pěstitele ovoce a zeleniny

Finanční prostředky může SZIF vyplácet pouze uznaným organizacím producentů (OP) včetně nadnárodních OP, které byly uznány na základě žádosti o uznání. OP ovoce a zeleniny musí být uznané podle NEPR (EU) č. 1308/2013 a splňovat podmínky podle nařízení Komise (EU) 2017/891, (EU) 2017/892 a nařízení vlády č. 318/2008 Sb., nebo podle NEPR (EU) 2021/2115, nařízení Komise (EU) 2022/126 a nařízení vlády č. 82/2023 Sb., (v rámci nové SZP), vše ve znění pozdějších předpisů.

Finanční podpora je poskytována uznaným OP na schválený operační program, který je strukturovaný na 3 až 5 let. Zahrnuje opatření vedoucí ke koncentraci nabídky, zlepšení jakosti a obchodní hodnoty produktů, propagaci, zajištění plánování produkce atd. Podpora je omezena stropem 4,1 % (4,6 %) obchodované produkce organizace producentů za referenční období a dále je poskytována ve výši 50 % nákladů na provádění opatření operačního programu z rozpočtu EU. Organizace producentů mohou žádat o poskytnutí podpory na základě realizovaných výdajů ve čtvrtletních, pololetních nebo ročních obdobích.

- **V roce 2006** byly v ČR 4 registrované organizace producentů (OP) s operačním programem, a to: CZ FRUIT, odbytové družstvo, Praha; JIHOFRUKT, družstvo, Velké Bílovice; Odbytové družstvo LITOZEL, Bohušovice n. Ohří; Jihomoravská zelenina, družstvo, Velké Bílovice, a 4 předběžně registrované skupiny producentů (SP) s plánem k dosažení uznání: EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů, Holovousy; ZN FRUIT, družstvo, Hodonice, Družstvo producentů rajčat, Podivín; Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny, Synkov-Slemeno.
- **V roce 2007** se rozšířil počet registrovaných OP na 5, kdy podmínky registrace splnilo Odbytové družstvo EKO-ODBYT, Slaný, a sedm předběžně registrovaných SP (nově registrovány Odbytové družstvo Polabí, Přerov n/Labem; OZC Jizera, Předměřice n/Jizerou; Družstvo BRAMKO CZ, Semice).
- **V roce 2008** podmínky pro řádné uznání za OP nově splnily 3 předběžně uznané SP (Družstvo producentů rajčat, Podivín; EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů, Holovousy; Družstvo BRAMKO CZ, Semice). Jedné organizaci producentů (EKO-ODBYT, Slaný) byla odňata registrace pro neplnění podmínek (požádala si však znovu o registraci, která jí byla udělena) takže ke konci roku počet řádně uznaných OP činil 8.
- Družstvo ZN FRUIT, Hodonice zaniklo a spojilo se s OP Jihomoravská zelenina, Velké Bílovice. Předběžně uznané jako SP bylo Odbytové družstvo ovoce Český ráj, Praha, Odbytové družstvo Berry, Břežany, M.O.Z. družstvo pěstitelů, Sedlnice a Bohemia Apple, družstvo, Tuchoraz, Český Brod, což znamená celkem 7 předběžně uznaných SP.
- **V roce 2009** bylo SP Východočeská zelenina, družstvo producentů zeleniny uznáno jako OP, počet registrovaných OP tedy stoupl na 9. Nově registrované bylo SP Zeltr, odbytové družstvo, Troubky, člen koncernu Zeltr, Nature Fruit, družstvo, Choustníkovo Hradiště a G's Pěstitel, odbytové družstvo, Stratov, Lysá nad Labem – ke konci roku 2009 bylo tedy v ČR 9 předběžně uznaných SP.
- **V roce 2010** bylo SP Odbytové družstvo Polabí uznáno jako OP. Počet předběžně uznaných SP se tak snížil na 8 a počet uznaných OP stoupl na 10.
- **V roce 2011** se počet SP zvýšil na 9 přihlášením ZP Otice, počet uznaných OP činil 10.
- **V roce 2012** byly jako OP uznány družstvo OZC Jizera, odbytové družstvo ovoce Český ráj, odbytové družstvo Berry a M.O.Z. družstvo pěstitelů, čímž se ke konci roku 2012 zvýšil počet uznaných OP na celkových 14. Přihlášením dalšího družstva Suchá Loz činil počet předběžně uznaných SP 6.

- **V roce 2013** činil počet uznaných OP 15 a počet předběžně uznaných SP 6.
- **V roce 2014** bylo v ČR uznáno 18 OP, počet předběžně uznaných SP se tím snížil na dva subjekty (ZP Otice, OD Suchá Loz) a dále byla uznána jedna nadnárodní organizace producentů Družstvo BRAMKO CZ.
- **V roce 2015** je v ČR uznáno 19 OP (nově odbytové družstvo Mochov), z toho jedna uznaná nadnárodní OP; předběžně uznaných SP jsou 2.
- **V roce 2016** je v ČR uznáno 19 OP (odbytové družstvo Mochov skončilo), z toho je jedna uznaná nadnárodní OP, předběžně uznaných SP činí 2.
- **V roce 2017** je v ČR uznáno 23 OP (nově ZP Otice, odbyt s.r.o., OD Suchá Loz, Piletice, odbytové družstvo, Čerstvě utrženo, družstvo), z toho je jedna uznaná nadnárodní OP.
- **V roce 2018** je uznáno 22 OP; (činnost ukončilo odbytové družstvo ZELTR), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.
- **V roce 2019** je uznáno 22 OP (činnost ukončilo odbytové družstvo JIHOFRUKT, nově bylo uznáno Dobré družstvo Zlín), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.
- **V roce 2020** je v ČR uznáno 21 OP (činnost ukončilo odbytové družstvo Vital), z toho jedna uznaná nadnárodní OP.
- **V roce 2021** je v ČR uznáno 21 OP, z toho jedna uznaná nadnárodní OP.
- **V roce 2022** je v ČR uznáno 19 OP, z toho jedna uznaná nadnárodní OP (činnost ukončilo Družstvo producentů rajčat a Odbytové družstvo Suchá Loz).
- **V roce 2023** je v ČR uznáno 17 OP, z toho dvě uznané nadnárodní OP (činnost ukončilo odbytové družstvo EKO-ODBYT, Slaný a ZP Otice odbyt, s.r.o.).
- **K 31. 8. 2024** je v ČR uznáno 16 OP, z toho dvě uznané nadnárodní OP (činnost ukončilo NATURE FRUIT, družstvo).

Finanční podpora pro OP ovoce a zeleniny (tj. od 1. 1.–31. 12. daného roku) v Kč

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (k 31.8.)
Vyplacená finanční podpora pro OP	97 173 447	115 270 561	109 093 292	133 112 718	169 549 512	78 800 462

Pramen: SZIF

V roce 2023 organizace producentů ovoce a zeleniny v ČR (jejichž celkový počet producentů činil 195) disponovaly pěstební plochou dosahující 11 745,1 ha (z toho výměra ovocných sadů činila 4 808,13 ha, výměra pro pěstování zeleniny 6 936,97 ha), ze kterých bylo vyprodukováno celkem 225 130,5 t ovoce a zeleniny v hodnotě 4 187 174 965 Kč. Organizovanost producentů ovoce tak v tomto roce činila 39,3 % a producentů zeleniny 43,3 %.

Vydávání licencí pro čerstvé ovoce a zeleninu

NK v přenesené pravomoci (EU) 2016/1237 s platností od 1. října 2017 zrušilo povinnost dovozních licencí pro dovoz většinu čerstvého ovoce a zeleniny a výrobků z ovoce a zeleniny. Zrušení licenčních povinností se týká běžného dovozu za plné dovozní clo. Licenční povinnost nadále zůstává pro dovoz česneku a jiné cibulové zeleniny, čerstvé/ho, chlazené/ho nebo sušeného česneku, a výrobků nebo zeleninových směsí obsahující česnek nebo *Allium ampeloprasum*, vařených, zmrazených nebo prozatímne konzervovaných, a pro dovoz prozatímne konzervovaných hub v rámci dovozních celních kvót řízených licencemi. Vývoz z EU do třetích zemí předložením vývozní licence nepodléhá.

► V roce 2023 byly vydány 4 licence pro dovoz česneku a v roce 2024 byly k 31. 8. vydány 3 licence pro dovoz česneku. V letech 2023 a 2024 nebyly vydané žádné licence pro dovoz výrobků ze zpracovaného ovoce a zeleniny.

8. Legislativa ČR vztahující se ke komoditě zelenina

Následující přehled právních předpisů zahrnuje výběr právních předpisů, týkajících se komodity zelenina:

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, ve znění pozdějších předpisů

■ prováděcí předpisy:

121/2023 Sb., o požadavcích na pokrmy,

397/2021 Sb., o požadavcích na konzervované ovoce a zeleninu, skořápkové plody, houby, brambory a banány,

58/2018 Sb., o doplňcích stravy a složení potravin (ruší vyhl. č. 225/2008 Sb. včetně č. 352/2009 Sb.),

417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin (ruší vyhl. č. 113/2005 Sb. včetně jejich pozdějších předpisů),

231/2016 Sb., o odběru, přípravě a metodách zkoušení kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků, ve znění vyhlášky č. 78/2018 Sb., 56/2022 Sb.,

172/2015 Sb., o informační povinnosti příjemce potravin v místě určení, ve znění vyhl. č. 141/2017 Sb., 235/2024 Sb.,

366/2005 Sb., o požadavcích vztahujících se na některé zmrazené potraviny, ve znění vyhl. č. 312/2023 Sb.,

54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, ve znění vyhl. č. 402/2006 Sb., 473/2006 Sb., 157/2008 Sb., 35/2012 Sb., 46/2014 Sb., 39/2018 Sb., 80/2021 Sb.

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

■ prováděcí předpisy:

275/2024 Sb., kterým se mění NV č. 318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou, ve znění pozdějších předpisů, NV č. 82/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění společné organizace trhu organizacemi producentů a NV č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům,

264/2024 Sb., o stanovení některých podmínek provádění mimořádné finanční podpory pro odvětví ovoce postižené nepříznivými klimatickými jevy v roce 2024,

81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologického zemědělství, ve znění vyhl. č. 44/2024 Sb.,

80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření,

73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům, ve znění vyhl. č. 62/2024 Sb., 185/2024 Sb.,

330/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření, ve znění vyhl. č. 54/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 84/2023 Sb.,

44/2018 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro přechodně podporované oblasti s přírodními omezeními, ve znění NV č. 57/2019 Sb., 64/2020 Sb., 217/2020 Sb., 55/2021 Sb., 177/2021 Sb.,

74/2017 Sb., o stanovení některých podmínek pro poskytování podpory na dodávky ovoce, zeleniny, mléka a výrobků z nich do škol a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění vyhl. č. 128/2018 Sb., 190/2019 Sb., 228/2021 Sb., 210/2022 Sb.,

49/2017 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení požadavků podle aktů a standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu pro oblasti pravidel podmíněnosti a důsledků jejich porušení pro poskytování některých zemědělských podpor,

48/2017 Sb., o stanovení požadavků podle aktů a standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu pro oblasti pravidel podmíněnosti a důsledků jejich porušení pro poskytování některých zemědělských podpor, ve znění NV č. 126/2018 Sb., 292/2019 Sb., 31/2020 Sb., 567/2020 Sb., 177/2021 Sb., 84/2023 Sb.,

76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 64/2016 Sb., 236/2016 Sb., 18/2017 Sb., 49/2017 Sb., 29/2018 Sb., 57/2019 Sb., 332/2019 Sb., 217/2020 Sb., 55/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 84/2022 Sb.,

75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů,

72/2015 Sb., o podmínkách poskytování plateb pro oblasti s přírodními nebo jinými zvláštními omezeními, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 64/2016 Sb., 49/2017 Sb., 43/2018 Sb., 84/2023 Sb.,

50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům a o změně některých souvisejících nařízení vlády, ve znění NV č. 113/2015 Sb., 185/2015 Sb., 423/2016 Sb., 48/2017 Sb., 49/2017 Sb., 427/2017 Sb., 293/2018 Sb., 350/2019 Sb., 217/2020 Sb., 566/2020 Sb., 55/2021 Sb., 177/2021 Sb., 33/2022 Sb., 102/2022 Sb., 33/2022 Sb., 84/2023 Sb.,

307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů (druhy zemědělské kultury), ve znění NV č. 61/2016 Sb., 407/2016 Sb., 312/2017 Sb., 140/2023 Sb., 52/2023 Sb., 140/2023 Sb., 68/2024 Sb.,

318/2008 Sb., o provádění některých opatření společné organizace trhu s ovocem a zeleninou, ve znění NV č. 215/2010 Sb., 309/2012 Sb., 179/2015 Sb., 327/2015 Sb., 341/2016 Sb., 425/2017 Sb., 322/2020 Sb., 177/2021 Sb., 84/2023 Sb., 275/2024 Sb.,

47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků, pocházejících z půdy uvedené do klidu, ve znění NV č. 83/2009 Sb., 480/2009 Sb., 369/2010 Sb., 448/2012 Sb., 400/2013 Sb., 308/2014 Sb., 50/2015 Sb., 49/2017 Sb.,

257/2006 Sb., kterým se mění NV č. 181/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek provádění společných organizací trhu, pokud jde o systém poskytování subvencí při vývozu pro zemědělské výrobky a zpracované zemědělské výrobky, ve znění NV č. 99/2005 Sb.,

69/2005 Sb., o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti u zemědělského podnikatele, ve znění NV č. 512/2006 Sb., 96/2008 Sb.

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zák. č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

■ prováděcí předpisy:

16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství, ve znění vyhl. č. 80/2012 Sb., 142/2023 Sb.

Zákon č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě a o změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů),

- prováděcí předpisy:

295/2011 Sb., o způsobu hodnocení rizik ekologické újmy a bližších podmínkách finančního zajištění,
17/2009 Sb., o zjišťování a nápravě ekologické újmy na půdě.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

5/2020 Sb., o ochranných opatřeních proti škodlivým organismům rostlin (ruší vyhl. č. 215/2008 Sb. včetně všech jejích pozměňovacích vyhlášek), ve znění vyhl. č. 216/2024 Sb.,

132/2018 Sb., o přípravcích a pomocných prostředcích na ochranu rostlin, ve znění vyhl. č. 359/2019 Sb., 222/2022 Sb., 200/2023 Sb.,

327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin, ve znění vyhl. č. 428/2017 Sb.,

207/2012 Sb., o profesionálních zařízeních pro aplikaci přípravků a o změně vyhl. č. 384/2011 Sb., 334/2004 Sb.,

206/2012 Sb., o odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky, ve znění vyhl. č. 17/2018 Sb., 199/2023 Sb.,

205/2012 Sb., o obecných zásadách integrované ochrany rostlin.

Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů.

- prováděcí předpisy:

218/2019 Sb., o výčtu metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd, ve znění vyhl. č. 256/2020 Sb. (ruší vyhl. č. 449/2006 Sb. včetně všech jejích pozměňovacích vyhlášek), 447/2021 Sb., 387/2022 Sb., 128/2023 Sb., 340/2023 Sb.,

96/2018 Sb., o množitelských porostech a rozmnožovacím materiálu ovocných rodů a druhů a jeho uvádění do oběhu, ve znění vyhl. č. 138/2020 Sb., 366/2020 Sb., 188/2023 Sb., 93/2024 Sb.,

331/2017 Sb., o stanovení dalších odrůd ovocných druhů s úředně uznaným popisem, které se považují za zapsané do Státní odrůdové knihy, ve znění vyhl. č. 3/2018 Sb.,

129/2012 Sb., o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu, ve znění vyhl. č. 409/2013 Sb., 368/2015 Sb., 334/2017 Sb., 299/2018 Sb., 313/2020 Sb., 505/2021 Sb.,

61/2011 Sb., o stanovení požadavků na odběr vzorků, postupy a metody zkoušení osiva a sadby, ve znění vyhl. č. 410/2013 Sb., 3/2018 Sb., 156/2021 Sb., 505/2021 Sb., 296/2024 Sb.,

378/2010 Sb., o stanovení druhového seznamu pěstovaných rostlin, ve znění vyhl. č. 42/2014 Sb., 3/2018 Sb., 315/2020 Sb., 505/2021 Sb., 373/2023 Sb.

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů,

- prováděcí předpisy:

273/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění vyhl. č. 78/2022 Sb., 445/2022 Sb.,

8/2001 Sb., o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů).

Zákon č. 156/1998 Sb., zákon o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů,

- prováděcí předpisy:

309/2021 Sb., o odběrech a chemických a biologických rozborech vzorků hnojiv (ruší vyhl. č. 273/1998 Sb., 475/2000 Sb.),

377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění vyhl. č. 131/2014 Sb., 229/2017 Sb., 392/2021 Sb.,

257/2009 Sb., o používání sedimentů na zemědělské půdě, ve znění vyhl. č. 93/2023 Sb.,

474/2000 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva, ve znění vyhl. č. 401/2004 Sb., 271/2009 Sb., 131/2014 Sb., 237/2017 Sb., 312/2021 Sb., 392/2021 Sb.,

275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, ve znění vyhl. č. 477/2000 Sb., 400/2004 Sb., 335/2017 Sb.

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, ve znění pozdějších předpisů

- prováděcí předpisy:

30/2021 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obalech (ruší vyhl. č. 641/2004 Sb., 400/2017 Sb.), ve znění vyhl. č. 95/2023 Sb.,

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejich zneužití, ve znění zákona č. 50/2016 Sb., 104/2017 Sb., 183/2017 Sb., 254/2020 Sb., 261/2021 Sb., 417/2021 Sb.

Některé další související předpisy právního řádu ČR:

Vyhláška č. 298/2014 Sb., o stanovení seznamu katastrálních území s přiřazenými průměrnými základními cenami zemědělských pozemků, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

- prováděcí předpisy:

441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška), ve znění pozdějších předpisů.

9. Kontrola jakosti zeleniny a zeleninových výrobků

a) Výsledky kontroly jakosti a zdravotní nezávadnosti čerstvé zeleniny a čerstvých hub v roce 2023

V roce 2023 bylo u 301 kontrolovaných osob provedeno 941 kontrol zaměřených na dodržování jakostních požadavků a správnosti označování u čerstvé zeleniny a čerstvých hub. Bylo odebráno celkem 1 628 vzorků čerstvé zeleniny a hub, z nichž 438 (26,9 %) bylo vyhodnoceno jako nevyhovující požadavkům na jakost nebo označování. Nejvyšší počet nevyhovujících vzorků dle země jejich původu byl zaznamenán

u vzorků původem ze států EU (195 vzorků, 44,5 % z celkového počtu nevyhovujících vzorků), dále u vzorků původem z třetích zemí (118 vzorků, 26,9 %) a nejméně u vzorků z ČR (64 vzorků, 14,6 %).

Z jednotlivých skupin čerstvé zeleniny a hub bylo nejvyšší procento vzorků, u nichž nebyly dodrženy požadavky na jakost nebo označování, zjištěno u plodové zeleniny (37,2 %). Vyšší procento nevyhovujících vzorků bylo zjištěno rovněž u zeleniny kořenové (24,7 %), cibulové (16,7 %), listové a nat'ové (9,4 %). Nevyhovující vzorky čerstvých hub představovaly 1,4 % ze všech zjištěných nevyhovujících vzorků.

Vzorky čerstvé zeleniny byly odebírány především v maloobchodě (72,1 % zkontrolovaných vzorků) a ve velkoobchodech (27,3 %). V maloobchodě byla zjištěna většina nevyhovujících vzorků (87,4 %), větší podíl nevyhovujících vzorků byl také ve velkoobchodech (10,5 %). Ve výrobě byl podíl nevyhovujících čerstvé zeleniny minimální.

Nejčastějším nedostatkem u hodnocené čerstvé zeleniny a hub bylo nedodržení minimálních požadavků na jakost vyplývající z nařízení NK (EU) č. 543/2011. Byly zjišťovány plody napadené hnilobou nebo plísní okem viditelnou a dále plody s otlaky zasahujícími do dužniny. V případě nedostatečného označení čerstvé zeleniny bylo nejčastějším pochybením, že na obale nebo v místě nabídky nebyl uveden údaj o zemi původu, dále údaj s názvem odrůdy a třídou jakosti. Častým zjištěním je rovněž klamavé označení země původu nebo její uvedení zavádějícím způsobem, kdy nesouhlasil údaj o zemi původu uvedený v maloobchodě se skutečnou zemí původu.

Počet kontrolovaných šarží čerstvé zeleniny a hub za rok 2021

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Ostatní		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Cibulová	6	0,0	183	37,2	38	7,9	3	66,7	230	31,7
Kořenová	8	0,0	228	44,7	63	7,9	4	25,0	303	35,6
Košťálová	10	0,0	110	30,9	44	4,5	0	0,0	164	22,0
Listová a nat'ová	16	0,0	125	16,8	81	23,5	3	33,3	225	18,2
Lusková	7	0,0	6	16,7	4	0,0	0	0,0	17	5,9
Plodová	14	0,0	487	29,0	108	15,7	6	83,3	615	26,5
Řapíkatá	0	0,0	17	58,8	5	0,0	0	0,0	22	45,5
Houby čerstvé	14	0,0	14	42,9	5	0,0	0	0,0	33	18,2
Microgreens	15	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	15	0,0
CELKEM	90	0,0	1 173	32,7	349	13,2	16	56,3	1 628	26,9
Původ zboží										
ČR	85	0,0	257	23,7	42	4,8	1	100,0	385	16,6
EU mimo ČR	1	0,0	673	28,1	222	2,7	3	0,0	899	21,7
Třetí země	0	0,0	178	44,4	75	42,7	10	70,0	263	44,9
Neuvedeno	4	0,0	65	83,1	10	60,0	2	50,0	81	75,3

Pramen: SZPI

Přítomnost cizorodých látek (především reziduí pesticidů, chemických prvků) byla ověřena u celkem 643 vzorků čerstvé zeleniny a hub, z nich bylo 49 vyhodnoceno jako nevyhovující. Jedna šarže celeru (ČR) překročila povolený limit obsahu kadmia. V případě reziduí pesticidů se jednalo o vzorky dýně Hokkaido (ČR), mrkve (Egypt), tymián (Keňa), papriky zeleninové (Maroko), cibule (Nizozemsko), karotky (Polsko), 2x petržel (Polsko), zelí hlávkového (Polsko), kapusty (Portugalsko). V případě 38 vzorků s překročením povolených reziduálních limitů se jednalo o zeleninu z Kambodže a Thajska. Jednalo o 19x chilli papričky, 5x bazalku (Kambodža), 3x bazalku (Thajsko), 5x petrželovou nat' (Kambodža), 1x koriandr (Kambodža), 3x koriandr (Thajsko), 1x cha plu nat' (Kambodža) a 1x guichai nat' (Thajsko).

Počet vzorků čerstvé zeleniny a hub dle hodnoceného znaku v roce 2023

Zelenina	Počet analýz									
	Analytika		mikrobiologie		cizorodé látky		senzorika		značení	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Cibulová	6	83,3	6	33,3	55	1,8	146	30,1	119	37,0
Kořenová	1	0,0	24	87,5	126	4,0	142	49,3	88	42,1
Košťálová	1	0,0	2	50,0	88	2,3	51	21,6	65	47,7
Listová a nat'ová	0	0,0	15	6,7	154	12,3	47	25,5	48	31,3
Lusková	0	0,0	0	0,0	13	0,0	3	0,0	4	25,0
Plodová	3	0,0	29	13,8	167	13,2	380	21,8	345	26,7
Řapíkatá	4	100,0	0	0,0	8	0,0	8	50,0	9	66,7
Houby čerstvé	0	0,0	2	100,0	25	0,0	5	80,0	3	33,3
CELKEM	15	60,0	92	33,7	643	7,6	783	29,1	688	33,9

Pramen: SZPI

Certifikace čerstvého ovoce a zeleniny v roce 2023

V roce 2023 prováděla SZPI certifikaci čerstvého ovoce a zeleniny v souladu s požadavky NK (EU) č. 543/2011. **Certifikace čerstvého ovoce a zeleniny je prováděna pouze při dovozu či vývozu čerstvého ovoce a zeleniny ze třetích zemí, jedná se o kontrolu shody těchto produktů s obchodními normami EU.** Osoba, která vyváží nebo dováží čerstvé ovoce a zeleninu (včetně čerstvých pěstovaných hub a skořápkových plodů) ze třetích zemí, je povinna tuto skutečnost nahlásit na příslušný inspektorát SZPI. Bez platného osvědčení o shodě není možné danou šarži propustit do volného oběhu. Vydávání osvědčení o shodě s obchodními normami pro čerstvé ovoce a zeleninu je prováděno podle zákona č. 146/2002 Sb., o SZPI ve znění pozdějších předpisů.

Při dovozu čerstvého ovoce a zeleniny určené k přímé spotřebě byly na jednotlivé inspektoráty hlášeny celkem 134 zásilky (z toho tvořilo 51 zásilek čerstvého ovoce a 83 zásilek čerstvé zeleniny). Inspektoři SZPI vystavili v roce 2023 celkem 88 certifikátů (37 certifikátů vystaveno při dovozu čerstvého ovoce, 51 certifikátů při dovozu čerstvé zeleniny). V případě jedné zásilky zeleniny nemohl být certifikát vydán z důvodu porušení jakosti produktů a zásilky nebyly propuštěny do volného oběhu.

b) Výsledky kontroly jakosti a zdravotní nezávadnosti čerstvé zeleniny a hub za období I.–III. čtvrtletí 2024

V uvedeném období roku 2024 bylo provedeno celkem 698 kontrol u 234 kontrolovaných osob, kdy byla ověřována jakost a správnost označení u čerstvé zeleniny a hub. Prověřeno bylo celkem 1 189 šarží čerstvé zeleniny a hub, 273 šarží (23 %) bylo vyhodnoceno jako nevyhovující požadavkům na jakost nebo označování. Souhrnné výsledky jsou uvedeny v tabulce.

Počet hodnocených vzorků čerstvé zeleniny a hub dle místa kontroly za I.–III. čtvrtletí 2024

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Ostatní		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Cibulová	3	0,0	115	37,4	20	0,0	0	0,0	138	31,2
Kořenová	5	0,0	177	43,5	42	7,1	2	100,0	226	36,3
Košťálová	4	0,0	63	20,6	42	0,0	0	0,0	109	11,9
Listová a nat'ová	12	0,0	62	17,7	39	12,8	1	100,0	114	14,9
Lusková	2	0,0	2	0,0	5	0,0	0	0,0	9	0,0
Plodová	7	14,3	406	23,6	66	3,0	76	14,5	555	19,8
Řapíkatá	5	0,0	9	55,6	2	0,0	0	0,0	16	31,3

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Ostatní		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
Houby čerstvé	0	0,0	10	10,0	6	0,0	0	0,0	16	6,3
Microgreens	1	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,0
CELKEM	39	2,6	849	29,2	222	4,5	79	17,7	1 189	23,0
Původ zboží										
ČR	35	2,9	201	28,9	19	0,0	0	0,0	255	23,1
EU mimo ČR	0	0,0	473	21,8	165	3,0	1	0,0	639	16,9
Třetí země	1	0,0	137	40,9	37	13,5	74	14,9	249	28,9
Neuvedeno	3	0,0	38	81,6	1	0,0	4	75,0	46	73,9

Pramen: SZPI

Nejvyšší počet nevyhovujících vzorků dle země jejich původu byl zaznamenán u vzorků původem ze států EU (108 vzorků, 39,6 %), dále u vzorků ze třetích zemí (72 vzorků, 26,4 %) a nejméně u vzorků původem z ČR (59 vzorků, 21,6 %). Stejně jako v předchozích letech bylo nejčastějším nedostatkem u hodnoceného čerstvé zeleniny a hub nedodržení minimálních požadavků na jakost vyplývající z NK č. 543/2011. Byly zjišťovány plody napadené hnilobou nebo plísni a dále plody s otlaky zasahujícími do dužniny nebo plody seschlé. V případě označení čerstvé zeleniny a hub bylo nejčastějším nedostatkem neuvedení údaje o zemi původu na obale nebo v místě nabídky, dále údaje s názvem odrůdy a třídou jakosti a také informace o zemi původu. Přítomnost cizorodých látek (především reziduí pesticidů, chemických prvků) byla ověřena u celkem 465 vzorků čerstvé zeleniny a hub, z nichž 24 bylo vyhodnoceno jako nevyhovující (5,2 %). Jeden vzorek papriky (ČR) obsahoval nadlimitní množství kadmia. U 23 vzorků se jednalo o překročení maximálního limitu reziduí pesticidů (např. u chilli papriček z Vietnamu, bazalky z Thajska, celeru, okurek a květáku z Polska a ředkviček z Itálie).

c) Výsledky kontroly zdravotní nezávadnosti a jakosti zpracované zeleniny v roce 2023

V roce 2023 bylo u 98 kontrolovaných osob provedeno 151 kontrol zaměřených na dodržování jakostních požadavků a správnosti označování u zeleninových výrobků. Bylo odebráno celkem 217 vzorků. Jako nevyhovujících bylo vyhodnoceno 92 vzorků (42,4 %).

Nevyhovující vzorky pocházely nejčastěji ze zemí EU (18 vzorků, 19,6 % z celkového počtu nevyhovujících vzorků), dále z ČR (11 vzorků, 12 % z celkového počtu nevyhovujících vzorků) a vzorků původem ze třetích zemí (5 vzorků, 5,4 %). U 58 nevyhovujících vzorků nebyla země původu uvedena (63 %). K nejproblematictější skupinám zpracované zeleniny patřila konzervovaná zelenina (61 vzorků, 66,3 %), upravená chlazená zelenina (13 vzorků, 14,1 %), zpracované houby (6 vzorků, 6,5 %) a zmrazená zelenina (5 vzorků, 5,4 %).

Kontroly zpracované zeleniny byly prováděny především v maloobchodě (71,9 % zkontrolovaných vzorků) a ve výrobě (18,9 % ze všech vzorků). Ve velkoskladech bylo odebráno pouze 6 % vzorků. V maloobchodě bylo zjištěno 83 nevyhovujících vzorků (90,2 %).

Počet kontrolovaných vzorků zpracované zeleniny dle místa kontroly v roce 2023

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Jiné*		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
konzervovaná	22	0,0	80	72,5	5	0,0	3	100,0	110	55,5
sušená	3	0,0	3	66,7	1	100,0	0	0,0	7	42,9
upravená, chlazená	3	0,0	23	56,5	0	0,0	1	0,0	27	48,1
protlaky	0	0,0	6	16,7	2	50,0	1	100,0	9	33,3
ost. výrobky	1	0,0	6	16,7	0	0,0	0	0,0	7	14,3
zprac. houby	0	0,0	12	33,3	3	66,7	0	0,0	15	40,0
zmrazená	12	0,0	26	15,4	2	0,0	2	50,0	42	11,9
CELKEM	41	0,0	156	53,2	13	30,8	7	71,4	217	42,4
Původ zboží										
ČR	28	0,0	16	62,5	0	0,0	1	100,0	45	24,4
EU mimo ČR	0	0,0	34	44,1	1	0,0	3	100,0	38	47,4
Třetí země	1	0,0	24	12,5	3	66,7	0	0,0	28	17,9
Neuvedeno	12	0,0	82	67,1	9	22,2	3	33,3	106	54,7

Pramen: SZPI

Poznámka: * restaurace, přeprava, suroviny

Nejčastějším nedostatkem bylo nedostatečné označování zeleninových výrobků. Při kontrole označování na obale nebo v místě nabídky nejčastěji nebyly uvedeny povinné údaje nebo nebyly uvedeny v českém jazyce. Častým důvodem nevyhovění byla přítomnost plísní, nesplněné smyslové požadavky a nevhodné podmínky skladování, a to zejména vyšší teploty prostředí u mléčně kvašené a mražené zeleniny. Při kontrole jakosti zpracované zeleniny bylo v roce 2023 zjištěn celer jako nedeklarovaný alergen u mražené zeleninové směsi. Dále u 3 vzorků sušených hub byla zjištěna přítomnost *Bacillus Cereus*. U konzervovaných sójových výhonků byl překročen maximální povolený limit reziduí pesticidu kyseliny 4-chlorofenoxy octové.

d) Výsledky kontroly jakosti a zdravotní nezávadnosti zpracované zeleniny za I.–III. čtvrtletí roku 2024

Za I. až III. čtvrtletí roku 2024 bylo provedeno celkem 119 kontrol u 79 kontrolovaných osob, kdy byla ověřována jakost a správnost označení u zpracované zeleniny. Prověřeno bylo celkem 177 šarží zpracované zeleniny a hub, nevyhovujících šarží bylo zjištěno 54 (30,5 %). Dle procentuálního zastoupení hodnocených vzorků podle jejich země původu tvořily největší podíl vzorky z ČR (24,9 %), dále ze třetích zemí (23,7 %) a vzorky pocházející z EU (16,4 %).

U 35 % odebraných vzorků nebyla země původu uvedena. Neproblematičtější aspektem kontroly je označování (28 nevyhovujících vzorků). Nejčastějším nedostatkem neuvedení povinných údajů nebo jejich absence v českém jazyce. Častým důvodem nevyhovění byly nevhodné podmínky skladování (15 vzorků), zejména vyšší teploty prostředí při skladování upravené chlazené a kysané zeleniny. U 3 vzorků sušených hub byla zjištěna přítomnost *Bacillus cereus*. U 1 vzorku konzervované zeleniny byla analýzou zjištěna přítomnost nedeklarovaného barviva tartrazin. Jeden vzorek mražené zeleniny nevyhověl deklarované hmotnosti balení. U 6 vzorků byly nevyhovující smyslové vlastnosti a výskyt plísní.

Počet kontrolovaných vzorků zpracované zeleniny dle místa kontroly za I.–III. čtvrtletí roku 2024

Zelenina	Výroba		Maloobchod		Velkoobchod		Jiné*		Celkem	
	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.	celkem	% nevyh.
konzervovaná	28	3,6	51	66,7	4	0,0	2	0,0	85	41,2
sušená	1	0,0	3	0,0	0	0,0	0	0,0	4	0,0
upravená, chlazená	1	0,0	20	30,0	1	0,0	1	100,0	23	30,4
protlaky	5	0,0	6	33,3	0	0,0	1	0,0	12	16,7
ost. výrobky	2	0,0	1	0,0	0	0,0	0	0,0	3	0,0
zprac. houby	8	0,0	22	31,8	4	0,0	1	0,0	35	20,0
zmrazená	0	0,0	15	20,0	0	0,0	0	0,0	15	20,0
CELKEM	45	2,2	118	44,1	9	0,0	5	20,0	177	30,5
Původ zboží										
ČR	22	0,0	21	57,1	1	0,0	0	0,0	44	27,3
EU mimo ČR	1	0,0	28	17,9	0	0,0	0	0,0	29	17,2
Třetí země	5	0,0	27	48,1	6	0,0	4	0,0	42	31,0
Neuvedeno	17	5,9	42	52,4	2	0,0	1	100,0	62	38,7

Pramen: SZPI

Poznámka: * restaurace, přeprava, suroviny

SVĚTOVÝ TRH

Vývoj na zahraničním trhu byl v roce 2023 ovlivněn dozníváním pandemie COVID-19, extrémními výkyvy počasí, inflací a válkou na Ukrajině. I rok 2024 je ovlivňován řadou přetrvávajících nejistot – pokračující válkou na Ukrajině, napětím na Blízkém východě a v oblasti Rudého moře a silné nákladové inflační tlaky. Produkce zeleniny bude dále záviset na dostatku vody v hlavních pěstitelských zemích. V roce 2024 Maroko pravděpodobně dále navýšilo vývoz rajčat, problémem zde však zůstává zejména nedostatek vody a zdravotní stav rostlin. Produkce česneku v Číně je predikována výrazně nižší, vzhledem k tamnímu nepříznivému vývoji počasí.

Světová produkce rajčat na zpracování

Dle prvních odhadů WPTC se v roce 2024 očekává zvýšení světové produkce rajčat na zpracování o 6,0 % v objemu 47,0 mil. t, a to ve většině hlavních producentských zemích, jako je Čína a Chile. Naproti tomu produkce v Kalifornii bude pravděpodobně nižší. Dle údajů WPTC hlavním faktorem, který ovlivní výši sklizně, bude ve všech sledovaných zemích počasí. V září 2024 WPTC zpřesnilo odhady a předpověď produkce snížilo na 46,2 mil. t rajčat. Pokles je způsoben suchým a teplým srpnem a deštivým podzimem. V rámci hlavních evropských producentských zemí se sklizeň rajčat nejvíce zvýší v Řecku, Francii a Itálii.

Vývoj produkce rajčat na zpracování u vybraných hlavních producentů (tis. t)

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (odhad)	Index 2024/2023
Z toho:	Celkem	37 769	34 803	37 206	38 402	39 184	38 398	44 380	47 024	111,3
	Kalifornie	9 492	11 137	10 144	10 258	9 761	9 514	11 556	10 500	90,9
	Čína	6 200	3 800	4 600	5 800	4 800	6 200	8 000	11 000	137,5
	Turecko	1 900	1 300	2 200	2 500	2 200	2 350	2 700	2 700	100,0
	Brazílie	1 450	1 400	1 200	1 421	1 525	1 632	1 650	1 650	100,0
	Egypt	300	400	400	420	440	456	600	600	100,0
	Alžírsko	600	500	800	800	1 000	1 200	1 350	1 350	100,0
	Tunisko	643	618	815	961	940	649	774	770	99,5
	Chile	1 080	1 211	1 100	907	1 174	971	1 150	1 400	121,7
	Rusko	400	495	552	515	523	638	660	650	98,5
	Argentina	488	427	395	454	596	626	586	680	116,0
	Kanada	430	451	434	438	399	548	520	530	101,9
	Francie	195	139	154	136	164	142	160	190	118,8
	Řecko	400	320	400	420	420	340	390	480	123,1
	Portugalsko	1 554	1 198	1 410	1 262	1 596	1 414	1 500	1 400	93,3
	Itálie	5 200	4 650	4 801	5 166	6 059	5 476	5 400	5 600	103,7
	Španělsko	3 350	2 800	3 200	2 650	3 185	2 125	2 600	2 600	100,0
	Polsko	175	2 002	175	175	175	175	250	250	100,0

Pramen: World Processing Tomato Council (WPTC) – organizace spojující producenty rajčat, únor 2024

Evropský trh se zeleninou

Počasí se v roce 2023 pro pěstování zeleniny vyvíjelo bez větších extrémů, i když s lokálními rozdíly. Jih Evropy opět trpěl horky, suchem, lesními požáry, silnými přivalovými dešti a bouřkami. Trh byl v roce 2023 ovlivněn vysokou inflací, v důsledku čehož spotřebitelé v jednotlivých evropských zemích omezili nákup čerstvé zeleniny. Celková produkce zeleniny v EU je evidována jako průměrná, nepatrně nižší oproti předchozímu roku, a to o 0,4 % v objemu 54,7 mil. t. Významným problémem bylo v tomto roce počasí (extrémně vysoké teploty, sucho, na druhé straně extrémní dešťové srážky). Mírný pokles produkce zeleniny byl evidován ve všech hlavních producentských zemích, největší v Polsku (o 5,2 % na 5,5 mil. t), Itálii (o 4,9 % na 12,0 mil. t) a také ve Španělsku (o 2,5 % na 11,5 mil. t).

Pěstební plocha polní zeleniny v **Německu** se v roce 2023 snížila o 3 % na 121,5 tis. ha, ze kterých se sklídilo 3,7 mil. t (tj. meziroční pokles o 4 %). Po dlouhé době zde došlo ke snížení počtu podniků zabývajících se pěstováním zeleniny. Nejvýraznější pokles ploch byl zaznamenán u čerstvého hrášku (o 24,0 % na 3,8 tis. ha), ledového salátu (o 10,6 % na 3,4 tis. ha) a špenátu (o 5,2 % na 3,1 tis. ha), k nárůstu ploch pak naopak došlo u dýně (o 9,9 % na 5,3 tis. ha) a brokolice (o 4,6 % na 3,2 tis. ha). Pokles ploch byl dán, tak jako v celé Evropě, zejména nepříznivým průběhem počasí, které bylo v Německu v roce 2023 velmi rozmanité – na jedné straně panovala vedra (od června do září) a na druhé straně hojnost dešťových srážek, které však způsobily v říjnu a listopadu problémy se sklizní zeleniny.

V Nizozemsku v roce 2023 se produkce zeleniny (bez jahod) meziročně zvýšila o 2 % na 5,0 mil. t s rozdílným vývojem u jednotlivých druhů. Významným zeleninovým druhem je zde cibule, které se sklídilo 1,6 mil. t, naopak produkce mrkve poklesla na 486,0 tis. t. Brukvovitá zelenina zaznamenala navýšení produkce o 6 % na 334,0 tis. t. V Nizozemsku je také významná produkce zeleniny ve sklenících, které v roce 2023 zaujímaly plochu 4 274 ha (bez jahod); vzhledem ke zvýšeným nákladům na energie došlo však meziročně ke snížení jejich ploch o 3 %. Produkce zeleniny v **Polsku** klesla v roce 2023 znatelně, a to o 3,8 % na 3,8 mil. t. V meziročním porovnání poklesla produkce všech sledovaných zeleninových druhů, nejvíce produkce mrkve, a to o 6,9 % na 577,0 tis. t, méně pak hlávkového zelí a cibule shodně o 2,5 % na 628,0 tis. t, resp. 634,0 tis. t. I v Polsku produkci zeleniny negativně ovlivnilo především počasí. Začátek sezóny byl chladnější a vlhčí, léto bylo horké a suché bez srážek, čas sklizně komplikovalo chladné a deštivé počasí. Tento vývoj počasí měl také negativní dopad na kvalitu zeleniny, zejména té určené pro skladování.

Extrémní výkyvy počasí v průběhu roku 2024 velmi negativně ovlivnily též úrodu zeleniny v ostatních zemích EU. Brzký nástup teplého počasí uspíšilo nástup vegetace. Dubnové mrazové vlny následně způsobily značné škody na zeleninových porostech téměř ve všech producentských zemích. V roce 2024 se v **Rakousku** předpokládá stagnace celkových ploch zeleniny s rozdílným vývojem u jednotlivých druhů. Větší pokles ploch nastane opětovně u křenu, hrášku, cukrové kukuřice a ledového salátu. **Španělsko** se v posledních letech potýká s kvalitou česneku, což omezuje jeho exportní možnosti. Proto zde dochází k poklesu jeho pěstebních ploch na 27 171 ha. Z tohoto důvodu je predikován zvýšený dovoz česneku z Egypta, případně z Číny.

PĚSTOVÁNÍ ZELENINY V ČR

V produkci zeleniny na obyvatele je Česká republika v rámci zemí EU podle dat Eurostatu téměř na posledním místě, přestože máme pro pěstování zeleniny vhodné klimatické podmínky (zejména oproti Skandinávii) a výrazně zaostáváme i za Německem nebo Švýcarskem. Zaostáváme také významně za zeměmi s podobnou velikostí a podobnými klimatickými podmínkami (Belgie, Rakousko, Maďarsko). I přesto, že se produkce zeleniny na obyvatele v ČR za poslední dekádu zvýšila, zejména díky nárůstu moderních skleníků pro celoroční pěstování plodové zeleniny, negativní saldo zahraničního obchodu ČR se zeleninou se stále prohlubuje. Sektor v posledních letech stagnuje, hlavními důvody je vysoká pracnost a rostoucí náklady na práci, růst cen vstupů a vývoj cen na energetickém trhu.

Rok 2023 byl pro tuzemské pěstitele zeleniny z pěstitelského pohledu sice průměrný, avšak díky extrémnímu vývoji cen přinesl hospodářsky dobrý výsledek. Začátek roku byl plný nejistot, zelináři se obávali rostoucích nákladů na energie a zavlažování, čelili problémům s nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil a sezónních pracovníků, se zvyšujícími se náklady na práci, hnojiva a ochranné prostředky aj. Navíc kvůli energetické krizi ukončilo nebo přerušilo činnost několik zpracovatelských závodů. Proto se zejména menší pěstitelé rozhodli omezit pěstování zeleniny nebo zúžit sortiment pěstovaných druhů.

Sezóna zeleniny 2023 začala relativně později, v červnu vystřídalo chladné a vlhké počasí rovnou období vysokých teplot a sucha, poté nastoupilo období trvalejších srážek, což ovlivnilo kvalitu v létě sklizených druhů, pozitivně se však projevilo na snížení půdního sucha. Některé porosty plodové zeleniny byly poškozeny lokálními bouřemi s krupobitím. Vývoj počasí přinesl také ataky škodlivých organizmů a významnější ztráty na kvalitě sklizené zeleniny, a to především u košťálové, plodové a cibulové zeleniny pěstitelé zaznamenali vyšší podíl odpadu (30–50 %). Podzim pak přinesl mariánské a babí léto s vyššími teplotami, avšak s nedostatkem dešťových srážek. Sklizeň většiny zeleninových druhů se protáhla do prvních říjnových dnů, nejpozdější druhy se pak sklízely s komplikacemi vzhledem k suchu. Pěstitelé museli kořenovou zeleninu před sklizní i zavlažovat nebo čekali na příchod srážek, aby mohli zeleninu ze země bez poškození vyorat.

Pěstební plochy zeleniny (včetně dopočtu sektoru domácností) v roce 2023 činily 15 190 ha. Zvýšily se plochy zejména u ředkviček, cibule, salátů a česneku. Naproti tomu k největšímu poklesu ploch došlo u hrachu, petržele, květáku a hlávkového zelí. Sklizeň zeleniny dosáhla 344,0 tis. t, tj. o 13,5 % více než v předchozím roce. V souvislosti s nárůstem pěstebních ploch došlo k výraznému zvýšení produkce především u ředkviček, česneku, cibule a salátů. Naproti tomu se nejvýrazněji snížila produkce hrachu, dále též celeru, okurek nakládaček a petržele.

Vývoj osevních ploch konzumní zeleniny v ČR (ha)

Zelenina	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celer	330	431	375	355	360	327	338
Cibule	1 705	1 854	1 853	1 897	1 813	2 035	2 281
Červená řepa	158	204	213	261	241	199	276
Česnek	353	372	536	365	317	393	466
Hrách dřeňový	1 457	1 246	1 474	1 793	1 691	1 113	1 057
Chřest	-	-	-	-	-	206	203
Kapusta	117	100	104	69	67	52	52
Kedlubny	174	208	188	222	189	173	168
Květák a brokolice	324	326	336	370	337	268	262
Mrkev	728	795	832	915	905	848	860
Okurky nakládačky	315	339	351	254	258	265	262
Okurky salátové	52	31	20	45	28	26	18
Paprika	293	282	277	317	306	279	278

Zelenina	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Petržel	257	268	255	310	318	242	272
Pór	14	8	14	26	49	57	43
Rajčata	331	135	293	302	197	156	230
Ředkvičky	262	224	350	302	474	754	617
Saláty	506	452	451	479	495	585	630
Špenát	372	324	366	480	542	488	515
Zelí hlávkové*	935	977	1 090	1 030	960	923	973
Ostatní zelenina	1 770	2 091	2 094	2 533	2 130	2 007	2 164
Zelenina celkem	10 451	10 667	11 475	12 325	11 678	11 396	11 924

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * zelí hlávkové bílé a červené, údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Sklizňová plocha zeleniny v ČR (ha)

Zelenina/rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celer	446	472	525	467	502	546
Cibule	2 100	2 187	2 233	2 297	2 136	2 380
Česnek	566	532	683	544	456	564
Hrách dřeňový	1 562	1 300	1 593	1 807	1 638	1 221
Kapusta	153	140	152	113	101	99
Kedlubny	384	419	404	426	404	408
Květák a brokolice	351	366	379	404	337	322
Mrkev	1 033	1 104	1 178	1 246	1 224	1 195
Okurky nakládačky	1 091	946	1 036	979	1 005	980
Okurky salátové	278	254	256	273	263	278
Petržel kořenová	419	387	459	467	456	411
Pór	26	20	32	32	59	74
Rajčata	926	764	900	897	774	772
Ředkvičky	356	237	349	299	666	903
Saláty	672	677	680	716	676	721
Zelí hlávkové*	1 002	1 062	1 168	1 185	1 063	1 035
Ostatní zelenina	2 927	3 139	3 083	3 846	3 365	3 281
Zelenina celkem	14 291	14 007	15 111	16 001	15 124	15 190

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * zelí hlávkové bílé a červené, údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Celková sklizeň zeleniny v ČR (t)

Zelenina/rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celer	10 693	14 915	18 447	16 873	16 940	15 512
Cibule	43 409	51 197	59 939	58 865	50 815	66 264
Česnek	2 624	2 393	2 618	2 318	1 644	2 250
Hrách dřeňový	3 629	3 680	5 458	5 941	5 064	3 113
Kapusta	2 985	2 157	2 526	2 191	1 699	1 759
Kedlubny	5 852	8 497	8 301	9 270	7 981	9 376
Květák a brokolice	7 603	5 374	5 309	6 687	4 993	5 128
Mrkev	34 241	36 063	43 722	44 155	39 556	39 377
Okurky nakládačky	17 926	18 642	17 595	21 940	24 618	23 755
Okurky salátové	6 292	7 189	4 963	6 279	7 386	15 894
Petržel kořenová	6 920	7 698	9 076	7 412	7 858	7 707
Pór	351	325	750	983	1 687	1 811
Rajčata	23 918	24 696	21 235	23 401	24 641	28 951
Ředkvičky	5 054	4 168	4 750	4 175	6 077	8 131
Saláty	11 955	16 259	16 439	20 869	12 283	15 899
Zelí hlávkové*	35 588	37 802	45 444	45 376	43 383	43 176
Ostatní zelenina	35 507	42 487	44 099	56 776	46 409	55 920
Zelenina celkem	254 549	283 541	310 673	333 513	303 034	344 023

Pramen: ČSÚ

Poznámka: údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností;

* zelí hlávkové bílé a červené; údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Průměrný hektarový výnos v ČR (ha/t)

Zelenina/rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celer	23,97	31,61	35,14	36,10	33,72	28,43
Cibule	20,67	23,41	26,84	25,63	23,79	27,84
Česnek	4,64	4,50	3,83	4,26	3,61	3,99
Hrách dřeňový	2,32	2,83	3,43	3,29	3,09	2,55
Kapusta	19,53	15,43	16,59	19,31	16,85	17,69
Kedlubny	15,26	20,27	20,54	21,77	19,77	22,96
Květák a brokolice	21,68	14,67	14,00	16,54	14,81	15,93
Mrkev	33,15	32,66	37,12	35,43	32,33	32,96
Okurky nakládačky	16,43	19,71	16,98	22,41	24,48	24,25
Okurky salátové	22,64	28,30	19,38	22,96	28,04	57,09
Petržel kořenová	16,52	19,87	19,75	15,87	17,25	18,75
Pór	13,74	15,90	23,61	30,32	28,67	24,63
Rajčata	25,83	32,34	23,59	26,07	31,83	37,52
Ředkvičky	14,20	17,56	13,60	13,97	9,13	9,00
Saláty	17,78	24,01	24,19	29,13	18,17	22,04
Zelí hlávkové*	35,50	35,58	38,90	38,28	40,83	41,71

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * zelí hlávkové bílé a červené; údaje za zemědělský sektor s dopočtem sektoru domácností

Vývoj pěstování zeleniny v průběhu roku 2024

Rok 2024 byl rokem, ve kterém průběh počasí českým pěstitelům většinou nepřál. Rok přinesl několik extrémů, které postihly více lokalit – jarní mrazy, bouřky s přívalovými dešti a krupobitím na přelomu jara a léta, povodně a nadměrné dešťové srážky na konci léta. Obecně v tomto roce nejvíce prospívala plodová zelenina (polní okurky a papriky), nejméně se dařilo košťálové a cibulové zelenině. Produkce zeleniny v krytých plochách probíhala letos celoročně, přes zimní energeticky nejnáročnější měsíce některé podniky provoz omezovaly nebo přerušovaly.

Zimní měsíce 2023/24 bez dlouhotrvajících a extrémních mrazů umožnily dobré přezimování ozimých porostů bez poškození a napadení škodlivými organismy. Jarní polní zelinářská sezóna začala vzhledem k teplému počasí velmi brzy. V některých oblastech komplikovaly jarní práce zamokřené půdy, neumožňovaly rané výsevy a výsadby. Chladné počasí v dubnu a květnu s výskytem mrazů brzdilo růst a vývoj už založených porostů. V průběhu jara řešili pěstitelé především v lokalitách na Mělnicku často poškození porostů větrnou erozí. V květnu, červnu a červenci se na mnoha lokalitách vyskytly silné bouřky (supercely) doprovázené vichřicí, přívalovými dešti a krupobitím. Poškozeny byly především porosty cibule, ale také chřestu, listové, kořenové a brukvovité zeleniny, a to zejména na Mělnicku, Hradecku, Ústecku, Nymbursku, Kladensku a v některých oblastech jižní a střední Moravy. Následující letní měsíce byly na většině území suché a s vysokými teplotami, což sice snižovalo infekční tlak některých škodlivých organismů, ale obecně neprospívalo některým zeleninovým druhům. Často se také v půdách podmačených po přívalových srážkách zelenina nástupem horkého počasí v podstatě „vařila“ na polích.

Horko a sucho letních měsíců vystřídalo v polovině září období extrémních dešťů (bouře Boris), které zasáhly většinu území Česka. Nejintenzivnější a dlouho trvající srážky se vyskytly především v oblasti severní Moravy a Slezska. V důsledku srážek pak přišly povodně v téměř všech krajích ČR, z pohledu pěstitelů zeleniny byla situace nejhorší v Moravskoslezském kraji (na Opavsku), v Jihočeském kraji na Malši, ve Středočeském a Ústeckém kraji (Roudnicko, Litoměřicko a Mělnicko) a v Jihomoravském kraji (Brno, Mikulčice). Mimo povodní pak byla zelenina v různých lokalitách ČR poškozena kromě podmačením polí i např. lokálním vylitím vody z kanalizace. Mimo škod na přímo zaplavené zelenině, která musela být zaorána, tak pěstitelům vznikaly škody na kvalitě zeleniny. Mezi nejvíce poškozené patřily především porosty zelí pro průmyslové zpracování, porosty rajčat, chřestu a kořenové zeleniny. Předpokládá se proto výrazně nižší sklizeň mnoha pozdních druhů zeleniny, rovněž i v důsledku výskytu skládkových chorob. Kromě škod na úrodě zeleniny i jiných zemědělských plodinách naši pěstitelé evidovali poškození na závlahových technologiích a rozvodech závlah.

Podzimní počasí bylo poměrně suché a teplé, velmi vysoké teploty panovaly až do konce září, první výraznější mrazy přišly až na počátku listopadu. V souhrnu byl průběh počasí v roce 2024 pro zeleninu příznivější na jižní Moravě. Zelinářské oblasti v severnější části Polabí (Litoměřicko a Roudnicko) trpěly obecně nedostatkem dešťových srážek, Mělnicko a Hradecko postihly výrazně přechody supercel.

Mezi netypické škody v letošním roce patří i škody způsobené ptáky. Mladou sadbu brukvovité zeleniny s oblibou konzumují hejna holubů, často až totálně. V některých lokalitách jsou z letošního roku hlášeny škody způsobené racky, kdy hejna těchto chráněných ptáků nalétávají na porosty zeleniny nakryté speciálními nakrývacími fóliemi a způsobují tak velmi vysoké škody na fóliích i na zelenině.

Košťálová zelenina

Výsadby **raných a poloraných odrůd konzumního zelí** poškodily mrazy a v některých lokalitách sucho, přesto oproti pozdějším výsadbám tyto porosty poskytly relativně dobrou úrodu. Výsadby a výsevy pozdějších odrůd po celém území trpěly ke konci léta suchem a horkem. I přes zavlažování pozastavovaly rostliny růst, následně pak v důsledku nadměrných srážek v září a následným zamokřením hlávky praskaly. Rostliny byly napadány škodlivými organizmy (především houbovými chorobami), v mokřích půdách hlávky hnily přímo na poli, u jiných se projevilo uhnívání košťálů po sklizni. Několik desítek hektarů muselo být zlikvidováno i v důsledku zaplavení během povodní. I přes příznivý vývoj podzimního počasí bude sklizeň podprůměrná, což bude znamenat nedostatek zelí pro zpracování.

Květák a brokolice byly v letošním roce vysazeny na výměře nižší než v předcházejících letech. Jarní porosty, po výsadbě nakrývané textilií, přinesly dobré výnosy a byly realizovány za relativně příznivé ceny. V létě brzdilo zakládání hlávek, vývoj a růst rostlin počasí s malým rozdílem denních a nočních teplot – hlávky proto nenarůstaly do požadované velikosti. Na podzim komplikovala vývoj rostlin podmáčená pole. Silný tlak infekčních chorob a škůdců, proti kterým není dostatek povolených přípravků na ochranu rostlin, negativně ovlivňoval jejich kvalitu. Podzimní sklizeň skončila na konci října, pozdní porosty vzhledem k podzimnímu teplému počasí dosahovaly lepší kvality a výnosů v lokalitách, kde nebyly zamokřené půdy. Celková sklizeň těchto komodit bude podprůměrná. Porosty **kedluben** na jaře zbrzdilo po období vysokých teplot chladnější počasí s výskytem mrazů, v letním a podzimním období rostliny díky vláze prospívaly. I v letošním roce pěstitelé zaznamenali častá napadení sadby bakteriálními chorobami, které snižovaly především kvalitu sklizených kedlubnů. V zářijových povodních bylo několik hektarů zaplaveno a muselo být zlikvidováno.

Cibulová zelenina

Výsevy **ozimé cibule** byly založeny do dobrých podmínek a díky mírnému průběhu zimy porosty dobře přezimovaly. Vzhledem k vývoji počasí na jaře a v létě a vzhledem k poškození mnohých porostů krupobitím a přívalovými dešti byla cibule silně napadána houbovými a plísňovými chorobami, kvalita často utrpěla horkem a vlhkem při sušení na poli. Pěstitelé nově také evidují významnější napadení porostů bakteriálními škodlivými organizmy a viry. Výsevy realizované v průběhu srpna musely být zavlažovány vzhledem k nedostatku srážek. Celková sklizeň cibule v letošním roce tak bude silně podprůměrná. Pozdější výsevy **jarní cibule** byly ovlivněny a zpožděny v některých lokalitách ČR chladnějším a vlhkým průběhem jara. V letním horkém období byly porosty zasaženy poměrně silným tlakem hmyzích škůdců, později byly silně napadány houbovými a plísňovými chorobami. V letošním roce pěstitelé **svazkové cibulky** evidovali slabší napadení plísní cibulovou, v některých lokalitách byly ale porosty dle vývoje počasí silně napadány savým hmyzem.

Vzhledem ke klimatickým podmínkám koncem roku 2023 proběhla výsadba **ozimého česneku** v některých lokalitách velice pozdě, porosty přezimovaly však relativně dobře. Jarní mrazy, pozdější sucho v některých lokalitách, stejně jako bouřky s lokálními přívalovými srážkami a krupobitím zpzdily růst a vývoj rostlin a ovlivnily jejich kvalitu. Napadení škodlivými organizmy bylo úměrné vývoji počasí. U svazkového česneku, který v produkci členů ZUČM převažuje, dopadla sezóna průměrně. U česneku suchého se pak projevilo vyšší napadení houbovými chorobami. **Pažitka a pór** byly i v letošní sezóně napadány silně především hmyzem (trásněnkami, larvami osenice). Z hlediska výnosu patří letošní rok k průměrným.

Kořenová zelenina

Zakládání raných a jarních porostů **mrkve a petržele** i jejich následující vývoj proběhly v teplém předjarním počasí, lokálně bylo zpožděno zamokřenými půdami. Dubnové mrazy zpomalily růst a vývoj porostů, některé musely být přesety, čímž se zpozdil nástup sklizně. Mnozí pěstitelé museli často začít

sklízet i méně dorostlé rostliny pro prodej svazků, aby dostáli smluvním závazkům. Podzimní sklizně komplikovalo podmáčení půd, a tak pěstitelé museli oddalovat sklizeň do alespoň únosného částečného proschnutí půd. Přesto hrozí vysoké riziko ztrát při skladování. U porostů, které zasáhly přívalové deště v červnu a červenci, byla negativně ovlivněna kvalita produktů – rostliny pozastavovaly růst, vyskytuje se vyšší napadení houbovými chorobami a zelenání horní části kořene. Celková sklizeň tak bude pravděpodobně podprůměrná a očekávají se ztráty během skladování. Porosty **celeru** byly zakládány vzhledem k počasí později, letní počasí celeru moc nepřálo – rostliny zpomalovaly růst. Vzhledem k příznivému teplému počasí v druhé polovině září a v říjnu optimálně prospívaly pozdnější porosty celeru k uskladnění. Po zářijových srážkách komplikovaly sklizeň podmáčené půdy. Lokálně byly, stejně jako v předcházejících letech, zaznamenány problémy s napadením houbovými chorobami.

Listová zelenina

Saláty pěstované v jarních měsících byly negativně ovlivněny chladnějším počasím. V letních měsících kvalitu a dostupnost produkce pro trh ovlivnilo horké počasí, kdy i přes závlahu rostliny pozastavovaly svůj růst a vývoj, rovněž se vyskytl infekční tlak houbových chorob. V místech, kde se vyskytly přívalové srážky a následně horké počasí, rostliny v podstatě uhnívaly na poli. Lokálně komplikovaly stav porostů srážky s krupobitím. V podzimních měsících se saláty vyvíjely bez větších problémů. Porosty **ozimého špenátu** dobře přezimovaly, na jaře došlo díky lokálním mrazům k pozastavení růstu a vývoje rostlin, což zpozdilo sklizně. Vzházení podzimních porostů komplikovalo počasí, následně příznivý dlouhý podzim bez mrazů dovolil dobrý vývoj. Někteří pěstitelé v ČR začali s pěstováním špenátu pro sklizeň a konzumaci v čerstvém stavu.

Plodová zelenina

Výsadba letošních porostů **paprik** probíhala v období s rizikem výskytu silných mrazů, naštěstí čerstvě vysázené porosty na Moravě nebyly těmito mrazy zasaženy. Letní suché počasí paprikám přálo, rostliny netrpěly napadením škůdci a chorobami. Cenový vývoj a poptávka po paprikách byly celou sezónu poměrně příznivé. Papriky z krytých ploch z tuzemských farem byly letos na trhu celoročně, jejich prodej a distribuce přinesl nový trend, a to změnu z prodeje v kg na prodej na kusy či balení. Plochy **rajčat pro průmyslové zpracování** jsou minimální, zůstal v podstatě jediný zpracovatelský subjekt, který si pěstuje vlastní rajčata pro zpracování. U něho bylo v září více než 90 ha porostu rajčat zničeno záplavami z kanalizace a podzemních vod v důsledku bouře Boris. Porosty **okurek** byly vysety včas, vzházení na mnoha lokalitách negativně ovlivnily mrazy. Vzhledem k příznivému vývoji počasí v podzimních měsících, prodloužením sezóny a dostatku vláhy byly výnosy v letošním roce nadprůměrné. Výskyt plísňe okurkové byl větší až v pozdějším letním období. V ČR se stále více pěstují i teplomilné **vodní melouny**, letos byly porosty ovlivněny negativně horkem a suchem v letních měsících. Rostliny zastavovaly svůj vývoj a růst, docházelo k šíření virových chorob. Celkový výnos tak bude v letošním roce nižší. Založení porostů **cuket** probíhalo v příznivých podmínkách. Bohužel, následný vývoj počasí měl negativní dopad na některé porosty, které musely být vzhledem k poškození dubnovými mrazy obnovovány. V letních měsících byly rostliny poměrně výrazně napadány virovými a houbovými chorobami a padlím. Příznivé podzimní počasí pak sezónu prodloužilo. Stejný byl i vývoj u **dýní** – poškození porostů jarními mrazy, v létě negativně ovlivnilo kondici porostů horko. V některých lokalitách byly porosty pod silným infekčním tlakem houbových a virových chorob. S prodlužující se sezónou se vyskytovala i různá mechanická poškození a deformity.

Lusková zelenina

Porosty **hrášku na lusky** v jarních měsících ovlivnilo v některých lokalitách sucho a výskyt jarních mrazů, některé porosty byly poškozeny i v červnových bouřkách. Rychlý přechod do horkého a suchého počasí s výskytem bouřek s přívalovými dešti v červnu a v červenci pak zapříčinil slévání původně odstupňovaných sklizní, zkrátil dobu sklizně a snížil výnosy. V horkém počasí hrášek dozrává až přezraje velice rychle v řádu hodin, což je o to výraznější problém u ručně sklizených lusků.

Struktura zelinářských podniků

V roce 2024 přibýlo celkem 42 nových pěstitelů zeleniny, převážně s velmi malou výměrou zeleniny. Zatímco velcí a tradiční pěstitelé udržují své plochy stabilní, menší podniky se přizpůsobují tržním podmínkám. Největší nárůst je vidět u menších pěstitelů s plochou mezi 1 až 5 ha, což potvrzuje rostoucí popularitu přímého prodeje z farmy a samosběrů.

Struktura zelinářských podniků podle velikosti se po určité stabilizaci v letech 2019–2023 začíná mírně měnit. Největší a tradiční pěstitelé zeleniny své plochy výrazně nemění. Převážná část zemědělské půdy (56 %) je každoročně obhospodařována stabilními podniky s výměrou nad 100 ha. U podniků s výměrou zeleniny v rozmezí 20–100 ha je znát určitý pohyb. Pěstitelé se přizpůsobují možnostem odbytu, někteří omezují plochy pěstované zeleniny nebo zužují spektrum pěstovaných druhů.

Struktura pěstitelů tržní zeleniny v ČR

Rozsah pěstování (ha)	Počet pěstitelů					Pěstební plocha (ha)				
	2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
100,1 a více	30	30	30	28	27	6 697	6 863	6 758	6 568	6 139
50,1–100	20	20	20	20	26	1 524	1 824	1 598	1 586	1 745
30,1–50	25	24	23	23	20	1 023	1 149	987	1 021	768
20,1–30	22	21	18	22	31	610	657	574	458	758
10,1–20	41	41	38	39	41	560	613	542	531	564
5,1–10	67	67	65	66	58	471	495	454	439	401
1,1–5	150	148	146	154	185	379	396	358	407	524
ostatní	18	16	14	6	12	61	69	48	5	13
CELKEM	373	367	354	358	400	11 325	12 066	11 319	11 015	10 912

Pramen: ZUČM

Samozásobení domácností zeleninou

Dle oficiálních dat ČSÚ se podíl zeleniny pěstované v domácnostech v posledních letech mírně zvyšuje. V roce 2023 dosáhl podíl samozásobení na celkové produkci zeleniny v ČR téměř 17,3 %, plochy zeleniny pěstované v domácnostech vzrostly o 2,1 % na 4 086 ha. Dle ZUČM bude tento trend pokračovat i v následujících letech. Stále větší procento obyvatel vzhledem k prohlubující se inflaci a rostoucím cenám potravin přistupuje k pěstování ovoce a zeleniny pro vlastní spotřebu.

Dle odhadů ZUČM produkuje čerstvou zeleninu asi 240 000 domácností s průměrnou pěstební plochou pohybující se okolo 50 m², což představuje celkovou plochu cca 4 000 ha. Samozásobitelské pěstování zeleniny je stále nejrozšířenější a tradiční v menších sídlech a na venkově. Zajímavým trendem je sdílené a komunitní pěstování zeleniny ve městech. Nejčastěji pěstovanými druhy zeleniny je především plodová zelenina, jako jsou okurky nakládačky a salátové okurky, rajčata, papriky, cukety a dýně, a také zelenina nenáročná na pěstování jako saláty, česnek, cibule, kořenová zelenina a hrášek. V zahradách domácností lze nalézt také batáty, špenát, různé druhy listové zeleniny jako rukola, polníček, petržel, pažitka a tradičně rané a pozdní brambory.

Struktura prodeje a odbytu pěstované čerstvé zeleniny od profesionálních pěstitelů v ČR v roce 2023

Přímý odběratel	Upřesnění	Podíl
Obchodní řetězce (supermarkety a hypermarkety)	nadnárodní řetězce, tuzemské supermarkety (včetně odbytových družstev/organizací producentů)	Podíl 75 %
Velkoobchody	dodávky pro řetězce, export (včetně odbytových družstev/organizací producentů)	Podíl 10 %
Zpracovatelské kapacity	konzervárny, zelárny, mrazárny, sušárny apod. (včetně odbytových družstev/organizací producentů)	Podíl 10 %
Ostatní	vlastní export, dodávky pro hotely a restaurace, prodej ze dvora, farmářské trhy, samosběr, místní výkupy, vlastní spotřeba, ztráty apod.	Podíl 5 %

Pramen: ZUČM

Struktura prodeje zeleniny se v průběhu let výrazně nemění. Stabilní je struktura a počet hlavních dodavatelů zeleniny, nemění se ani odběratelé zeleniny. Převažující podíl mezi odběrateli čerstvé zeleniny patří stejně jako v předcházejících letech výhradně obchodním řetězcům – sítím supermarketů a hypermarketů, kde je každoročně uplatněno více než 75 % tuzemské produkce zeleniny. Tato skutečnost určuje i vývoj cen – vyjednávací síla českých pěstitelů je proti nadnárodním řetězcům velmi malá, a to i přes to, že jsou poměrně dobře organizovaní v organizacích producentů. Sdružování pěstitelů posiluje jejich postavení vůči obchodním řetězcům, umožňuje lepší a pružnější zásobení zeleninou po dobu sezóny.

Produkce zeleniny z krytých ploch – rychlírenství zeleniny

V roce 2024 nebyly dostavěny žádné nové moderní kryté plochy pro produkci zeleniny, celková výměra těchto ploch pod sklem tak činí 62,3 ha. Většina krytých ploch je vybavena pěstebními světly. Nejvíce jsou skleníkové plochy využívány pro produkci rajčat, dále pak salátových okurek, paprik a jen minimum ploch je využíváno pro předpěstování sadby.

Pěstitelé i odběratelé se poučili z vývoje let 2022 a 2023. V zimních měsících 2023/2024 dodávalo na trh zeleninu pouze několik subjektů, na období energeticky nejnáročnějších zimních měsíců většina farem omezila provoz a produkční plochy nechala pouze na části krytých ploch. Kumulace produkce na trhu po nástupu nové letošní sklizně se projevila na výrazně nižší úrovni než v roce 2023. V krytých plochách se v roce 2024 započalo s obnovou porostů zhruba od 5. týdne 2024, aby nástup do plodnosti směřoval ideálně na přelom března a dubna. Mnozí pěstitelé prodávají svou produkci řetězcům přímo, tj. především prostřednictvím organizací producentů, namísto prostřednictvím velkoobchodů.

V tabulce nejsou zahrnuty výměry pěstebních ploch pod 1 ha, které slouží většinou pro pěstování doplňkového sortimentu jednotlivých farem.

Výměra moderních krytých pěstebních ploch pro pěstování rychlené zeleniny (ha)

Druh zeleniny	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rajčata	39,1	45,1	46,6	49,9	49,9	49,6
Okurky	11,4	11,4	11,4	11,4	11,4	10,1
Papriky	*	*	*	*	*	1,6
Sadba	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Celkem	51,5	57,5	59,0	62,3	62,3	62,3

Pramen: ZUČM

Poznámka: * údaje nejsou známy

Tržní produkce zeleniny

V ČR nejsou statisticky sledovány plochy s produkcí zeleniny tržních pěstitelů, informace v tabulce jsou výsledkem šetření ZUČM. Údaje o rozsahu a objemu produkce tržní zeleniny obsahují i údaje o pěstování zelenin v následných sledcích.

Produkce tržní zeleniny v roce 2023 se meziročně zvýšila o 4 % a dosáhla objemu 226,6 tis. t.

Na celkové produkci zeleniny v ČR v roce 2023 se tržní zelenina podílela 66 %. Údaje o produkci zeleniny v uvedené tabulce jsou uváděny podle reálně dosahovaných výnosů, které jsou vyšší než průměrné výnosy udávané ČSÚ.

Přehled o tržní produkci zeleniny v ČR

Druh zeleniny	2022		2023		2024 (odhad)	
	ha	tuny	ha	tuny	ha	tuny
Brokolice ¹⁾	70	472	77	436	70	384
Celer bulvový	357	11 579	389	12 431	336	10 762
Celer řapíkatý	29	451	27	425	28	441
Cibule	1 923	47 107	2 175	56 551	2 150	47 309
Česnek	240	1 152	252	1 033	299	1 344
Fazol zahradní	15	48	19	58	8	30
Hrách zahradní	1 576	5 042	1 013	2 432	958	3 834
Chřest	207	244	199	398	196	294
Kapusta hlávková ¹⁾	61	852	58	857	49	692
Kapusta růžičková	0,7	2	0,4	1	0,2	1
Kedlubny ¹⁾	200	4 016	198	4 257	165	3 632
Kukuřice cukrová	525	3 097	715	3 719	899	4 943
Květák ¹⁾	247	3 705	201	1 910	145	1 448
Křen	-	-	28	110	29	130
Mrkev	858	24 031	914	33 810	836	29 262
Okurky nakládačky	291	11 940	251	8 825	247	9 878
Okurky salátové	20	308	24	425	14	226
Paprika	291	13 311	362	14 893	273	12 284
Pastinák	11	158	12	163	13	200
Pažitka	12	92	22	182	16	127
Petržel kořenová	280	3 359	290	3 706	268	4 025

Druh zeleniny	2022		2023		2024 (odhad)	
	ha	tuny	ha	tuny	ha	tuny
Petržel nat'ová	16	143	27	213	23	277
Pór	42	754	56	1 125	41	742
Rajčata	143	2 685	90	1 576	114	2 046
Ředkvička ¹⁾	470	3 569	437	2 668	392	3 135
Řepa salátová	268	3 693	198	3 282	270	4 855
Saláty i barevné ¹⁾	574	9 522	583	9 792	629	11 319
Špenát ¹⁾	577	7 383	490	5 096	515	6 689
Zelí hlávkové bílé a červené	888	40 657	926	37 139	932	35 428
Zelí pekinské ¹⁾	77	1 453	84	1 604	84	1 508
Tykve	726	13 947	627	13 797	692	12 452
Zelenina ostatní	312	3 544	301	2 051	226	1 373
Celkem	11 303	218 314	11 015	226 602	10 912	210 937

Pramen: ZUČM

Poznámka: ¹⁾ Plodinu je možné pěstovat i jako druhý sled. Plocha i produkce ředkvičky převyšují údaje od ČSÚ, které provádí šetření v době, kdy ještě nemají pěstitele vysety všechny sledy.

Tržní produkce – tj. zboží, které se odbytje do obchodní sítě nebo pro zpracovatelský průmysl

Dle odhadu ZUČM patří sklizeň tržní zeleniny v roce 2024 spíše k podprůměrným. Vývoj počasí nebyl v tomto roce pro zeleninu vyhovující. Sezóna byla charakteristická především nedostatkem sezónních pracovníků, růstem nákladů na práci, což bylo a pravděpodobně bude jedním z hlavních důvodů, které povedou pěstitele k omezování ploch. Další charakteristikou byly extrémní výkyvy počasí – jarní mrazy, vysoké letní teploty a sucho, jarní a letní bouře s přivalovými srážkami a krupobitím, zářijové povodně a nadměrné dešťové srážky. Ke značným škodám na porostech zeleniny došlo zejména v Polabí na Mělnicku, Hradecku, Ústecku, Nymbursku, dále v některých oblastech jižní a střední Moravy. Celkem ZUČM eviduje rozsah poškození v různé míře na téměř 1 000 ha, dalších téměř 500 ha bylo poškozeno v důsledku povodní. Nejvýznamněji byly poškozené porosty cibule, kořenové, košťálové a listové zeleniny.

Finanční vyjádření sklizně zeleniny

V roce 2023 tržby za produkci tržní zeleniny oproti předchozímu roku vzrostly o téměř 25 % na hodnotu 3,18 mld. Kč. Výrazně se zvýšily tržby např. u cibule, póru, mrkve, petržele kořenové, hlávkového zelí, paprik nebo salátů. K nárůstu tržeb přispěly také vyšší sklizně některých druhů zeleniny v porovnání s rokem 2022.

Porovnání finančního vyjádření tržní produkce zeleniny v ČR v letech 2020–2023 uvádí tabulka v příloze č. 3 této zprávy.

Trendy v pěstování zeleniny ve vztahu k potřebám trhu

Trendy v sektoru zeleniny ve vztahu k potřebám trhu dlouhodobě i v letošním roce vyplývaly především z inflace, snižující se kupní síle spotřebitelů a snaze pokrýt a přizpůsobit se poptávce spotřebitelů a obchodních řetězců a velkoobchodů, které pokrývají rozhodující část trhu zeleninou v EU i u nás. V celoevropském měřítku pak i tyto požadavky zohledňují plnění základních strategií EU – Zelené dohody (GREEN DEAL) a na ní navazující Strategie od zemědělce ke spotřebiteli (FARM TO FORK, F2F)

a Strategie o biologické rozmanitosti (biodiverzitě). V ČR jsou často tyto trendy uchopovány řetězci a velkoobchodníky různě a někdy až kontraproduktivně, často se zátěž z obchodníků přenáší jen na pěstitele.

Mezi důraznější trendy v této oblasti můžeme zařadit zohledňování sezónnosti; lokální, regionální produkce a krátké uhlíkové stopy. Základní trendy ve vztahu k trhu se dají shrnout do několika následujících směrů: kvalita vypěstované zeleniny, množství a doba dodávek, udržení čerstvosti a posklizňová úprava, spotřebitelské preference, atraktivita pro spotřebitele, obaly. Jedním z nových trendů je snaha prosadit lokální produkci do sektoru veřejného stravování. V této souvislosti vznikají lokální elektronická tržiště a databanky lokálních a regionálních dodavatelů, kteří mohou být zohledněni ve veřejných zakázkách.

Hlavní trendy v pěstování zeleniny, související s bezpečností spotřebitele, jsou integrovaný systém produkce zeleniny, nízkoreziduální produkce zeleniny (kontrola obsahu reziduí v produktu, která může dosáhnout max. limit MLR 30–50 %) či bezreziduální produkce zeleniny ZERO PESTICIDES (konečný produkt obsahuje rezidua pesticidů max. na úrovni kojenecké stravy) a ekologická produkce.

Hlavními trendy v oblasti produkce šetrné k životnímu prostředí jsou ochrana přírodních zdrojů (voda, půda) a biodiverzity životního prostředí. Nové cíle a postupy v rámci SZP 2023+ jsou předmětem hlavních strategických aktů – GREEN DEAL, FARM TO FORK a Dohoda o biodiverzitě, v ČR jsou zahrnuty do Strategického plánu ČR pro SZP 2023+. Mezi hlavní směry v této oblasti patří snížení spotřeby pesticidů, ochrana přírodních zdrojů (vody, půdy), úspora energie (nízká uhlíková stopa)

Obecné trendy v pěstování a spotřebě zeleniny v ČR

Druhá skladba u nás pěstovaných druhů zeleniny se v roce 2023 nezměnila. Mezi nejvíce pěstované druhy patří tradičně cibule, kořenová zelenina, hlávkové zelí. Ubývá výměra těch druhů, u nichž je náročnější pěstování a plánování produkce, vyšší riziko ztrát a zároveň vysoký podíl ruční práce. V roce 2023 se také projevil odklon od pěstování zeleniny pro průmyslové zpracování vzhledem k úbytku zpracovatelských kapacit, což je příklad dřeňového hrášku, okurek nakládaček a rajčat. Pozitivní skutečností je, že pěstitelé často rozšiřují svou činnost a stále častěji přidávají vlastní zpracování na svých farmách, např. konzervování zeleniny (výroba kečupů, zeleninových marmelád, zavařování okurek a zeleniny), nakládání zeleniny (kysané zelí, kimchi apod.). Trendem je také posklizňová úprava např. listové zeleniny – příprava salátových směsí určených pro přímou spotřebu apod.

U některých farem se postupně projevuje specializace, např. na druhy určené pouze pro zpracovatelský průmysl, na sezónní speciální druhy pro gastrosektor (např. bylinky) nebo na jeden zeleninový druh za účelem pokrytí požadavků odběratele. U jiných farem v blízkosti aglomerací lze v posledních letech vyzorovat přizpůsobení se zákazníkům při prodeji ze dvora nebo samosběry, tj. rozšiřování spektra pěstovaných druhů, zavádění zpracování zeleniny apod. Ve skleníkové produkci pak jsou stabilním a převládajícím druhem rajčata doplněná porosty okurek, u menších pěstitelů i dalšími druhy plodové zeleniny jako papriky, lilky apod.

Obecně roste zájem pěstitelů i spotřebitelů o listovou zeleninu (různé druhy salátů, rukoly, listového mladého špenátu) a řezaných bylinek (pažitka, levandule, máta, koriandr, tymián a rozmarýn). Zájem je také o „baby“ formy zeleniny, jako je mrkev, okurky a papriky, dále o batáty a celou skupinu tykví, jako jsou cukety, hokkaido, muškátová dýně, máslová dýně a mexická dýně. Nejvíce se pěstují tradiční zeleninové druhy, které jsou klasické pro českou kuchyni i pro klimatické podmínky v ČR. Je to především hlávkové zelí, cibule a kořenová zelenina.

INTEGROVANÁ PRODUKCE ZELENINY V ČR

Integrovaná produkce zeleniny (IPZ) je ekonomická produkce zeleniny vysoké kvality při uplatnění ekologicky přijatelných metod pěstování a minimalizace nežádoucích vedlejších účinků agrochemikálií při jejich používání. Klade důraz na zvýšení ochrany životního prostředí a lidského zdraví. Pěstitelé postupují podle „Pravidel pro integrovaný systém pěstování zeleniny“, dodržují metody správné zemědělské praxe, preventivní metody a metody signalizace, které umožní odhalení škodlivého činitele v porostu a následné cílené naplánování ochranného zásahu.

Svaz pro integrovaný systém pěstování zeleniny (Svaz pro IPZ), který je součástí Zelinářské unie Čech a Moravy (ZUČM), byl založen v roce 2005 jako dobrovolné sdružení pěstitelů. V tomto roce se začala zelenina pěstovat dle stanovených pravidel pro IPZ na 3 437 ha. V roce 2007 se zelenina v systému IPZ pěstovala již na 4 572 ha a po splnění podmínek dvouletého přechodného období dostali první pěstitelé právo označovat svou kvalitní produkci ochrannou známkou IPZ. Tato známka pěstitelům slouží k odlišení jejich kvalitní produkce od ostatní zeleniny dodávané na tuzemský trh.

V roce 2023 přijala Valná hromada Svazu pro IPZ aktualizaci „Pravidel pro integrovaný systém pěstování zeleniny“ s ohledem na změnu podmínek integrované produkce v rámci AEKO IPZPJB 2023+ dle NV č. 80/2023 Sb. Mimo úpravy podmínek a zařazení nových povinností bylo od roku 2023 umožněno zahrnutí ploch brambor do systému IPZ a od roku 2024 ploch zeleniny pěstované v moderních krytých plochách, pro něž v Pravidlech IPZ platí samostatné podmínky.

V roce 2023 se zvýšil počet subjektů pěstujících zeleninu v systému IPZ při Svazu pro IPZ na 67 s celkovou výměrou 6 769 ha, tj. téměř 13% meziroční nárůst. Důvodem bylo zařazení brambor do integrované produkce. V roce 2024 pěstovalo zeleninu a brambory v rámci systému IPZ celkem 77 pěstitelů, z toho 10 subjektů v přechodném období a 5 subjektů s krytými plochami. Celková výměra zeleniny tak vzrostla na 7 758 ha (tj. o 14,6 %), z toho je 1 286 ha u pěstitelů v přechodném období a 25 ha krytých ploch. Mezi nejvíce pěstované druhy v rámci IPZ patří cibule, mrkev, zelí, špenát a hrášek. Největší plochy IPZ se nacházejí ve Středočeském kraji (více než polovina plochy v IPZ), dále pak v Jihomoravském a Královéhradeckém kraji.

Rok	Pěstitelé zeleniny ČR v systému IPZ evidovaní na SZIF		Žadatelé o ochrannou známku IPZ evidovaní u ZUČM			
			Držitelé ochranné známky IPZ		Pěstitelé v přechodném období (čekatelé)	
	Počet pěstitelů	Plocha v ha	Počet pěstitelů	Plocha v ha	Počet pěstitelů	Plocha v ha
2005	x	x	x	x	37	3 437
2006	x	x	x	x	57	4 846
2007	63	4 572	34	4 158	35	1 119
2008	71	4 487	30	3 332	24	951
2009	80	4 920	50	3 934	9	380
2010	87	5 360	50	3 819	14	718
2011	93	6 092	54	4 826	13	397
2012	81	5 980	55	5 111	5	365
2013	79	5 951	59	5 448	6	255
2014	75	5 707	58	5 010	6	387
2015	84	6 165	56	5 077	8	486
2016	93	7 314	59	5 860	10	523
2017	96	7 116	65	6 235	5	177
2018	99	7 011	69	6 278	2	101

Rok	Pěstitelé zeleniny ČR v systému IPZ evidovaní na SZIF		Žadatelé o ochrannou známku IPZ evidovaní u ZUČM			
			Držitelé ochranné známky IPZ		Pěstitelé v přechodném období (čekatelé)	
	Počet pěstitelů	Plocha v ha	Počet pěstitelů	Plocha v ha	Počet pěstitelů	Plocha v ha
2019	94	6 917	68	6 512	4	83
2020	76	6 615	63	6 454	4	101
2021	86	7 236	67	6 520	4	155
2022	86	6 426	63	5 908	3	87
2023*	166	11 275	62	6 211	5	558
2024*	166	12 931	67	6 471	10	1 287

Pramen: SZIF, ZUČM

Poznámka: * včetně brambor

SKLADOVACÍ KAPACITY V ZELINÁŘSTVÍ ČR

V roce 2024 nedošlo k výraznému navýšení skladovacích kapacit. Ke změnám ve struktuře a kapacitě skladů u pěstitelů zeleniny dochází jen minimálně, výstavba a modernizace skladovacích kapacit představuje poměrně vysoké investiční náklady.

Pro sezónu 2024/2025 bylo naskladněno obvyklé množství zeleniny, méně bylo naskladněno letos hlávkového zelí a cibule. U cibule, košťálové a kořenové zeleniny, vzhledem k letošnímu průběhu počasí, kdy byly porosty zeleniny v různé míře poškozeny v důsledku zaplavení a zamokření polí, a též vzhledem ke komplikacím při sklizních, lze očekávat výraznější výskyt skládkových chorob a tím i vyšší procento ztrát v průběhu skladování.

Struktura skladovacích kapacit v zelinářství ČR k 1. 11. 2024

Druh skladu	Počet pěstitelů vybavených sklady	Počet skladů	Skladovací kapacita v t	Naskladněno v t	Podíl z celkové kapacity skladů	Využití kapacity skladů
Chlazené sklady	44	66	51 000	30 600	35,0 %	60 %
Sklady s řízenou atmosférou	5	5	2 500	500	1,7 %	20 %
Větrané sklady	58	96	92 500	27 750	63,3 %	30 %
CELKEM	107	167	146 000	58 850	100,0 %	40 %

Pramen: ZUČM

Poznámka: sledovány jsou jen zkolaudované sklady bez provizorních a manipulačních skladů

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL V ČR

V první polovině roku 2024 proběhlo roční statistické zjišťování nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a výrobu ovocných a zeleninových výrobků za rok 2023. Nákup veškeré zeleniny pro zpracování v roce 2023 byl 74 268 t, tzn. cca o 7 % nižší než v roce 2022.

Nákup čerstvé zeleniny pro výrobu zeleninových výrobků z tuzemska se v roce 2023 snížil o 21 % na 35 068 t, nákup ze zahraničí se naopak o 21 % zvýšil na 26 191 t. Největším podílem v nákupu čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska byl v roce 2023, podobně jako v minulých letech, nákup zelí bílého (32 %), který však oproti předchozímu roku poklesl o 4 %. Výrazný podíl v nákupu čerstvé zeleniny pro zpracování z tuzemska tvořil i nákup okurek nakládaček (16 %). Nákup čerstvých okurek nakládaček z tuzemska se při srovnání s předchozím rokem snížil téměř o 42 %, ale ze zahraničí naopak o polovinu vzrostl.

Pro výrobu zeleninových výrobků bylo v roce 2023 nakoupeno z tuzemska o 9 % méně upravené zeleniny než v roce 2022 (3 270 t), z toho nejvíce cibule suché, přesný údaj však nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů. Ze zahraničí se pro zpracování nakoupilo téměř 9 740 t upravené zeleniny, zeleninových protlaků a koncentrátů, což bylo o 8 % méně než v roce 2022. Největší podíl z nákupu upravené zeleniny pro zpracování ze zahraničí tvořila, podobně jako v předchozích letech, rajčata (35 %).

Nákup čerstvé zeleniny pro zpracování v ČR (t)

Zelenina	Nákup zeleniny původem						Nákupní ceny v Kč/kg bez DPH ¹⁾					
	z tuzemska			ze zahraničí			2021		2022		2023	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	od	do	od	do	od	do
Brokolice	*	*	*	-	*	-	*	*	*	*	*	*
Celer	1 450	1 667	1 184	1 282	1 086	929	3,20	6,48	4,17	6,35	5,74	7,75
Cuketa	*	175	*	-	-	-	2,59	2,66	3,07	5,10	*	*
Cibule suchá	288	842	497	*	*	825	6,37	12,99	7,82	18,91	12,29	28,81
Cibule nakládačka	-	816	935	398	535	*	14,20	14,39	16,80	16,96	*	*
Červená řepa	2 679	*	*	1 065	270	*	2,40	3,67	2,90	3,98	2,72	4,62
Česnek	*	-	*	-	-	-	*	*	*	*	*	*
Fazolka – lusky	-	155	149	-	-	*	-	-	-	-	*	*
Feferony	*	1 305	*	651	437	690	23,65	27,50	28,89	36,84	26,23	30,69
Hrášek – zrno	2 177	2 668	2 177	-	*	-	8,85	10,16	10,73	10,85	*	*
Kapusta hlávková	*	*	*	*	*	*	4,38	6,32	*	*	*	*
Kopr	134	250	*	-	-	-	5,82	5,98	7,42	7,77	*	*
Křen	*	*	*	338	*	*	8,57	20,10	*	*	*	*
Kukuřice cukrová	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	*	*
Květák	*	*	*	*	*	-	3,39	5,20	*	*	*	*
Mrkev, karotka	5 196	4 523	4 231	4 558	3 157	4 116	2,03	8,58	2,52	9,31	3,50	8,78
Nat' (petrželová, celerová)	*	*	*	*	*	*	8,65	15,31	*	*	*	*
Petržel	409	*	*	*	*	*	2,84	5,32	*	*	*	*
Pastinák	*	*	*	*	*	*	3,86	5,23	*	*	*	*
Okurky nakládačky	5 256	9 639	5 601	11 266	6 416	9 585	7,43	24,05	4,86	26,65	5,12	27,50
Okurky salátové	296	361	282	178	205	293	5,86	10,73	6,57	16,53	7,89	14,14
Paprika zelená	*	690	693	154	213	*	10,57	14,02	10,61	14,45	10,97	14,82
Paprika červená	1 320	1 766	1 607	1 034	952	939	14,12	37,15	15,18	27,24	18,00	29,02
Paprika beraní roh	367	990	439	362	184	279	15,84	20,24	19,92	21,12	21,54	25,16
Pór	*	2	*	*	27	23	17,12	49,56	10,03	40,66	18,65	42,65
Rajčata červená	*	1 300	*	*	*	*	21,26	62,85	5,73	31,04	*	*
Ředkev	*	*	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*
Saláty	*	1 157	*	2 147	2 520	3 431	9,87	140,50	6,20	153,93	10,27	69,01
Špenát	*	*	*	*	*	*	4,28	8,63	*	*	*	*
Tykev	*	*	*	*	*	-	*	*	*	*	*	*
Zelí hlávkové bílé	13 225	11 753	11 232	3 760	2 370	2 017	2,70	7,19	3,15	8,22	3,63	8,46
Zelí hlávkové červené	1 482	1 570	1 745	1 116	899	840	3,39	6,84	4,44	7,06	5,06	8,35
Zelí pekinské	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Ostatní	590	771	*	66	*	*	7,84	26,85	6,90	26,87	*	*
Celkem	41 333	44 178	35 068	30 719	21 581	26 191	x	x	x	x	x	x

Pramen: MZe, Roční výkaz o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a o výrobě ovocných a zeleninových výrobků

Poznámka: ¹⁾ nákupní ceny bez DPH jsou zveřejněny jako vážený aritmetický průměr cen, které uvedly jednotlivé podniky

* nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Nákup zeleniny pro zpracování (zmrazená, sušená a jinak upravená)

Zelenina	Nákup zeleniny v t původem				Náкупní ceny v Kč/kg bez DPH ¹⁾			
	z tuzemska		ze zahraničí		2022		2023	
	2022	2023	2022	2023	od	do	od	do
Brokolice	-	*	*	*	*	*	*	*
Celer	*	28	*	*	*	*	25,85	27,66
Cuketa	-	-	*	*	*	*	*	*
Cibule suchá	*	*	*	818	*	*	14,90	31,38
Cibule nakládačka	49	*	340	358	13,85	28,79	18,71	22,52
Červená řepa	*	*	7	*	59,62	357,47	*	*
Česnek	12	9	310	280	55,65	82,41	60,79	76,94
Fazolka - lusky	*	-	*	*	*	*	*	*
Feferony	3	3	-	-	40,48	62,45	94,43	170,55
Hrášek - zrno	153	413	*	218	19,49	29,96	21,98	29,17
Kapusta hlávková	-	*	*	*	*	*	*	*
Kopr	5	4	*	*	139,09	763,35	199,57	210,21
Křen	22	*	*	*	40,58	60,22	*	*
Kukuřice cukrová	*	*	590	212	37,83	48,99	33,14	39,69
Květák	-	-	*	*	*	*	*	*
Mrkev, karotka	97	91	*	*	15,06	21,96	16,52	24,91
Nat' (petrželová, celerová)	*	*	*	*	*	*	*	*
Petržel	*	*	*	-	*	*	*	*
Pastinák	*	*	-	*	*	*	*	*
Okurky nakládačky	-	-	*	*	*	*	*	*
Okurky salátové	*	*	-	-	*	*	*	*
Paprika zelená	*	8	213	135	20,06	31,96	22,86	38,58
Paprika červená	*	*	228	*	25,49	149,41	*	*
Paprika beraní roh	-	-	-	-	-	-	-	-
Pór	-	*	*	*	*	*	*	*
Rajčata červená	181	143	4 045	3 407	23,00	94,14	33,29	49,79
Ředkev	-	-	-	-	-	-	-	-
Saláty	-	-	-	-	-	-	-	-
Špenát	*	*	*	*	*	*	*	*
Tykev	-	-	*	*	*	*	*	*
Zelí bílé	116	467	*	*	5,87	7,56	8,39	10,15
Zelí červené	-	-	-	-	-	-	-	-
Zelí pekinské	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní	113	256	1 285	827	16,73	148,36	25,31	100,82
Celkem	3 588	3 270	10 591	9 740	x	x	x	x

Pramen: MZe, Roční výkaz o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a o výrobě ovocných a zeleninových výrobků

Poznámka: ¹⁾ nákupní ceny bez DPH jsou zveřejněny jako vážený aritmetický průměr cen, které uvedly jednotlivé podniky;

* nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Z údajů vyplývá, že v roce 2023 byla celková výroba výrobků ze zeleniny v objemu 91 850 t o 12 % nižší než v roce 2022. Největší podíl z celkové výroby zeleninových výrobků tvořila, jako každoročně, výroba sterilované zeleniny (41 %), která však oproti předchozímu roku klesla o 12 %. Ze sterilované zeleniny, podobně jako v minulých letech, se vyrobilo nejvíce okurek nakládaček (cca 52 %), přesto to bylo o 13 % méně než v roce 2022. V porovnání s rokem 2022 se snížila i výroba zmrazené zeleniny a směsí, a to o cca 22 %, ale přesné údaje nelze z důvodu ochrany důvěrnosti údajů zveřejnit. Snížila se rovněž výroba kečupu, kysaného zelí, sterilovaných směsí a salátů. Ke zvýšení výroby došlo pouze u polotovarů z chlazené nebo čerstvé zeleniny.

Výroba výrobků ze zeleniny v ČR včetně diaproductů

Zeleninový výrobek		Výroba v tunách				
		2019	2020	2021	2022	2023
Zmrazená zelenina a směsi (včetně špenátu)		26 277	28 955	*	*	*
Sterilované zeleninové směsi a saláty		16 246	12 798	12 549	10 839	8 815
Sterilovaná zelenina (kromě salátových směsí)		60 144	56 690	47 854	42 809	37 747
v tom	okurky nakládačky	34 093	27 555	23 045	22 477	19 663
	zelí sterilované ostatní	1 155	1 065	1 014	*	*
	zelí červené v kořeněném nálevu	3 002	3 605	*	2 759	510
	zelí bílé v kořeněném nálevu	8 408	10 640	8 755	7 723	7 044
	hrášek – zrno	*	*	3 293	*	*
	kukuřice cukrová	*	*	1 350	-	*
Kysané zelí		12 724	13 080	10 635	10 134	8 718
Sušená zelenina (včetně polotovarů ze sušené zeleniny)		*	*	*	*	*
Kečup		12 453	13 990	5 071	11 085	10 423
Rajčatový protlak		4 062	3 783	4 311	2 406	2 283
Dětská a kojenecká výživa		*	*	*	*	*
Zeleninové šťávy		587	*	548	497	*
Zpracované polotovary z chlazené nebo čerstvé zeleniny		15 785	15 535	15 473	8 196	8 651
z toho: – zeleninové směsi		6 881	13 916	13 894	5 924	6 270
Ostatní		5 082	6 064	2 238	2 875	2 763
Celkem		154 323	152 580	122 700	104 120	91 850

Pramen: MZe, Roční výkaz o nákupu ovoce a zeleniny pro zpracování a o výrobě ovocných a zeleninových výrobků

Poznámka: * nelze zveřejnit z důvodu ochrany důvěrnosti údajů dle zákona č. 89/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

DOVOZ ZPRACOVANÉ ZELENINY

Dovoz zpracované zeleniny a zeleninových výrobků se v roce 2023 meziročně nepatrně snížil (-2,8 %) na 199,4 tis. t, avšak hodnotově vzrostl o 16,5 % na 6,8 mld. Kč. Dovoz ze zemí EU rovněž poklesl o 6,7 % na 172,6 tis. t zpracované zeleniny. Mezi největší dodavatele patřilo Polsko (40,0 tis. t), následovaly Německo (28,6 tis. t), Itálie (28,5 tis. t), Rakousko (17,9 tis. t) a Belgie (15,1 tis. t).

Dovoz ze třetích zemí do ČR se v roce 2023 naopak zvýšil o 39 % v porovnání s předchozím rokem na 24,9 tis. t zpracované zeleniny. Jednalo se především o zmrazenou zeleninu, konzervovaná rajčata, okurky salátové a okurky nakládačky konzervované nebo upravené v octě, zeleninové sušené směsi, kečupy a jiné omáčky z rajčat a konzervované bambusové výhonky. Největšími importéry byla Čína (13,5 tis. t), dále pak Egypt (3,5 tis. t), Turecko (2,7 tis. t) a Indie (1,2 tis. t).

Dovoz zpracované a konzervované zeleniny celkem

Název	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Zelenina vařená, zmrazená	67 660	1 414 858	66 349	1 492 659	68 753	1 757 464
Zelenina prozatím. konzervovaná	1 478	35 526	1 444	33 276	945	34 033
Zelenina sušená	4 729	355 820	4 698	397 848	4 251	384 313
Zelenina konzerv. v octě nebo kyselině octové	30 459	757 918	29 260	767 406	25 280	742 468
Rajčata konzerv., ne v octě	31 900	782 676	34 721	1 059 866	33 752	1 271 553
Šťáva z rajských jablek	1 126	12 254	881	10 318	1 213	13 072
Kečupy aj. omáčky z rajčat	24 353	710 953	23 632	821 118	23 441	979 569
Kukuřice konzerv. ne v alkoholu, neslázená	697	30 365	671	36 437	1 067	66 507
Zelenina konzerv. jinak než v octě, nezmrazená	42 356	1 191 666	43 458	1 356 388	40 736	1 513 202
CELKEM	204 788	5 292 036	205 114	5 975 316	199 448	6 962 520

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz vybraných skupin zpracované zeleniny v roce 2023 podle zemí

Ukazatel	Země	Množství v t
Zelenina vařená, zmrazená	Polsko	23 441
	Belgie	14 242
	Čína	7 409
	Slovensko	5 286
	Německo	5 018
Rajčata konzervovaná, ne v octě	Itálie	18 588
	Německo	3 729
	Čína	2 621
	Polsko	2 611
	Španělsko	2 164
Zelenina konzervovaná jinak než v octě, nezmrazená	Německo	7 776
	Itálie	7 514
	Maďarsko	6 981
	Polsko	3 480
	Slovensko	3 206

Ukazatel	Země	Množství v t
Zelenina konzervovaná v octě nebo kyselině octové	Německo	10 839
	Rakousko	4 771
	Slovensko	2 599
	Turecko	2 081
	Polsko	2 015

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

VÝVOZ ZPRACOVANÉ ZELENINY

Vývoz (včetně reexportu) zpracované zeleniny a zeleninových výrobků z ČR se v roce 2023 meziročně snížil o 3,1 % na celkových 65,6 tis. t, avšak hodnota vývozu vzrostla téměř o 35,0 % na 2,9 mld. Kč. Téměř veškerý vývoz směřoval do zemí EU a činil 64,3 tis. t. Největší objem zpracované zeleniny byl dodán na Slovensko (32,4 tis. t), dále pak do Rakouska (9,0 tis. t), Polska (4,2 tis. t) a Německa (4,0 tis. t).

Vývoz zpracované a konzervované zeleniny celkem

Název	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Zelenina vařená, zmrazená	19 241	765 380	17 944	671 262	20 342	806 269
Zelenina prozatímně konzervovaná	113	3 088	176	7 287	233	10 749
Zelenina sušená	1 251	62 622	3 645	85 470	745	62 557
Zelenina konzerv. v octě nebo kyselině octové	13 614	406 451	13 103	45 332	12 965	529 030
Rajčata konzervovaná, ne v octě	4 045	111 999	3 888	144 755	3 660	156 743
Štáva z rajských jablek	105	1 612	196	3 135	117	2 483
Kečupy aj. omáčky z rajčat	12 875	423 343	16 567	536 780	15 003	569 414
Kukuřice konzerv. ne v alkoholu, neslazená	1 868	91 840	2 199	123 328	1 968	140 513
Zelenina konzerv. jinak než v octě, nezmrzená	9 690	470 395	10 042	521 665	10 607	607 071
CELKEM	62 802	2 336 730	67 760	2 139 014	65 643	2 884 829

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz vybraných skupin zpracované zeleniny v roce 2023 podle zemí

Ukazatel	Země	Množství v t
Zelenina vařená, zmrazená	Slovensko	10 511
	Maďarsko	2 198
	Rumunsko	1 752
Rajčata konzervovaná, ne v octě	Slovensko	2 015
	Polsko	857
	Rakousko	320

Ukazatel	Země	Množství v t
Zelenina konzervovaná jinak než v octě, nezmrazená	Slovensko	5 721
	Španělsko	1 147
	Rakousko	1 097
	Německo	810
Zelenina konzervovaná v octě nebo kyselině octové	Slovensko	5 893
	Finsko	2 727
	Rakousko	2 218
	Rumunsko	554

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Stejně jako v zahraničním obchodu s čerstvou zeleninou dosahuje ČR dlouhodobě záporného salda i v zahraničním obchodu se zpracovanou zeleninou. V roce 2023 se záporné saldo z hmotnostního hlediska meziročně opětovně snížilo o 2,6 %, avšak z hlediska finančního vzrostlo téměř o 6,3 %.

Saldo zahraničního obchodu se zpracovanou zeleninou České republiky

Jednotky	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tuny	-1 14 502	-125 028	-133 931	-141 986	-137 354	-133 805
Tis. Kč	-2 152 158	-2 664 457	-2 809 126	-2 955 306	-3 836 302	-4 077 691

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Podrobnější údaje o dovozech a vývozech zpracované zeleniny a zeleninových výrobků jsou uvedeny v příloze č. 2 této zprávy.

SPOTŘEBA ZELENINY V ČR

Spotřeba zeleniny v hodnotě čerstvé v roce 2023 se meziročně mírně snížila o 0,3 kg (-0,3 %). Snížila se spotřeba většiny druhů zeleniny kromě okurky salátové, cibule, melounů a ostatní zeleniny. Celková míra soběstačnosti ČR v produkci zeleniny v roce 2023 dosáhla 43,9 %.

Spotřeba zeleniny v ČR v hodnotě čerstvé (kg/osoba/rok)

tj. přepočet všech výrobků ze zeleniny na hodnotu zeleniny čerstvé

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Spotřeba	86,4	84,8	87,3	88,2	87,1	87,0	93,2	96,8	87,4	87,2

Pramen: ČSÚ

Poznámka: zahrnuje zeleninu listovou, kořenovou, košťálovou, plodovou, cibulovou, luskovou, která je určena na prodej spotřebitelům, výrobní spotřebu (např. na výrobu kysaného zelí, nakládaných okurek, zmrazených zeleninových výrobků atd.) i naturální spotřebu.

Na spotřebě jednotlivých druhů potravin, např. masa, ovoce, zeleniny, rýže, těstovin atd. se promítají měnící se stravovací zvyklosti obyvatel. Největší vliv na spotřebu potravin mají však ceny potravin, dané růstem cen energií, osiv, krmiv, hnojiv, přípravků na ošetřování zvířat a rostlin, vysokou marží obchodních řetězců a koupěschopností obyvatelstva. Je třeba vzít v úvahu i zdravotní osvětu, dostupnost jednotlivých druhů potravin na trhu a masivní reklamu.

Vývoj roční spotřeby zeleniny v hodnotě čerstvé (včetně výrobků) podle druhů na jednoho obyvatele v ČR v kg

Druh zeleniny	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Celer	2,1	2,0	2,1	2,2	2,1	2,5	2,8	2,8	2,6	2,2
Cibule	10,9	10,1	10,3	10,2	11,0	11,1	11,9	12,3	10,8	12,0
Česnek	0,7	0,6	0,6	0,8	0,9	0,8	0,8	0,9	0,8	0,7
Fazolové lusky	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3
Hrachové lusky*	0,9	0,6	0,7	0,8	0,6	0,6	0,8	0,8	0,7	0,5
Kapusta	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
Kedlubny	2,2	2,2	2,1	2,3	2,1	2,1	2,5	2,2	1,8	1,8
Květák	2,7	2,6	2,3	2,6	2,8	2,3	2,3	2,7	2,7	2,2
Melouny	7,2	8,0	8,2	8,2	8,1	8,0	8,3	8,9	7,0	8,3
Mrkev	6,9	6,7	6,9	7,1	7,1	7,0	8,0	8,2	7,2	6,9
Okurky nakládačky	2,8	2,5	3,0	3,3	2,5	2,6	2,7	2,4	2,3	1,6
Okurky salátové	6,4	6,5	6,4	6,4	6,0	6,3	6,5	6,4	5,7	6,5
Paprika zelenin.	5,4	5,6	5,8	5,6	5,7	5,1	5,5	5,8	5,5	5,1
Petržel	0,8	0,8	1,0	0,9	1,0	1,1	1,2	1,1	1,0	0,9
Rajčata	11,3	11,2	11,8	11,2	11,8	12,0	12,0	12,6	12,0	11,8
Saláty listové	1,8	2,3	2,0	2,4	2,5	2,4	2,4	2,6	2,2	2,3
Špenát	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,0	1,2	1,0	1,1	0,7
Zelí hl. bílé a červené	8,4	7,4	7,9	8,0	6,8	6,9	7,5	7,5	6,7	6,5
Ostatní zelenina	11,7	11,1	11,2	11,3	11,3	11,7	12,9	14,5	13,1	14,0
Houby	2,5	2,6	2,8	3,0	3,0	3,1	3,5	3,3	3,8	2,7

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * vyloučená hrachová zrna (zelený hrášek)

Pravidelná konzumace ovoce a zeleniny je obecně považována za důležitou součást zdravé a vyvážené stravy. Podle doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO) by dospělí jedinci měli, kromě brambor a dalších škrobových hlíz, zkonzumovat denně alespoň 400 g ovoce a zeleniny. Zelenina, podobně jako ovoce, je významným zdrojem řady látek nezbytných pro zdravou výživu lidí. Přesto jejich spotřeba nedosahuje dostatečné úrovně. V celosvětovém průměru se momentálně konzumuje výrazně méně ovoce a zeleniny, než je minimální doporučené množství stanovené Světovou zdravotnickou organizací, tj. 400 gramů na osobu za den. Předpokládá se, že většina lidí denně přijímá jen asi 20–50 % tohoto doporučeného množství.

CENOVÝ VÝVOJ ZELENINY V ČR

Ceny zemědělských výrobců

V roce 2023 ceny zemědělských výrobců (CZV) v meziročním porovnání významněji posílily. Index CZV 2023/22 činil 119,0. Meziročně se nejrazantněji zvýšila CZV zejména u cibule a česneku, petržele, mrkve a kedlubny. Naproti tomu nejznatelnější snížení CZV bylo zaznamenáno u rajčat a červeného hlávkového zelí, dále pak též u bílého hlávkového zelí a hlávkové kapusty.

Odbyt zeleniny byl přes zimní měsíce obvykle nižší, především na počátku roku 2024. S rostoucími náklady na skladování a s ubýváním množství zeleniny na trhu rostly v tomto období průběžně jak spotřebitelské ceny, tak i CZV, i když v meziročním srovnání byly celkově nižší než v roce 2023. Výjimkou byla cibule, která se v prvních měsících obchodovala za vyšší ceny než ve stejném období v roce 2023.

V průběhu roku 2024 s postupující sklizní nejprve v jižní a následně ve střední Evropě začaly ceny zeleniny postupně klesat. Důvodem byl především dostatek zeleniny na evropském trhu, jistý vliv lze přičíst i mírnému poklesu poptávky spotřebitelů. Pravděpodobně v důsledku inflace se projevovala nižší kupní síla spotřebitelů. Průběh sezóny nezaznamenal jiné extremity, situace na trhu byla relativně obvyklá. Ceny proto od března na spotřebitelské úrovni i na úrovni cen CZV klesaly, u cibule a mrkve velmi výrazně.

Průměrné roční ceny zemědělských výrobců zeleniny v ČR (CZV v Kč/t)

Druh zeleniny	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Celer bez natě	10 803	11 074	10 684	11 176	13 778	14 485	16 638
Cibule suchá	7 672	11 224	7 486	7 100	8 373	13 466	11 984
Česnek	91 538	90 741	88 823	95 995	92 019	135 646	117 000
Kapusta hlávková	13 542	13 996	13 625	10 320	23 333	19 824	18 952
Kedlubny	27 355	26 057	30 900	28 694	30 679	37 949	38 594
Květák	16 816	17 467	21 215	17 661	24 457	23 969	32 265
Mrkev bez natě	9 353	8 464	7 734	8 013	8 321	10 931	9 979
Okurky nakládačky	20 667	23 333	-	21 667	-	-	40 667
Okurky salátové	22 837	24 168	23 203	22 442	23 948	23 913	30 891
Paprika zeleninová	21 027	30 146	23 739	22 325	26 173	26 951	26 484
Petržel bez natě	30 437	25 465	17 252	24 391	24 966	30 154	31 814
Rajčata	22 729	30 526	43 404	38 840	47 098	35 131	46 297
Saláty	30 840	33 557	39 023	41 961	51 150	54 860	51 956
Špenát	12 099	20 651	27 730	3 210	3 739	3 844	3 860
Zelí hlávk. červené	8 377	9 514	7 543	9 093	12 591	8 792	11 062
Zelí hlávkové bílé	6 828	8 110	6 381	6 853	10 059	8 575	8 728

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * období od 1. 1.–30. 10. 2024; – individuální data

Průměrné ceny zemědělských výrobců vybraných druhů zeleniny v ČR v jednotlivých měsících (Kč/t)

Měsíc	Cibule			Mrkev			Hlávkové zelí bílé		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Leden	6 667	9 722	11 580	7 000	11 900	10 129	6 372	7 299	-
Únor	6 589	10 893	14 095	8 000	12 500	15 155	6 893	-	-
Březen	6 568	12 718	14 000	-	17 250	-	6 556	-	-
Duben	7 323	17 500	13 139	7 833	18 667	-	-	-	-
Květen	-	-	12 500	-	-	-	-	-	-
Červen	-	-	15 175	-	21 333	15 799	13 967	17 157	-
Červenec	9 437	18 318	12 013	8 973	15 919	11 071	13 333	13 500	11 925
Srpen	10 667	15 786	11 899	8 182	9 812	8 312	12 730	11 640	9 214
Září	9 220	16 472	10 629	8 293	7 710	7 941	9 227	8 291	8 998
Říjen	9 298	12 836	10 661	8 875	8 481	8 743	9 115	7 459	7 843
Listopad	9 757	11 805		8 967	8 419		8 036	7 098	
Prosinec	9 649	11 611		11 080	10 251		10 564	6 764	
Průměr za rok	8 661	13 466	11 984	8 742	10 931	9 979	9 759	8 575	8 728

Pramen: ČSÚ

Poznámka: – individuální data

Spotřebitelské ceny

V meziročním porovnání zaznamenaly v roce 2023 spotřebitelské ceny zeleniny (SC) výraznější zvýšení, index SC 2023/22 činil 118,9. Průměrná SC za rok 2023 v rámci sledovaných druhů zelenin se meziročně snížila pouze u salátových okurek, u všech ostatních sledovaných druhů byla SC vyšší. Nejvýraznější zvýšení cen nastalo u paprik, cibule suché, mrkve, květáku, brokolice, celeru a rajčat.

Spotřebitelské ceny v průběhu roku 2024 byly v meziročním srovnání nižší než v roce 2023. V průběhu roku do nástupu nové sklizně ve střední Evropě se ceny zvyšovaly, od té doby postupně klesají. Výjimkou jsou ceny česneku a okurek salátových, které jsou meziročně vyšší, důvodem je nízká soběstačnost ČR a závislost na dovozu těchto komodit.

Průměrné roční spotřebitelské ceny vybraných druhů zeleniny v ČR (Kč/kg)

Druh zeleniny	MJ	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Brokolice	ks	23,94	30,74	34,32	26,90	30,28	36,28	33,37
Celer	kg	22,53	31,60	28,67	25,96	28,14	34,35	39,14
Cibule suchá	kg	15,48	25,57	18,68	16,31	18,95	30,15	26,36
Česnek	kg	105,23	116,43	151,25	158,34	161,17	165,26	176,37
Květák	ks	37,19	41,40	46,85	39,80	36,65	49,88	50,67
Mrkev bez natě	kg	22,60	22,89	21,22	21,18	19,72	28,46	28,79
Okurky salátové	kg	45,30	43,97	48,09	44,46	50,94	45,57	52,31
Paprika zeleninová	kg	60,98	67,11	67,41	64,90	72,54	87,44	80,53
Rajčata	kg	44,75	49,24	52,30	57,04	64,78	76,45	70,50
Salát ledový	ks	23,65	23,95	23,33	22,76	26,58	27,95	28,17
Zelí bílé	kg	14,82	25,16	19,62	18,81	23,59	26,65	27,51

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * průměr za období od 1. 1. – 30. 10. 2024

Spotřebitelské ceny vybraných druhů zeleniny v ČR v jednotlivých měsících (Kč/kg)

Měsíc	Cibule			Mrkev			Hlávkové zelí bílé		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Leden	17,34	20,88	28,95	17,93	22,47	25,99	20,57	24,83	26,03
Únor	16,73	22,15	27,67	18,66	23,41	29,12	20,67	20,27	24,28
Březen	16,33	30,18	26,78	19,81	28,55	32,97	21,34	20,63	25,73
Duben	17,37	36,40	28,82	22,14	30,80	34,21	24,49	25,86	29,90
Květen	21,01	38,26	26,61	22,20	39,28	35,56	25,82	26,90	28,38
Červen	21,55	40,75	29,89	21,44	39,91	34,56	25,87	31,45	30,77
Červenec	21,74	35,42	25,16	20,41	36,99	29,14	24,76	33,78	33,51
Srpen	17,70	30,82	24,49	17,69	27,64	23,59	24,22	34,29	27,37
Září	18,48	26,89	23,20	17,98	22,33	21,12	24,36	31,35	25,30
Říjen	21,26	26,20	21,99	18,93	23,86	21,65	23,84	24,67	23,83
Listopad	21,20	25,93		20,34	22,83		21,52	23,82	
Prosinec	21,02	27,88		20,18	23,49		22,83	21,91	
Průměr za rok	19,31	30,15	26,36	19,81	28,46	28,79	23,36	26,65	27,51

Pramen: ČSÚ

Měsíc	Rajčata			Papriky			Okurky salátové		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Leden	68,16	72,14	87,14	64,01	77,17	78,78	52,85	47,65	58,19
Únor	71,33	87,93	69,93	69,71	104,40	85,91	70,58	62,38	51,24
Březen	82,31	99,95	67,10	79,89	131,49	84,55	54,75	78,41	52,38
Duben	86,82	82,63	77,16	89,57	103,13	96,84	49,01	38,12	43,76
Květen	69,53	74,88	70,38	77,56	101,63	93,64	40,11	32,55	49,93
Červen	56,86	63,57	69,16	80,53	91,77	78,76	35,99	36,96	52,61
Červenec	45,34	65,58	55,63	64,30	77,10	74,99	48,39	42,18	44,58
Srpen	45,09	66,35	60,07	53,60	69,28	68,80	59,71	46,41	46,61
Září	46,85	64,57	71,21	66,49	66,78	67,98	51,37	34,06	74,80
Říjen	75,48	74,74	77,22	79,71	73,69	75,02	46,67	32,62	48,95
Listopad	65,36	81,93		80,00	73,12		39,98	47,92	
Prosinec	64,89	83,10		65,89	79,69		45,81	47,59	
Průměr za rok	64,84	76,45	70,50	72,61	87,44	80,53	49,60	45,57	52,31

Pramen: ČSÚ

ZAHRANIČNÍ OBCHOD SE ZELENINOU V ČR

DOVOZ

V roce 2023 se na produkci zeleniny negativně podepsalo dlouhé velmi chladné jaro s výskytem četných mrazových epizod a rovněž dlouhodobé sucho. Nepříznivé klimatické excesy, které v roce 2023 postihly některé evropské státy, měly negativní dopad i na tamní produkci čerstvé zeleniny, což se projevilo i na výši dovezené čerstvé zeleniny do ČR. Dovoz se oproti předchozímu roku opět snížil o 2,6 % na 516,5 tis. t, i když její hodnota výrazněji vzrostla meziročně o 12,3 % a dosáhla téměř 15,0 mld. Kč. Dodávky zeleniny ze zemí EU se snížily (-4,7 %) na 445,4 tis. t a na celkovém objemu dovozu čerstvé zeleniny se podílely 86 %. Nejvíce zeleniny pocházelo tradičně ze Španělska (124,7 tis. t, tj. mírný meziroční nárůst), a to zejména salátové okurky, melouny, rajčata, papriky, saláty a česnek. Druhým největším dodavatelem čerstvé zeleniny bylo Nizozemsko (79,3 tis. t, tj. meziroční pokles o 20 %), odkud byla dodávána především cibule, mrkev, dále rajčata, papriky, salátové okurky, celer, zelí a květák. Třetím významným dodavatelem byla Itálie (51,1 tis. t, tj. o 7 % méně oproti minulému roku) s dodávkami melounů, mrkve, kedlubnů, řepy salátové, ředkviček, listových salátů a kvěťáku.

Mezi další významné dodavatele čerstvé zeleniny patřilo také Polsko (50,6 tis. t, tj. meziroční výrazný nárůst o 21 %) a Německo (34,5 tis. t, tj. propad o 20 %). Čerstvá zelenina byla také v menším množství dovážena rovněž ze třetích zemí, např. z Maroka, Turecka, Albánie, Brazílie, Egypta a Salvadoru.

V období od ledna do září 2024 bylo do ČR dovezeno celkem 442,6 tis. t čerstvé zeleniny, což je o 5,5 % více oproti stejnému období minulého roku. Dodávky ze zemí EU se za stejné období rovněž zvýšily, a to o 6,0 % na objem 384,5 tis. t. Nejvíce zeleniny bylo dovezeno ze Španělska (103,4 tis. t), Nizozemska (75,9 tis. t), Itálie (58,6 tis. t), Polska (33,1 tis. t) a Maďarska (23,3 tis. t).

Dovoz čerstvé zeleniny do ČR

Druh	2021	2022	2023	2024*	2021	2022	2023	2024*
	v tunách				v tis. Kč			
Zelenina celkem	574 181	530 143	516 470	442 607	12 815 373	13 281 067	14 918 962	12 209 286
Z toho:								
Celer bulvový	11 234	10 451	8 332	6 017	106 843	129 460	119 804	110 584
Celer ne bulvový	3 452	3 138	2 574	2 625	68 398	67 100	68 729	75 384
Cibule	64 707	62 587	60 310	51 413	556 461	599 086	1 001 413	629 563
Cibule-šalotka	430	425	595	396	24 978	22 602	27 133	21 350
Česnek	7 398	7 479	5 949	4 723	463 703	413 624	403 314	415 741
Fazole	565	653	454	238	41 007	47 032	35 949	20 774
Fenykl hlíznatý	337	313	266	166	10 760	12 568	11 066	7 156
Hrách	556	2 420	3 343	489	35 371	50 440	57 442	43 227
Chřest	510	431	468	421	53 183	46 373	50 940	54 533
Kapusta růžičková	1 331	1 393	1 103	534	36 649	40 138	38 670	21 701
Kapusta hlávk., pekingské zelí, kedlubny apod.	17 250	13 802	12 228	12 712	409 587	330 708	287 716	288 286
Křen	923	1 062	983	535	44 002	53 753	50 765	27 147
Kukuřice cukrová	1 621	811	403	688	40 881	26 829	12 967	14 622
Květák a brokolice	24 243	26 797	20 547	19 428	479 194	552 903	645 605	571 875
Lilek	2 475	2 358	2 732	2 255	73 875	84 908	92 514	77 052

Druh	2021	2022	2023	2024*	2021	2022	2023	2024*
	v tunách				v tis. Kč			
Zelenina celkem	574 181	530 143	516 470	442 607	12 815 373	13 281 067	14 918 962	12 209 286
Z toho:								
Melouny	99 172	81 346	94 973	106 959	1 000 153	1 150 909	1 317 641	1 390 200
Mrkev	47 059	40 634	36 405	30 945	469 265	354 028	593 656	522 803
Okurky nakládačky	10 249	9 485	6 407	3 238	178 036	132 374	104 434	63 000
Okurky salátové	56 769	50 779	57 296	36 649	1 326 084	1 463 186	1 592 590	1 198 896
Paprika zeleninová	50 146	47 768	46 047	34 949	1 974 105	2 022 414	2 250 028	1 750 403
Pór	7 889	7 793	6 859	5 540	215 991	139 722	215 950	191 908
Rajčata	71 666	71 424	64 745	58 306	2 656 109	2 890 784	3 202 911	2 499 210
Ředkvička,								
řepa salátová ap.	15 694	16 841	15 717	10 677	318 579	344 028	379 860	272 584
Salát hlávkový	15 844	15 144	14 675	11 477	749 627	733 997	736 367	582 542
Salát ostatní	7 341	7 200	6 715	5 612	294 588	370 281	400 405	323 450
Špenát	1 084	1 112	1 030	1 007	107 940	113 516	104 188	84 923
Tykve ost.	4 507	2 754	2 455	1 780	66 742	48 097	64 245	58 638
Tykve – cukety	7 190	6 052	5 716	4 304	175 433	189 102	167 374	136 671
Zelí bílé, červené	28 948	25 829	25 206	17 576	210 030	245 810	268 372	196 797

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * období od 1. 1.–30. 9. 2024

VÝVOZ

Vývoz čerstvé zeleniny (včetně reexportu) z ČR v roce 2023 v porovnání s předchozím rokem klesl, a to o 5,7 % na celkových 76,5 tis. t v hodnotě 2,4 mld. Kč. Vývoz směřoval výhradně do zemí EU, a to zejména na Slovensko (45,3 tis. t), dále do Německa (17,5 tis. t), Polska (7,9 tis. t), Rakouska (1,6 tis. t) a Itálie (1,3 tis. t). Oproti předchozímu roku se výrazně snížil zejména vývoz zelí, rajčat, mrkve, celeru a listového salátu, naproti tomu k mírnému zvýšení došlo u vývozu hrášku, papriky, ředkviček a okurek.

V období od ledna do září 2024 bylo z ČR vyvezeno 61,8 tis. t čerstvé zeleniny v hodnotě téměř 1,9 mld. Kč, tj. opětovný mírný pokles oproti stejnému období minulého roku, a to pouze do zemí EU. Největší množství zeleniny směřovalo na Slovensko (37,9 tis. t), dále do Německa (15,8 tis. t) a Polska (3,9 tis. t).

Vývoz čerstvé zeleniny z ČR

Druh	2021	2022	2023	2024*	2021	2022	2023	2024*
	v tunách				v tis. Kč			
Zelenina celkem	73 602	81 059	76 458	61 829	1 975 495	2 371 046	2 389 156	1 870 276
Z toho:								
Celer bulvový	1 442	2 747	1 930	1 741	26 216	51 189	37 100	34 798
Cibule	4 587	5 663	5 419	3 958	75 519	104 595	155 101	100 833
Česnek	593	673	501	505	50 463	53 303	44 008	52 097
Hrách	4 834	4 173	5 393	2 116	44 731	46 189	50 178	23 474
Chřest	57	53	65	71	6 812	6 761	7 959	9 253
Kapusta růžičková	430	417	114	64	11 432	11 674	7 063	3 975

Druh	2021	2022	2023	2024*	2021	2022	2023	2024*
	v tunách				v tis. Kč			
Zelenina celkem	73 602	81 059	76 458	61 829	1 975 495	2 371 046	2 389 156	1 870 276
Z toho:								
Kapusta hlávková, pekingské zelí, kedlubny	2 262	1 759	1 647	1 148	68 680	45 508	46 341	31 486
Květák a brokolice	2 487	2 535	1 697	1 429	73 366	70 160	71 462	55 476
Melouny	4 111	5 808	4 975	7 186	48 734	90 705	77 829	91 110
Mrkev	4 651	5 223	3 937	3 047	61 237	61 241	65 136	49 017
Okurky nakládačky	13 040	14 188	14 703	13 512	113 782	134 157	131 136	117 822
Okurky salátové	2 740	3 020	3 770	2 449	78 479	102 745	130 040	81 704
Paprika zeleninová	5 641	5 476	7 624	5 776	218 999	247 234	321 119	236 348
Pór	828	963	642	490	35 535	30 651	27 283	23 229
Rajčata	6 490	8 275	5 884	4 334	280 206	354 916	311 829	211 829
Salát hlávkový	2 476	2 471	2 080	1 686	111 507	131 016	125 699	106 144
Salát ostatní	1 299	1 150	909	837	67 568	74 583	76 495	61 080
Ředkvička,								
řepa salátová apod.	2 675	3 411	3 999	2 020	68 535	78 562	104 028	75 799
Zelí bílé, červené	4 165	5 078	4 031	3 481	51 036	66 247	61 897	49 003

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * období od 1. 1.–30. 9. 2024

Celková bilance zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou je vysoce pasivní a úhrnné pasivum v hodnotovém vyjádření se každoročně zvyšuje. V roce 2023 záporné saldo zahraničního obchodu z hlediska finančního výrazně vzrostlo na 12,5 mld. Kč.

Saldo zahraničního obchodu ČR s čerstvou zeleninou

Jednotky	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
Tuny	-552 423	-514 822	- 516 190	-500 579	-449 084	-440 012	-380 778
Tis. Kč	-10 012 356	-10 488 237	-10 636 186	-10 839 878	-10 910 021	-12 529 806	-10 339 010

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: * období od 1. 1.–31. 9. 2024

PŘEHLEDY O UŽITÍ ZELENINY

Bilance produkce a užití cibule v ČR (tis. t)

Ukazatel		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Domácí produkce celkem		51,2	59,9	58,9	50,8	66,3
z toho:	tržní produkce	51,0	51,2	53,7	47,1	56,6
	samozásobení	0,2	8,7	4,7	3,7	9,7
Dovoz		65,6	59,6	66,5	57,7	62,8
Celková nabídka		116,8	119,5	125,4	108,5	129,1
Dodávky na trh a zprac. průmyslu		104,5	94,6	96,9	89,3	96,5
Samozásobení (snížené o ztráty)		0,2	8,0	4,3	3,4	8,9
Ztráty celkem včetně nerealizovaného objemu z tržní produkce		6,7	13,1	19,0	9,7	19,0
Vývoz		5,4	3,8	5,2	6,3	4,7
Celkové užití		116,8	119,5	125,4	108,7	129,1

Pramen: ČSÚ, ZUČM, Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok od 1. 8. do 31. 7.

Bilance produkce a užití mrkve v ČR (tis. t)

Ukazatel		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Domácí produkce celkem		36,1	43,7	44,2	39,6	39,4
z toho:	tržní produkce	34,8	31,0	33,1	24,0	33,8
	samozásobení	1,3	12,7	11,1	15,6	5,6
Dovoz		48,5	47,0	43,1	37,0	37,2
Celková nabídka		84,6	90,7	87,3	76,6	76,6
Dodávky na trh a zprac. průmyslu		75,6	66,4	66,9	50,6	63,9
Samozásobení (snížené o ztráty)		1,2	11,7	10,2	14,4	5,3
Ztráty celkem včetně nerealizovaného objemu z tržní produkce		0,5	8,1	5,7	7,1	2,7
Vývoz		7,3	4,5	4,5	4,5	4,7
Celkové užití		84,6	90,7	87,3	76,6	76,6

Pramen: ČSÚ, ZUČM, Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok od 1. 9. do 31. 8.

Bilance produkce a užití hlávkového zelí v ČR (tis. t)

Ukazatel		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Domácí produkce celkem		44,9*	45,4	45,4	43,4	43,2
z toho:	tržní produkce	44,8	44,1	42,3	40,7	37,1
	samozásobení	0,1	1,3	3,1	2,7	6,1
Dovoz		31,7	30,3	25,6	24,2	24,6
Celková nabídka		76,6	75,7	71,0	67,6	67,8
Dodávky na trh a zprac. průmyslu		66,4	62,6	61,2	59,7	52,4
Samozásobení (snížené o ztráty)		0,1	1,2	2,9	2,5	5,6
Ztráty celkem včetně nerealizovaného objemu z tržní produkce		5,4	7,7	2,7	1,0	4,9
Vývoz		4,7	4,2	4,2	4,4	4,9
Celkové užití		76,6	75,7	71,0	67,6	67,8

Pramen: ČSÚ, ZUČM, Statistika zahraničního obchodu

Poznámka: marketingový rok od 1. 9. do 31. 8.; * produkce upravena na základě bilance

PŘÍLOHY

Příloha č. I – Přehled uznaných organizací producentů v odvětví ovoce a zeleniny – stav ke dni 31. 8. 2024

Organizace producentů	Sídlo	Rok uznání	Registrované druhy
CZ FRUIT, odbytové družstvo	Praha 6	2005	Ovoce
EB Fruit, odbytové družstvo ovocnářů	Holovousy, Hořice	2007	Ovoce
Jihomoravská zelenina, družstvo	Velké Bílovice	2005	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
Odbytové družstvo LITOTEL	Bohušovice nad Ohří	2005	Zelenina
Východočeská zelenina – družstvo producentů zeleniny	Libčany	2009	Ovoce a zelenina
Odbytové družstvo Polabí	Přerov nad Labem	2010	Zelenina, meloun
Družstvo OZC Jizera	Předměřice nad Jizerou	2011	Ovoce a zelenina
Odbytové družstvo ovoce Český ráj	Praha 9	2012	Ovoce
Odbytové družstvo Berry	Dobré Pole, Vitice	2012	Jahody, maliny, ostružiny, borůvky, česnek
M.O.Z. družstvo pěstitelů	Sedlnice	2012	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
Bohemia Apple, družstvo	Praha 4	2013	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
G's Pěstitel, odbytové družstvo	Stratov	2013	Zelenina, vodní meloun
Odbytové družstvo Piletice	Rusek, Hradec Králové	2016	Kořenová zelenina, celer, cibule, pór, jahody
Čerstvě utrženo, družstvo	Brno – Veverčí	2017	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina
Nadnárodní organizace producentů			
Družstvo BRAMKO CZ	Semice	2013	Zelenina a ovoce
Dobré družstvo	Louky – Zlín	2023	Ovoce a zelenina, zpracované ovoce a zelenina

Pramen: SZIF

Příloha č. 2 – Zahraniční obchod ČR se zpracovanou zeleninou

Dovoz zeleniny konzervované, vařené, zmrazené (skup. 0710, 2004)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	67 660	1 414 858	66 349	1 492 659	68 753	1 757 464
Z toho:						
fazole	4 692	86 030	4 137	81 902	4 491	103 204
hrách	5 698	125 502	5 809	126 625	5 358	133 583
chřest	178	13 828	67	6 600	254	17 219
kukuřice cukrová	3 887	104 998	4 856	149 082	4 547	160 626
luštěniny ostatní	193	7 287	100	4 648	160	8 116
paprika	2 185	63 436	2 029	65 608	3 095	76 195
rajčata	894	20 603	454	10 268	509	12 876
špenát	6 445	100 339	5 837	93 093	5 298	96 736
zelí kysané, kapary, aj.	265	5 915	228	3 966	93	2 029
zelenina ostatní	26 265	421 076	27 121	460 004	28 530	585 647
zeleninové směsi	16 655	453 900	15 405	476 760	17 003	573 499

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz zeleniny prozatímně konzervované SO₂ nebo sířenou vodou, nevhodné v tomto stavu k požívání (skup. 0711)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	1 478	35 526	1 444	33 276	945	34 033
Z toho:						
cibule	556	9 091	568	10 551	424	10 769
kukuřice cukrová	22	1 163	4	225	18	983
okurky salátové a nakládačky	717	14 593	358	7 288	263	5 702
papriky	39	2 536	3	394	11	1 175
zelenina ostatní	132	7 343	491	13 214	196	12 536
zeleninové směsi	5	233	14	1 061	26	2 133

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz sušené zeleniny (skup. 0712)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	4 729	355 820	4 698	397 848	4 251	384 313
Z toho:						
cibule	1 371	83 906	1 043	74 761	1 098	72 202
kukuřice cukrová	3	304	2	228	2	366
mrkev	446	33 674	329	32 351	325	24 475
rajčata	256	26 999	500	29 241	188	21 996
zelenina ost. vč. směsí	2 653	210 937	2 825	261 267	2 637	265 273

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz zeleniny konzervované v octě nebo v kyselině octové (skup. 2001)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	30 459	757 918	29 260	767 406	25 280	742 468
Z toho:						
kukuřice cukrová	194	8 252	291	12 750	138	4 930
okurky nakládačky	19 191	422 655	17 336	397 008	12 428	326 866
paprika, ne sladké lusky	1 049	46 024	1 142	57 266	1 418	68 762
paprika sladká	1 911	73 651	1 798	72 957	2 096	78 450
zelenina ostatní	8 113	207 335	8 693	227 426	9 200	263 460

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz ostatních výrobků ze zeleniny

Druh výrobku	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Rajčata konzervovaná ne v octě (skup. 2002)	31 900	782 676	34 721	1 059 866	33 752	1 271 553
Šťáva z rajských jablek (skup. 2009 50)	1 126	12 254	881	10 318	1 213	13 072
Kečupy a jiné omáčky z rajčat (skup. 2103 20)	24 353	710 953	23 632	821 118	23 441	979 569
Kukuřice konzervovaná, ne v alkoholu, neslazená (pol. 2008 9985)	697	30 365	671	36 437	1 067	66 507

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Dovoz zeleniny konzervované jinak než v octě nebo v kyselině octové, nezmrazené (skup. 2005)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	42 356	1 191 666	43 458	1 356 388	40 736	1 513 202
Z toho:						
zelenina homogenizovaná	304	22 912	352	21 222	404	28 574
zelí kysané	8 510	124 350	9 205	140 070	7 327	131 031
hrách	3 910	95 301	4 011	116 135	4 126	140 310
fazole vyloupané	9 707	208 145	9 692	246 532	9 320	263 690
fazole ostatní	1 513	41 674	1 415	45 396	1 236	43 892
bambusové výhonky	1 565	41 690	2 481	68 521	1 295	30 028
chřest	272	13 410	182	11 265	132	9 435
kukuřice cukrová	5 060	151 386	5 381	187 867	5 944	260 117
artyčoky	108	9 298	112	9 649	114	10 330
zeleninové směsi	4 873	222 642	4 774	253 655	4 663	266 845
ostatní zelenina	6 274	233 714	5 551	224 141	5 958	306 154

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny konzervované, vařené, zmrazené (skup. 0710, 2004)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	19 241	765 380	17 944	671 262	20 342	806 269
Z toho:						
fazole	352	8 810	593	15 947	437	11 529
hrách	2 006	46 802	1 743	45 504	1 787	44 239
kukuřice cukrová	492	17 071	792	30 214	688	26 923
paprika	33	1 389	24	1 485	585	18 900
špenát	3 594	56 059	2 927	50 943	3 453	66 894
zelí kysané, kapary aj.	8	468	4	393	7	478
zelenina ostatní	3 336	84 448	3 490	84 392	4 437	126 748
zeleninové směsi	9 256	538 797	8 341	439 730	8 916	507 226

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny prozatímně konzervované SO₂ nebo sířenou vodou, nevhodné v tomto stavu k požívání (skup. 0711)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	113	3 088	176	7 287	233	10 749
Z toho:						
okurky salát. a nakládačky	3	274	0	5	1	36
papriky	0,2	45	0,3	53	0,2	45
zelenina ost. a směsi	98	2 405	160	6 740	160	5 507
kukuřice cukrová	4	223	10	382	52	4 430

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz sušené zeleniny z ČR (skup. 0712)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	1 251	62 622	3 645	85 470	745	62 557
Z toho:						
cibule	263	19 164	283	21 963	144	11 498
mrkev	16	1 323	9	676	4	383
rajčata	13	1 388	11	1 505	12	1 922
zelenina ost. včetně směsí	245	33 584	235	32 278	287	45 097
kukuřice cukrová	714	7 162	3 107	29 048	298	3 658

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny konzervované v octě nebo v kyselině octové z ČR (skup. 2001)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	13 614	406 451	13 103	454 332	12 965	529 030
Z toho:						
kukuřice cukrová	65	6 471	85	6 860	87	8 230
okurky nakládačky	6 442	181 036	6 356	202 998	6 660	251 075
paprika, ne lusky	648	25 735	609	34 762	556	41 198
paprika sladká	1 850	65 684	1 558	63 018	1 840	82 830
zelenina ost.	4 610	127 525	4 494	146 694	3 822	145 697

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz ostatních výrobků ze zeleniny

Druh výrobku	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
Rajčata konzervovaná ne v octě (skup. 2002)	4 045	111 999	3 888	144 755	3 660	156 743
Šťáva z rajských jablek (skup. 2009 50)	105	1 612	196	3 135	117	2 483
Kečupy a jiné omáčky z rajčat (skup. 2103 20)	12 875	423 343	16 567	536 780	15 003	569 414
Kukuřice konzervovaná, ne v alkoholu, neslazená (pol. 2008 9985)	1 868	91 840	2 199	123 328	1 968	140 513

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Vývoz zeleniny konzervované jinak než v octě nebo v kyselině octové, nezmražené z ČR (skup. 2005)

Druh zeleniny	2021		2022		2023	
	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč	tuny	tis. Kč
CELKEM	9 690	470 395	10 042	521 665	10 607	607 071
Z toho:						
zelenina homogeniz.	337	22 327	294	22 675	238	19 603
zelí kysané	672	11 984	1 079	17 872	1 131	19 989
hrách	525	19 287	544	21 244	620	23 084
fazole vyloupané	294	10 576	559	22 364	631	25 734
fazole ostatní	483	14 289	501	16 427	327	12 891
kukuřice cukrová	394	16 311	485	22 411	712	34 281
zeleninové směsi	3 498	152 120	2 821	141 857	2 582	147 525
ostatní zelenina	2 533	174 138	2 929	207 642	3 830	285 024

Pramen: Statistika zahraničního obchodu

Příloha č. 3 – Porovnání finančního vyjádření produkce zeleniny v ČR

Druh zeleniny	2020			2021			2022			2023			2023/22 v %
	Kč/t	tuny	mil. Kč	Kč/t	tuny	mil. Kč	Kč/t	tuny	mil. Kč	Kč/t	tuny	mil. Kč	
Brokolice	35 000	946	33,10	30 000	822	24,67	30 200	472	14,25	34 000	436	14,83	+4
Celer	12 600	9 920	125,00	10 600	9 797	103,85	11 400	11 579	132,01	12 500	12 431	155,38	+18
Cibule	6 000	51 213	307,28	5 800	53 739	311,68	8 200	47 107	386,27	12 000	56 551	678,62	+76
Česnek	75 000	1 602	120,13	90 000	1 764	158,73	90 000	1 152	103,71	89 000	1 033	91,92	-11
Fazolové lusky	46 200	83	3,83	55 000	44	2,40	64 000	48	3,06	70 000	58	40,70	+33
Hrách zahradní na prům. zprac.	8 900	5 557	49,46	12 000	5 366	64,39	15 000	5 042	75,63	15 000	2 432	36,48	-52
Chřest	110 000	288	31,73	115 100	356	41,01	116 000	244	28,33	117 000	398	46,59	+64
Kapusta hlávková	7 300	987	7,20	7 600	961	7,30	11 000	852	9,37	8 200	857	7,03	-25
Kedlubny	34 300	4 595	157,60	23 000	4 292	98,72	18 900	4 016	75,89	19 000	4 257	80,89	+7
Kukuřice cukrová	18 000	4 553	81,96	18 000	6 055	108,99	26 800	3 097	82,99	15 900	3 719	59,14	-29
Kvěťák	17 900	2 641	47,27	16 300	3 654	59,56	16 300	3 705	60,40	22 000	1 910	42,03	-30
Mrkev	6 600	30 987	204,51	6 800	33 055	224,77	8 000	24 031	192,25	9 200	33 810	311,05	+62
Okurky nakládačky	10 500	11 474	120,48	12 500	11 328	141,60	13 000	11 940	155,23	18 000	8 825	158,86	+2
Okurky salátové – polní	17 100	427	7,31	15 200	584	8,87	17 200	308	5,30	18 700	430	79,45	+50
Paprika zeleninová – polní	16 200	12 123	196,39	16 200	13 178	213,48	18 200	13 311	242,27	20 600	14 893	306,80	-27
Pastinák	4 000	211	0,84	6 000	206	1,24	6 000	158	0,95	8 000	163	1,31	+38
Peřížel	14 900	4 397	65,52	16 100	4 729	76,14	20 100	3 359	67,51	25 000	3 706	92,64	+37
Pór	20 000	164	3,27	20 000	520	10,41	21 000	754	15,83	18 700	1 125	21,04	+33
Rajčata	22 200	4 473	99,31	16 000	4 051	64,82	16 000	2 685	42,95	16 000	1 576	25,21	-41
Ředkvička	28 000	1 905	53,33	28 000	2 651	74,23	30 000	3 569	107,07	34 000	2 668	90,70	-15
Řepa salátová	4 800	3 402	16,33	5 000	3 900	19,50	5 500	3 693	20,31	8 000	3 282	26,25	+29
Saláty (i barevné)	20 900	10 178	212,72	21 000	9 553	200,60	22 000	9 522	209,49	27 000	9 792	264,39	+26
Špenát na prům. zprac.	2 800	6 113	17,12	2 800	6 956	19,48	2 800	7 383	20,67	3 000	5 092	15,27	-26
Zelí hlávkové	4 700	44 090	207,23	4 700	42 306	198,84	4 900	40 657	199,22	8 000	37 139	297,11	+49
Zelí pekinské	15 800	1 832	28,94	16 100	1 846	29,71	16 300	1 453	23,68	18 000	1 604	28,87	+22
Zelenina ostatní	-	2 088	23,79	-	3 706	37,94	-	4 231	50,37	-	4 410	52,72	+5
Tykev	15 000	12 641	189,62	14 800	12 447	184,22	16 000	13 947	223,14	18 200	13 797	251,10	+13
CELKEM	-	228 891	2 411,33	-	237 865	2 487,14	-	218 314	2 548,19	-	226 602	3 179,76	+25

Pramen: ZÚČM na základě vlastního šetření a propočtů

Vydalo Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.mze.gov.cz
e-mail: info@mze.gov.cz

ISBN 978-80-7434-777-1

Praha 2024